

(Avizare)

SINTEZA OBIECȚIILOR ȘI PROPUNERILOR
la proiectul Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor

Conținutul articolelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Participanții la avizare, consultare publică	Nr.	Conținutul obiecției/propunerii/recomandării	Argumentarea autorului proiectului
I. Obiecții și propuneri de ordin general				
	Curtea Supremă de Justiție	1.	În mare parte, Curtea Supremă de Justiție a analizat proiectul remis spre avizare din perspectiva Opiniei Comisiei de la Veneția CDL-AD(2023)005 din 14 martie 2023. Curtea reține că proiectul nu corespunde recomandărilor Comisiei, reieșind din următoarele considerente: Inițial, Curtea remarci că Comisia de la Veneția a recomandat Parlamentului să examineze minuțios justificarea/necesitatea unei asemenea reforme precum și existența soluțiilor alternative (par. 19, 105). Chiar și asumând că acest exercițiu nu va fi repetat în viitor, acesta implică un risc pentru independența și eficiența sistemului judecătoresc și cel al procuraturii (par. 106). <i>[...] citate din Opiniile Comisiei de la Veneția CDL-AD(2023)005 din 14 martie 2023 și opiniile CDL-AD(2022)049 [...].</i> 1. Majoritatea recomandărilor Comisiei de la Veneția nu au fost respectate; 2. Proiectul ridică serioase semne de întrebare din perspectiva drepturilor prevăzute în Constituție și art. 6 și 8 CEDO. Adoptarea și punerea în aplicare a acestuia va genera riscul încălcării drepturilor menționate și respectiv, va atrage consecințele corespunzătoare; 3. Acest instrument este unul iluzoriu și nu oferă nici o garanție în atingerea scopurilor propuse de autor: asigurarea	Se acceptă parțial. Proiectul a fost modificat reieșind din recomandările Comisiei de la Veneția, cu unele excepții care nu pot fi acceptate. Argumentele corespunzătoare au fost expuse atât în prezenta sinteză, cât și în cadrul Sintezei recomandărilor Comisiei de la Veneția. Referitor la modificările efectuate în proiect, precizăm că acestea au fost examinate suplimentar de Comisia de la Veneția, care s-a expus în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023.

			numirii unor judecători și procurori imparțiali și integri; eliminarea din sistem a judecătorilor și procurorilor lipsiți de integritate. Recenta experiența a Ucrainei (stat care a implementat un asemenea mecanism de evaluare) demonstrează, în mod cert acest fapt. 4. Adoptarea și punerea în aplicare a acestui proiect de lege în lipsa unor garanții de rang constituțional, generează riscuri colosale din perspectiva principiului independenței puterii judecătorești și separației puterilor în stat. Riscul repetării unui asemenea exercițiu de evaluare odată cu schimbarea puterii politice, este mai mult decât evident. 5. Anterior, Curtea a semnalat riscurile derivate ale reformei CSJ (Legea nr. 6a) și exercițiului de evaluare a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător CSJ (Legea nr. 65). Fiind neglijate/subestimate de către autor, acestea au dus la demisia masivă a judecătorilor CSJ și respectiv, blocare a activității Curții. 6. Având în vedere rezultatele exercițiului de „pre-vetting”, adoptarea și punerea în aplicare a acestui proiect va genera demisia unui număr impunător de judecători din cadrul curților de apel. Odată cu demisia acestora, colapsul sistemului judecătoresc este inevitabil.	
	Curtea de Apel Bălți	2.	Cu referire la finalitățile urmărite de promovare a prezentului proiect de lege, Curtea de Apel Bălți vine cu o precizare în sensul probabilității demisionării unor judecători din cadrul instanțelor de judecată vizate, din diferite motive, care la fel ar putea condiționa crearea eventualului blocaj instituțional, similar celui din Curtea Supremă de Justiție.	Precizare. Demisia judecătorului este un drept garantat de lege. Precizăm că și proiectul reglementează dreptul subiecților evaluării de a depune cererea de demisie în termen de 20 zile de la intrarea în vigoare a proiectului de lege, fără efecte negative asupra

				carierei și drepturilor sociale ale acestora.
	Ministerul Finanțelor	3.	În același timp, potrivit autorului, implementarea proiectului poate necesita alocări de mijloace financiare suplimentare din bugetul de stat, legate de posibila demisie a judecătorilor și procurorilor, care la această etapă nu pot fi estimate de către Consiliul Superior al Magistraturii și Procuratura Generală, întrucât impactul financiar urmează a fi stabilit ulterior după finisarea evaluării judecătorilor și procurorilor. În acest context, se propune ca Consiliul Superior al Magistraturii și Procuratura Generală, în calitate de organe de administrare, prioritizând necesitățile stringente, să identifice posibilități de acoperire a costurilor condiționate de demisia judecătorilor și procurorilor, din contul alocațiilor prevăzute în bugetul de stat pe anul 2023 pentru instanțele judecătorești și procuraturii, inclusiv prin redistribuiri interne de alocații.	Se acceptă.
	Consiliul Superior al Procurorilor	4.	Astfel, de principiu, nu se susține acest mecanism, fapt invocat de mai multe ori în discuții cu reprezentanții mecanismelor de monitorizare. Considerăm că pentru realizarea acestor proceduri ce excedă cadrul normativ actual privind evaluarea judecătorilor și procurorilor, este necesar ca Proiectul să se bazeze pe un studiu complex, comprehensiv și credibil privind condițiile, impactul, riscurile, așteptările, rezultatele procedurilor cu caracter excepțional de evaluare. Respectiv, optăm pentru necesitatea analizei profunde a mecanismului promovat prin acest Proiect, cu evaluarea impactului acestuia inclusiv din perspectiva experienței altor state, pentru a evita blocaje instituționale, care să se răsfrângă negativ asupra calității actului de justiție. Ținând cont de riscul impactului puternic al unei puteri a statului asupra alteia, este absolut necesar ca o asemenea procedură să se efectueze exclusiv în interiorul competențelor Consiliului Superior al Magistraturii și respectiv, Consiliului Superior al Procurorilor, fără ca atribuțiile acestor autorități să fie	Precizare: Efectuarea evaluării externe a judecătorilor și procurorilor constituie o obligație asumată de Republica Moldova la nivel internațional și realizarea acestei reforme este una din prioritățile Guvernului.

			diluate prin alte entități sau organisme create ad-hoc, care comportă multiple lacune de natură juridic Procedura de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor a fost expres criticată de GRECO cu prilejul adoptării celui de-al doilea Raport intermediar de conformitate în cadrul runde patru de evaluare a Republicii Moldova referitoare la „Prevenirea corupției în ceea ce privește membrii parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor”, fiind menționat că „ [...], procesul de verificare prealabilă a candidaților la CSM, verificarea propusă pentru anumite categorii de judecători, precum și rolul sporit al ministrului justiției în convocarea Adunării Generale a judecătorilor afectează în mod negativ punerea în aplicare a anumitor recomandări restante și ar putea anula realizările obținute până în prezent.”	
		5.	I. Considerații de principiu Pornind de la aceste constatări reținem importanța existenței unui consens la nivel național referitor la necesitatea efectuării evaluării externe a judecătorilor și procurorilor. Subliniem că acesta nu a fost obținut de către autoritățile naționale, or opinia privind necesitatea unei asemenea proceduri continuă să rămână la fel de polarizată și intens criticată nu doar de către corpul profesional al judecătorilor și procurorilor, dar și de mai mulți reprezentanți ai altor profesii. [...] Pornind de la aceste constatări (n.n. – pct. 18 din Opinia CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023) reținem importanța existenței unui consens la nivel național referitor la necesitatea efectuării evaluării externe a judecătorilor și procurorilor. Subliniem că acesta nu a fost obținut de către autoritățile naționale, or opinia privind necesitatea unei asemenea proceduri continuă să rămână la fel de polarizată și intens criticată nu doar de către corpul profesional al judecătorilor și procurorilor, dar și de mai mulți reprezentanți ai altor profesii.	Nu se acceptă. <u>Referitor la invocarea „lipsei unui consens larg”</u> considerăm că această afirmație nu corespunde realității. Or, mai degrabă este vorba de o divizare a opiniei societății, inclusiv a judecătorilor și procurorilor, fapt remarcat și de Comisia de la Veneția în §18 din Opinia nr. CDL-AD(2023)005: „18. [...] În Republica Moldova opiniile privind necesitatea verificării complete sunt polarizate: opinia insistentă a majorității parlamentare, a

			În avizul anterior Comisia de la Veneția a ridicat o problemă serioasă referitoare la riscul unei proceduri de verificare repetate, menționând că „[...] Există pericolul ca un exercițiu similar de verificare să fie repetat la un moment dat în viitor, când o altă forță politică va câștiga alegerile. Acest lucru ar fi devastator pentru independența și eficiența sistemului judiciar bazat în mare măsură pe stabilitatea mandatelor judiciare, care nu ar trebui puse sub semnul întrebării de fiecare dată când se formează o nouă majoritate în Parlament.” Comisia de la Veneția și DGI au recomandat „stabilirea unor restricții care să garanteze caracterul temporar al procesului de verificare, precum și stabilirea obstacolelor legale împotriva prelungirii arbitrare a acestuia.” S-a menționat că „Totuși, prevederile rămân declarative și nu obligă niciun legislator viitor care ar putea decide să repete procesul de verificare. Singura garanție împotriva unui asemenea scenariu este mai cutând politică decât legală: propunerea actuală pare să aibă sprijinul principalilor parteneri internaționali ai Republicii Moldova, ceea ce nu ar fi neapărat cazul în viitor. Referitor la barierele legale din calea încercărilor repetate de a verifica judecătorii și procurorii, o consolidare constituțională a unor prevederi ar putea face imposibilă sau cel puțin dificilă o asemenea verificare repetată. Problema a rămas nesoluționată, nu a fost identificată o soluție adecvată, iar riscul ca în viitor acest precedent să fie reconsiderat de către un legislator viitor este foarte mare. Impactul ca puterea judecătorească să fie intempestiv „verificată” de către celelalte puteri ale statului, făcându-se trimitere mereu la aceste proceduri - este foarte ridicat.	reprezentanților comunității internaționale și a unor ONG-uri locale angajate în observarea și susținerea procesului de reformă a fost că măsurile atât de radicale au fost necesar. Reprezentanții sistemului judiciar și ai parchetului, în schimb, au susținut că verificarea completă propusă nu va atinge obiectivele declarate, ci ar pune pe judecători și procurori individuali sub un stres enorm, le va pune în pericol independența și va submina buna funcționare a sistemului juridic.” Proiectul a fost modificat reieșind din recomandările Comisiei de la Veneția, cu unele excepții care nu pot fi acceptate. Argumentele corespunzătoare au fost expuse atât în prezenta sinteză, cât și în cadrul Sintezei recomandărilor Comisiei de la Veneția.
--	--	--	--	---

				Referitor la modificările efectuate în proiect, precizăm că acestea au fost examinate suplimentar de Comisia de la Veneția, care s-a expus în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023.
	Procuratura Generală	6.	Procuratura Generală a examinat <i>proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de Lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor (număr unic 386/MJ/2023)</i>, expediat pentru avizare și comunicăm că de principiu nu susținem acest mecanism de evaluare, or, pentru realizarea acestei proceduri este necesar ca proiectul să se bazeze pe un studiu complex și credibil privind condițiile, impactul, riscurile, așteptările, rezultatele procedurilor cu caracter excepțional de evaluare. Respectiv, optăm pentru necesitatea analizei profunde a mecanismului promovat prin acest proiect, cu evaluarea impactului acestuia inclusiv din perspectiva experienței altor state, pentru a evita blocaje instituționale, care să se răsfrângă negativ asupra calității actului de justiție. În continuare comunicăm că, proiectul propus spre avizare este contrar recomandărilor Comisiei de la Veneția și Directoratului General al Consiliului Europei pentru Drepturile Omului și Supremația Legii (DGI) cuprinse în <u>Opinia comună nr. CDL-AD(2023)005-e din 14 martie 2023</u>, precum și constatărilor GRECO din <u>Raportul secund interimar de conformitate privind evaluarea Republicii Moldova în cadrul runde 4-a de evaluare</u> <u><i>Prevenirea corupției în rândurile parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor</i></u>, adoptat la 24 martie 2023 (publicat la 19 mai 2023) referitor la neimplementarea recomandărilor sale - situație catalogată în general ca fiind una "global nesatisfăcătoare".	Precizare: Efectuarea evaluării externe a judecătorilor și procurorilor constituie o obligație asumată de Republica Moldova la nivel internațional, iar realizarea acestei reforme este una din prioritățile Guvernului.

		7.	<i>Ab initio</i>, proiectul de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor nu aduce modificări majore față de proiectul inițial transmis Comisiei de la Veneția, pentru avizare, la 13 februarie 2023, cu unele mici excepții [...]. O altă modificare minoră constă în excluderea din lista restricțiilor, impuse ca urmare a nepromovării vetting-ului, a exercitării funcțiilor private de notar, avocat, administrator autorizat, executor judecătoresc precum și funcții de demnitate publică timp de 5 ani din data rămânerii definitive a hotărârii Consiliului respectiv, a ordinului Procurorului General sau, după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova (după cum era prevăzut de art. 19 al. 5 din proiectul inițial), rămânând în vigoare restricțiile referitoare la ocuparea funcției de judecător/procuror (după cum este expus în redacția actuală a art. 18 alin.(5) lit.a din proiectul redactat al legii). Perioada de 7 ani de interdicție, însă, nu a fost modificată în pofida recomandării Comisiei de la Veneția și DGI, expusă în opinia comună nr. 1100/2022 CDL-AD(2022)-024 din 21 octombrie 2022 (paragraf 61), unde Comisia de la Veneția și DGI au constatat că <i>"impunerea interdicțiilor de a exercita profesii juridice...pentru o perioadă de timp excesiv de lungă..., fără nicio evaluare a proporționalității cu severitatea faptei ar trebui reexamineate"</i>.	Precizare: A se vedea comentariile expuse <i>infra</i> în prezenta sinteză, referitor la fiecare propunere în parte.
		8.	Totodată, autorii proiectului nu au luat în considerație nici recomandările Comisiei de la Veneția cu referire la „<i>justificarea necesității verificării complete</i>” care în Opinia¹ sa a stabilit că: „15. [...] O asemenea „<i>situație critică și extraordinară</i>” din sistemul judiciar ar trebui „demonstrată în mod obiectiv”, trebuind cercetate alte metode de răspundere judiciară. 16. <i>Raționamentul proiectului de lege</i> [...] 17. <i>Comisia de la Veneția constată că în Republica Moldova există deja mai multe instituții și mecanisme anticorupție obișnuite</i> [...] 19.... Prin urmare, Comisia i-ar solicita Parlamentului Republicii Moldova doar să examineze justificarea reformei și disponibilitatea soluțiilor alternative cu o atenție deosebită”. (n.n. - citat din pct. 15-19 din	Precizare: Proiectul a fost modificat reieșind din recomandările Comisiei de la Veneția, cu unele excepții care nu pot fi acceptate. Argumentele corespunzătoare au fost expuse atât în prezenta sinteză, cât și în cadrul Sintezei recomandărilor Comisiei de la Veneția.

		<i>Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023).</i> Astfel, însăși Comisia de la Veneția manifestă un anumit grad de reticență față de procedurile de „vetting”, care sunt văzute ca măsuri de excepție, pasibile de a fi puse în aplicare doar în circumstanțe ieșite din comun. Comisia de la Veneția recunoaște că amploarea crizei din sistemul judiciar și presupusa (in)eficiență a organelor și a mecanismelor anticorupție existente sunt chestiuni de fapt care necesită o cunoaștere aprofundată a contextului național. [...] (n.n. - citat din pct. 18 din <i>Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023</i>). În acest sens, autorul proiectului nu a adus nici un argument plauzibil în justificarea necesității în continuare a verificării complete a judecătorilor și procurorilor iar argumentul și raționamentele expuse în nota informativă la acest proiect precum că mecanismele de verificare existente la moment sunt inefective nu poate justifica crearea unei comisii <i>ad-hoc</i> de verificare. În circumstanțele menționate ar trebui revăzute mecanismele de evaluare a procurorilor atât pe partea profesională, cât în partea financiară și de integritate, care să fie reglementată prin lege și să asigure o evaluare și o decizie corectă și obiectivă, supusă unui control independent și imparțial. Nota informativă mai operează cu noțiunea de <i>stare gravă în justiție</i>, care în opinia autorilor poate fi depășită prin mecanisme urgente și radicale. O anumită „<i>stare de criză</i>” în sectorul justiției nu poate fi depășită prin așa gen de mecanisme, care nu creează siguranța raporturilor între stat pe de o parte și persoana procurorului/judecătorului pe de altă parte. Un atare studiu în vederea constatării stării de fapt pe segmentul integrității etice și financiare a procurorilor, nu a fost elaborat, iar obiectivul prezentului proiect de lege nu are justificare. Mai mult, urmează a fi luat în considerație și faptul că a fost adoptată și a intrat în vigoare <i>Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în</i>	Referitor la modificările efectuate în proiect, precizăm că acestea au fost examinate suplimentar de Comisia de la Veneția, care s-a expus în <i>Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023</i>.
--	--	---	---

			organele de autoadministrații ale judecătorilor și procurorilor, care presupune că odată verificate organele de autoadministrare ar putea soluționa problemele din sistemul judiciar și al procuraturii prin intermediul mecanismelor și procedurilor legale ordinare. Totodată, considerăm că legislația națională prevede mecanisme clare de verificare a performanțelor, a integrității etice și financiare a procurorilor și judecătorilor.	
		9.	Totodată, reiterăm, poziția expusă de GRECO în raportul secund interimar de conformitate a evaluării Republicii Moldova în cadrul runde a 4-a de evaluare <i>Prevenirea corupției în rândurile parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor</i> , unde GRECO (§48) reamintește că: <i>"o astfel de verificare (în speță vetting-ul) ar trebui să fie proporțională și compatibilă cu cerințele de independență judiciară și, prin urmare, că integritatea judecătorilor ar trebui să fie testată în cadrul unor norme clare, previzibile, cuprinzătoare și aplicate în mod consecvent. <u>Autoritățile sunt încurajate, de asemenea, să se asigure că cadrul legislativ și capacitatea operațională pentru a înlocui acei judecători și procurori care nu reușesc să treacă testul verificare sau ales să nu se supună acesteia cu candidați bine calificați, a căror integritate este verificată înainte de numire, de asemenea în cadrul unei proceduri conforme cu standardele</u>".</i> În concluziile sale, GRECO (§75 din raportul secund interimar de conformitate) a menționat că "procesul de pre-verificare a candidaților la CSM, <u>verificarea propusă pentru anumite categorii de judecători</u> precum și rolul sporit al ministrului Justiției în convocarea Adunării Generale a Judecătorilor <u>afectează negativ implementarea anumite recomandări restante și poate inversa realizările realizate până în prezent.</u> ".	Precizare: Evaluarea externă constituie o obligație asumată de Republica Moldova la nivel internațional și realizarea acestei reforme este una din prioritățile Guvernului.
	SPCSB	10.	Întru respectarea exigențelor de integrare a proiectului de Lege în cadrul normativ în vigoare și întru respectarea principiilor stabilite de art. 3, alin. (1) din Legea nr. 100/2017 privind actele normative, se propune operarea modificărilor și completărilor la	Se acceptă. Proiectul a fost modificat reieșind din recomandările Comisiei de

			acesta, prin luarea în considerare inclusiv a recomandărilor expuse prin Opinia Comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului general pentru drepturile omului și statului de drept (DGI) al Consiliului Europei referitoare la proiectul de Lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor, adoptate de Comisia de la Veneția la cea de-a 134-a sesiune plenară (Veneția, 10-11 martie 2023).	la Veneția, cu unele excepții care nu pot fi acceptate. Argumentele corespunzătoare au fost expuse atât în prezenta sinteză, cât și în cadrul Sintezei recomandărilor Comisiei de la Veneția. Referitor la modificările efectuate în proiect, precizăm că acestea au fost examinate suplimentar de Comisia de la Veneția, care s-a expus în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023.
II. Obiecții și propuneri la articolele din proiect				
În vederea asigurării integrității judecătorilor și procurorilor și a sporirii încrederii societății în justiție, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.	Procuratura Generală	11.	În preambulul proiectului textul „<i>în vederea asigurării integrității judecătorilor și procurorilor și a sporirii încrederii societății în justiție</i>” are un puternic sens declarativ, iar folosirea acestuia ar putea fi admisă în contextul unor reflecții academice, dar nu și în textul legii. Standardul de integritate are un conținut fix, reguli stricte de aplicare și garanții de exercitare. Or, în activitatea judecătorească și a procurorului putem să apreciem dacă aceștia sunt sau, eventual, nu sunt integri și pe această dimensiune nu pot exista jumătăți de măsură sau o gradare a integrității. În asemenea circumstanțe, legea urmează să opereze cu noțiuni imperative, iar noțiunile să fie utilizate potrivit semnificației acestora și potrivit accepțiunii generale.	Nu se acceptă. Preambulul proiectului de lege corespunde exigențelor de tehnică legislativă. Conform art. 43 alin. (1) din <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i> „În preambulul actului normativ sînt prevăzute scopul și rațiunea adoptării, aprobării sau emiterii actului normativ, motivația social-politică,

				economică sau de altă natură, precum și direcțiile principale care sînt reflectate în actul normative.” Subliniem că preambulul nu stabilește „standarde”, ci scopul, motivația și „spre ce se tinde” prin adoptarea actului normativ.
Articolul 1. Obiectul legii Prezenta lege reglementează raporturile juridice aferente procedurii de evaluare externă a integrității etice și financiare (în continuare - evaluare) a judecătorilor, procurorilor și altor subiecți menționați în prezenta lege.	Procuratura mun. Bălți	12.	Poate e cazul de specificat cadrul normativ aplicabil în situațiile unor reglementări contradictorii mai ales între prezenta lege și cadrul normativ conex (spre exemplu aspectele ce țin de procedura colectării informațiilor)	Precizare: Procedura de colectare a informației este reglementată deja în art. 14 din proiect.
Articolul 2. Scopul și principiile evaluării (1) Evaluarea reprezintă un exercițiu excepțional, unic și limitat în timp, efectuat pentru verificarea integrității subiecților prevăzuți la art. 3 alin. (1).	Curtea Supremă de Justiție	13.	Inițial, Curtea remarcă că Comisia de la Veneția a recomandat Parlamentului <u>să examineze minuțios</u> justificarea/necesitatea unei asemenea reforme precum și existența soluțiilor alternative (par. 19, 105). Chiar și asumând că acest exercițiu nu va fi repetat în viitor, acesta implică un risc pentru independența și eficiența sistemului judecătoresc și cel al procuraturii (par. 106). <i>Cu referire la caracterul excepțional, unic și limitat în timp al acestui exercițiu (Art. 2 alin. (1)), această normă rămâne a fi una declarativă; unica garanție împotriva repetării unui asemenea</i>	Nu se acceptă. Referitor la apelul de a „examina minuțios justificarea acestei reforme”, comunicăm că argumentele corespunzătoare au fost aduse deja atât în nota informativă, cât și în cadrul procesului de

			proces de către un viitor for legislativ, este mai degrabă politică decât legală. În mod firesc, asemenea garanții ar trebui introduse în Constituție (par. 24). În opinia Curții, imposibilitatea modificării Constituției în acest sens (imposibilă din punct de vedere politic) nu denotă decât lipsa unui consens larg cu privire la acest exercițiu - evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor. Implementarea respectivului mecanism precum și riscul repetării acestuia, va avea un impact negativ asupra întregii puteri judecătorești din punct de vedere al independenței justiției, manifestat prin subordonarea politică a justiției.	examinare a proiectului de către Comisia de la Veneția. Drept dovadă a acestui fapt, comunicăm că în Opinia Follow-up al Comisiei de la Veneția nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023 aceasta nu a reiterat recomandarea respectivă. Drept urmare, argumentarea suplimentară în prezenta sinteză a necesității intervenției legislative nu este necesară. <u>Referitor la invocarea „lipsei unui consens larg”</u> considerăm că această afirmație nu corespunde realității. Or, mai degrabă este vorba de o divizare a opiniei societății, inclusiv a judecătorilor și procurorilor, fapt remarcat și de Comisia de la Veneția în §18 din Opinia nr. CDL-AD(2023)005: „18. [...] În Republica Moldova opiniile privind necesitatea verificării complete sunt polarizate:
	Procuratura Generală	14.	În altă ordine de idei, în avizul său Comisia de la Veneția a ridicat o problemă serioasă referitoare la riscul unei proceduri de verificare repetate, menționând că „[...] Există pericolul ca un exercițiu similar de verificare să fie repetat la un moment dat în viitor, când o altă forță politică va câștiga alegerile. Acest lucru ar fi devastator pentru independența și eficiența sistemului judiciar bazat în mare măsură pe stabilitatea mandatelor judiciare, care nu ar trebui puse sub semnul întrebării de fiecare dată când se formează o nouă majoritate în Parlament.” (Opinia comună CDL-AD(2023)005 din 14.03.2023, pct.21) Comisia de la Veneția și DGI au recomandat „stabilirea unor restricții care să garanteze caracterul temporar al procesului de verificare, precum și 'stabilirea obstacolelor legale împotriva prelungirii arbitrare a acestuia.”(Idem, pct. 22) S-a menționat că „Totuși, prevederile rămân declarative și nu obligă niciun legislator viitor care ar putea decide să repete procesul de verificare. Singura garanție împotriva unui asemenea scenariu este mai cutând politică decât legală: propunerea actuală pare să aibă sprijinul principalilor parteneri internaționali ai Republicii Moldova, ceea ce nu ar fi neapărat cazul în viitor. Referitor la barierele legale din calea încercărilor repetate de a verifica judecătorii și procurorii, o consolidare constituțională a unor prevederi ar putea face imposibilă sau cel puțin dificilă o asemenea verificare repetată.(Idem, pct. 24)	

			Problema a rămas nesoluționată, nu a fost identificată o soluție adecvată, iar riscul ca în viitor acest precedent să fie re-considerat de către un legislator viitor este foarte mare. Impactul ca puterea judecătorească să fie intempestiv „verificată” de către celelalte puteri ale statului, făcându-se trimitere mereu la aceste proceduri - este foarte ridicat.	opinia insistentă a majorității parlamentare, a reprezentanților comunității internaționale și a unor ONG-uri locale angajate în observarea și susținerea procesului de reformă a fost că măsurile atât de radicale au fost necesar. Reprezentanții sistemului judiciar și ai parchetului, în schimb, au susținut că verificarea completă propusă nu va atinge obiectivele declarate, ci ar pune pe judecători și procurori individuali sub un stres enorm, le va pune în pericol independența și va submina buna funcționare a sistemului juridic.”
		15.	Articolul 2: -la alineatul (1) includerea în proiect a prevederii că evaluarea reprezintă un exercițiu unic nu înlătură riscul unei proceduri de verificare repetată. Menționăm în acest sens că în pct.21 a avizului <i>Comisiei de la Veneția</i>, întocmit pe acest proiect de lege s-a indicat că, „<i>Există pericolul ca un exercițiu similar de vetting să se repete la un moment dat în viitor, atunci când o altă forță politică va câștiga alegerile. Acest lucru ar fi devastator pentru independența și eficiența sistemului judiciar, care se bazează în mare măsură pe stabilitatea mandatelor judiciare, care nu ar trebui să fie pusă sub semnul întrebării de fiecare dată când se formează o nouă majoritate în Parlament. </i>”. Referitor la prevederea care reglementează caracterul unic al evaluării, Comisia de la Veneția motivat a constatat în pct. 24 că „<i>aceste prevederi rămân declarative și nu sunt obligatorii pentru nici o legislatură viitoare care ar putea decide să repete procesul de verificare</i>”. La fel, independența procuraturii de puterea legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane, este expres stabilită în art. 3 alin. (3) din Legea cu privire la Procuratura nr. 3 din 25.06.2006. Subsecvent, considerăm necesar includerea acestor garanții în Constituție, pentru a evita o verificare repetată, iar în mod special, pentru a exclude oricare eventuală influență/ingerință asupra procurorilor, în special din partea politicului.	Referitor la „caracterul <u>excepțional, unic și limitat în timp</u>” al evaluării <u>extraordinaire</u>, subliniem că §24 din <i>Opinia nr. CDL-AD(2023)005</i> trebuie analizat în

	PCCOCS	16.	1. Potrivit art. (2) alin. (1) al Proiectului de lege, evaluarea reprezintă un exercițiu excepțional, unic și limitat în timp. Includerea în proiect a prevederii ca evaluarea reprezintă un exercițiu unic nu înlătură riscul unei proceduri de verificare repetată. Menționam în acest sens ca în pct. 21 a avizului Comisiei de la Venetia, întocmit pe acest proiect de lege s-a indicat ca, „Exista pericolul ca un exercițiu similar de vetting să se repete la un moment dat în viitor, atunci când o altă forță politică, va câștiga alegerile. Acest lucru ar fi devastator pentru independența și eficiența sistemului judiciar, care se bazează în mare măsură pe stabilitatea mandatelor judiciare, care nu ar trebui să fie pusă sub semnul întrebării de fiecare dată când se formează o nouă majoritate în Parlament.”. Referitor la prevederea care reglementează caracterul unic al evaluării, Comisia de la Venetia motivat a constatat în pct. 24 că, „aceste prevederi rămân declarative și nu sunt obligatorii pentru nici o legislatură viitoare care ar putea decide să repete procesul de verificare”. La fel, independența procuraturii de puterea legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane, este expres stabilită în art. 3 alin. (3) din Legea cu privire la Procuratura nr. 3 din 25.06.2006. Subsecvent, considerăm necesar includerea acestor garanții în Constituție, pentru a evita o verificare repetată, iar în mod special, pentru a exclude oricare eventuală influență/ingerință asupra procurorilor, în special din partea politicului.	ansamblu, nu selectiv, după cum s-a efectuat în aviz. Ministerul Justiției, la rândul său va evidenția aspectele importante din §24:
	Procuratura mun. Bălți	17.	Alin. (1) limitarea în timp poartă mai mult un caracter declarativ, în măsura în care legea reglementează timpul general de activitate al CE, fără a se expune asupra cazurilor individuale, abordare ce poate provoca inclusiv incertitudinea subiecților evaluării.	„24. [...] În ceea ce privește barierele legale din calea încercărilor repetate de a verifica judecătoria și procurorii, o înrădăcinare constituțională a anumitor prevederi ar putea face imposibilă sau cel puțin dificilă o astfel de verificare repetată, dar Comisia de la Venetia înțelege că o astfel de modificare constituțională ar putea fi imposibil de realizat din punct de vedere politic în circumstanțele actuale.”

(2) Evaluarea externă este efectuată în baza prezentei legi, cu respectarea următoarelor principii: a) independența comisiilor de evaluare; b) echitatea procedurii de evaluare; c) publicitatea actelor emise în procesul evaluării; d) caracterul excepțional al evaluării.	Procuratu ra mun. Bălți	18.	Alin. (2) principiile poartă un caracter declarativ nefiind transpuse ulterior în lege, mai ales prin prevederea consecințelor încălcării acestora dar și a garanțiilor corespunzătoare. Spre exemplu, cum se racordează echitatea procedurii de evaluare la subiectul evaluării, atâta timp, din conținutul legii rezultă că nu participă în procesul de acumulare a informațiilor, ci doar la etapa finală - audieri etc. La fel nu este clar publicitatea căror acte este principiu, dacă celor finale, atunci de ce este considerat principiu, dacă a tuturor actelor, atunci principiu nu este dezvoltat în lege.	Se acceptă parțial. În contextul obiecției că procedura de evaluare nu este una echitabilă deoarece subiectul evaluării nu participă la procesul de acumulare a informației, subliniem că aceasta nu corespunde realității. La <u>etapa inițierii procedurii</u> de evaluare, subiectul participă prin completarea declarației de avere și interese pentru ultimii 5 ani, chestionarului de etică și declarației privind lista persoanelor apropiate (art. 12 alin. (3) din proiect). Referitor la <u>etapele ulterioare</u> de acumulare a informației, art. 14 alin. (6) a fost completat pentru a garanta dreptul subiectului evaluării de a prezenta orice dovezi pe care le consideră relevante pentru clarificarea dubiilor CE. Precizăm că „<u>publicitatea</u>” se referă la actele emise, nu la actele acumulate în procesul evaluării. Pentru detalii a se vedea art. 17 alin. (6),
--	---	------------	---	---

				art. 18 alin. (4) și art. 19 alin. (7) din proiect.
	Procuratura Generală	19.	- alineatul (2) propunem a-1 completa cu literele e) și f) cu următorul cuprins: <i>„e) principiul legalității</i> <i>f) principiul proporționalității”</i> <u>Argumentare:</u> Principiile definite de jurisprudenta Curții Europene a Drepturilor Omului cum ar fi: legalitatea si proportionalitatea ar trebui să aibă un caracter obligatoriu pentru activitatea Comisiilor de evaluare. Or, într-un stat de drept obligația de respectare a legii este esențială presupunând ca element major cunoașterea Legii Supreme, care reprezintă garantul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului, precum și al funcționării mecanismului statului de drept. Totodată, principiul legalității reprezintă o cerință obiectivă într-un stat de drept și o garanție a desfășurării în condiții optime a tuturor mecanismelor într-un stat. Datorită acestui fapt legalitatea trebuie considerată ca o regulă esențială la nivelul întregului sistem de drept. În acest sens menționăm constatările Comisiei de la Veneția¹: „12. Spre deosebire de alte reforme judiciare din alte țări care implică un amendament constituțional, verificarea propusă a judecătorilor și a procurorilor în Moldova este reglementată de o lege organică. În consecință verificarea trebuie să rămână în cadrul constituțional, fapt care presupune, cel mai important, așa cum s-a menționat în Opiniile din 2019-2022, menținerea rolului CSM ca unic organ competent să revoce judecătorii (ca și rolul similar, dar nu indentic, al CSP în privința procurorilor).....14. Deși nu există nici un obstacol constituțional direct care să împiedice autoritățile să continue	Nu se acceptă. În contextul citării în aviz a conținutului §12 și §14 din Opinia Comisiei de la Veneția, trebuie să se țină cont și de constatările din §13, conform cărora: „13. Constituția nu prevede nimic cu privire la temeiurile de revocare ale judecătorilor și procurorilor, lăsând astfel legiuitorului o mare discreție, cu condiția ca demiterea să fie decisă de CSM (sau aprobată de CSM). În acest sens, modelul propus este, desigur, compatibil cu Constituția: în conformitate cu proiectul de lege raportul Comisiei de evaluare va avea caracter consultativ, iar CSM/SCP va lua decizia finală, cu majoritate simplă.”

¹ Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru drepturile omului și statului de drept al Consiliului Europei referitoare la proiectul de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor (Republica Moldova) adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 134-a sesiune plenară (Veneția, 10-11 martie 2023).

		<i>reforma conform planului, puterea discreționară a legislatorului nu este limitată. în asemenea chestiuni, legislatorul este constrâns și de principiul general al independenței judiciare și de statul de drept, care sunt recunoscute de Constituție.”.</i> Totodată, considerăm că punerea în aplicare a unui sistem de control al integrității ar trebui să fie întotdeauna strict în conformitate cu principiul proporționalității. În context, autorul proiectului urmează a lua în considerație și recomandările expuse în Opinia Comisiei de la Veneția², după cum urmează: „76. Într-adevăr, principiul proporționalității poate fi aplicat în practică de către Comisiile de evaluare, care ar întocmi raporturi negative doar în cazurile în care abaterile au atins un anumit prag de gravitate. Totuși, ar fi preferabil de menționat în lege că trebuie să existe un raport de proporționalitate între gravitatea abaterii imputabile și severitatea consecințelor. Ministerul Justiției susține că principiul proporționalității este deja consacrat în legislația actuală care reglementează statutul judecătorilor și al procurorilor și temeiurile răspunderii disciplinare a acestora. Acest lucru este pozitiv, însă Comisia de la Veneția reiterează că articolul 12 poate fi interpretat ca fiind susceptibil de a crea noi temeiuri pentru demitere, care nu sunt supuse normelor existente. Acesta este motivul pentru care ar fi recomandabilă menționarea principiului proporționalității în proiectul de lege, în pofida clarificărilor utile propuse de Ministerul Justiției”.	Subliniem că principiul proporționalității este invocat de Comisia de la Veneția în contextul recomandării de a reglementa proporționalitatea între gravitatea abaterii și severitatea consecințelor. Eliberarea din funcție a persoanelor lipsite de integritate a fost utilizată în Albania și în Ucraina. CtEDO – în cazurile examinate în fața sa, nu a constatat probleme de neproporționalitate a sancțiunii de „eliberare din funcție” pentru lipsa de integritate, atâta timp cât au fost asigurate toate garanțiile. Mai mult, prin Opinia sa din 2022, în §50 Comisia de la Veneția a statuat că procedura disciplinară trebuie să fie distinctă de cea a vetting-ului, care e o procedură extraordinară cu măsuri extraordinară. Astfel, nu
--	--	--	--

² Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru drepturile omului și statului de drept al Consiliului Europei referitoare la proiectul de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor (Republica Moldova) adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 134-a sesiune plenară (Veneția, 10-11 martie 2023)

				putem diversifica sancțiunile, similar procedurii disciplinare. Subliniem că criteriile au fost modificate, fiind majorate marjele de apreciere a criteriilor. Astfel, va fi posibilă evitarea situațiilor de demitere a persoanelor pentru încălcări minore, iar referitor la încălcările de etică vor fi imputabile doar cele grave. Drept urmare, o altă sancțiune decât eliberarea din funcție pentru necorespunderea cu criteriile de evaluare din funcție nu poate fi. Un judecător sau procuror lipsit de integritate nu poate fi, prin definiție, lăsat să activeze în sistemul judiciar și să decredibilizeze încrederea societății. Asta ar submina toate eforturile de a reforma justiția și de a sancționa persoanele corupte.
Articolul 3. Subiecții evaluării	Consiliul Superior al	20.	Potrivit Proiectului de lege, subiecți ai procedurii de vetting sunt: [...] <i>(se citează lit. a)-g) din alin. (1))</i> .	Se acceptă parțial. Referitor la persoanele care au demisionat - art. 3

(1) În temeiul prezentei legi sunt evaluați: a) judecătorii care au exercitat funcția de președinte și vicepreședinte a judecătoriilor, inclusiv cei care au asigurat interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le exercită la data intrării în vigoare a prezentei legi; b) judecătorii curților de apel, în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi; c) Procurorul General, adjuncții acestuia, procurorii șefi ai secțiilor Procuraturii Generale, inclusiv cei care au ocupat aceste funcții sau care au asigurat interimatul acestora pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le ocupă la data intrării în vigoare a prezentei legi.	Procurori lor	Această normă a rămas, în mare parte, aceeași, iar unica diferență este precizarea că vor fi evaluați numai interimarii care au exercitat această calitate mai mult de un an. Totuși, norma este injustă și întinderea ei creează o coliziune juridică vădită cu circumstanțele factologice și semnificația juridică a criteriilor de specialitate. În primul rând, conținutul general al normei presupune că ar putea fi evaluați toți cei care au deținut funcțiile respective, începând cu anul 2017 și nu se face nici o precizare pentru acele persoane care, eventual, în anul 2018 sau anul în 2019 au demisionat și nu mai sunt procurori. Este un non-sens juridic ca aceștia să mai fie evaluați dacă la data intrării în vigoare a legii ei nu mai sunt procurori. Cu toate acestea, autorii Proiectului nu au anticipat situațiile respective, fără să țină cont de faptul că legea trebuie să fie clară și previzibilă. Existența unor comentarii în nota informativă nu rezolvă din punct de vedere juridic situația, deoarece nemijlocit în lege aceștia nu sunt exceptați de la evaluare, nefiind făcute precizările de rigoare expres în textul legii. Persistă, astfel, un impas logico-juridic în aplicarea legii, pentru că ar putea fi atinse drepturile persoanelor care de mult timp nu mai sunt procurori. De asemenea, este vădit lipsit de sens să fie evaluați cei care au deținut calitatea de interimar al unei funcții de conducere. Este o evidență logică faptul că exercitarea interimatului se dispune pentru a acoperi o situație provizorie, ceea ce reprezintă o soluție temporară pentru a asigura rutina instituțională în activitatea unei subdiviziuni. Asumarea de către un procuror a calității de interimar nu reprezintă avansarea sa în carieră, dar se prezintă o măsură de funcționalitate până la derularea concursului și identificarea titularului. Generarea unor asemenea consecințe, precum supunerea la evaluări ce ar trebui să relaționeze doar cu un mandat deplin, este în măsură să aibă, drept ricoșeu, o reticență, pe viitor, ca	alin. (2) din proiect a fost completat cu o nouă lit. d). Referitor la persoanele care au asigurat interimatul, nu susținem opinia din aviz. Or, este cunoscută modalitatea de abuzare de instituția interimatului, în special în cadrul procuraturii, pentru crearea pârgghiilor de influențare a persoanelor care temporar exercitau funcții de conducere.
--	---------------------------------	--	--

d) procurorii care au exercitat funcția de procuror-șef al unei procuraturi și de adjunct al procurorului-șef al unei procuraturi, inclusiv interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le exercită la data intrării în vigoare a prezentei legi; e) procurorii procuraturilor specializate; f) judecătorii și procurorii prevăzuți la literele a) – e) care sunt suspendați din funcție; g) candidații la funcțiile vacante din Procuratura Anticorupție și din Procuratura pentru Combaterea Crimelor Organizate și Cauze Speciale.	Procuratura Generală	21.	procurorii să preia calitatea de interimar, chiar și pentru situații elementare (e.g. concediul anual, concediu de boală, deplasare de serviciu a procurorului-șef). La Articolul 3: -la alin. (1) propunem a se revedea și a se reformula literele a), c) și d) având în vedere ambiguitatea și interpretabilitatea textului „, <i>inclusiv cei care le exercită la data intrării în vigoare a prezentei legi</i>”. În această ordine de idei nu este clar dacă autorul are în vedere funcțiile sau interimatul funcției. Astfel, dacă autorul are în vedere doar funcțiile menționate atunci textul „inclusiv cei care le ocupă la data intrării în vigoare a prezentei legi” este superflue având în vedere că la începutul frazei autorul indică spre exemplu <i>Procurorul General, adjunctii acestuia, procurori-șefi ai secțiilor Procuraturii Generale....care</i> și presupune, de altfel, persoanele care la data intrării în vigoare a legii exercită aceste funcții. Totodată, dacă autorul are în vedere și interimatul funcției atunci tot nu este clar dacă pentru cei care sunt interimari la data intrării a acestei legi, <u>este necesar sau nu să fi întrunit perioada de un an</u>. Prin urmare, adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune prin articolul 23 alin. (2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale. În acest sens, norma constituțională stabilește că statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative. În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a reținut că: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. în caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște	Precizare: Formularea din alin. (1) lit. a), c) și d) se referă atât la „funcțiile de bază”, cât și la „interimatul funcțiilor” respective.
---	------------------------------------	------------	--	--

			<i>drepturile și obligațiile. într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...]."</i>	
		22.	Totodată, potrivit notei informative aferent proiectului autorul indică că subiecții evaluării externe sunt: 1. Judecători (aproximativ 140 de persoane): a) toți președinții celor 15 instanțe și vicepreședinții de instanțe, inclusiv cei interimari, care au deținut funcțiile respective pentru o perioadă mai mare de un an, din 1 ianuarie 2017 până în prezent (circa 60 de persoane); b) toți judecătorii Curților de Apel: Chișinău, Bălți, Comrat, Cahul (circa 80 de judecători); 2. Procurori (aproximativ 230 de persoane): a) din cadrul Procuraturii Generale - Procurorul general interimar, adjuncții Procurorului General, procurorii pentru misiuni speciale și șefii/adjuncții de secții/direcții (circa 22 persoane); b) toți procurorii anticorupție și procurorii PCCOCS (circa 102 persoane); c) toți procurorii șefi și adjuncții acestora din 2017 până în prezent, inclusiv interimarii, (circa 100 de procurori). Având în vedere raționamentele expuse în nota informativă la acest capitol deducem că scopul legii este de a evalua subiecții prevăzuți la lit. a), c), d) alin. (1) art. 3 care au ocupat aceste funcții începând cu 1 ianuarie 2017 până în prezent și cei care au asigurat interimatul acestora pentru o perioadă mai mare de un an. Prin urmare, la lit. a), c), d) alin. (1) art. 3 propunem textul: „ , inclusiv cei care le exercită la data intrării în vigoare a prezentei legi" a-1 substitui cu textul „până la data intrării în vigoare a prezentei legi";	Nu se acceptă. Includerea în proiect a textului „până la data intrării în vigoare a prezentei legi" va avea ca efect excluderea din lista subiecților evaluării a persoanelor care ar putea fi desemnați pentru exercitarea interimatului după intrarea în vigoare a legii. Trebuie să se țină cont de faptul că se preconizează ca evaluarea externă să dureze până la finele anului 2025. Drept urmare, din propunere ar rezulta că persoanele care în următorii 2 ani vor exercita interimatele vor fi excluse de la evaluarea extraordinară.
		23.	- la alineatul (1) considerăm necesar litera e) a o reda cu următorul cuprins: „e) procurorii din cadrul Procuraturii Generale și procurorii procuraturilor specializate;" <u>Argumentare:</u> Potrivit notei informative categoriile de subiecți care vizează evaluarea extraordinară sunt judecătorii și procurorii din funcții-cheie din judecătorii și procuraturi.	Nu se acceptă. Propunerea are ca efect extinderea listei de subiecți ai evaluării și, drept urmare, de mărire a numărului de persoane evaluate. Subliniem că

		În această ordine de idei, opinăm că statutul și competențele funcționale care revin procurorilor din cadrul Procuraturii Generale sunt la fel de importante ca statutul și competențele funcționale a judecătorilor din cadrul Curții Supreme de Justiție <i>(care sunt evaluați în temeiul Legii nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție)</i> și procurorilor din cadrul procuraturilor specializate (incluși deja în proiect), fapt care reiese și din remunerarea salarială egală a muncii. Prin urmare, propunerea a fost înaintată în scopul excluderii factorului discriminării între procurorii care se află în situații similare având în vedere statutul, competențele funcționale și nivelul remunerării salariale. În acest sens, Curtea Constituțională în jurisprudența sa⁹ a menționat că: „30. Curtea reiterează că există o discriminare doar atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod, fără o justificare obiectivă (HCC nr.29 din 22 noiembrie 2018, § 34; HCC nr.3 din 18 ianuarie 2019, § 19; HCC nr.6 din 10 martie 2020, § 29). Astfel, având în vedere aceste elemente, Curtea constată că situațiile în discuție nu sunt comparabile, condiție care trebuie îndeplinită, pentru ca articolul 16 din Constituție să fie incident (HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 21).” Prin urmare, propunerea a fost înaintată în scopul excluderii factorului discriminării între procurorii care se află în situații similare având în vedere statutul, competențele funcționale și nivelul remunerării salariale. În acest sens, Curtea Constituțională în jurisprudența sa⁹ a menționat că: „30. Curtea reiterează că există o discriminare doar atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod, fără o justificare obiectivă (HCC nr.29 din 22 noiembrie	acest fapt va avea ca efect fie supraîncărcarea CE cu un volum mai mare de muncă, fie extinderea termenului stabilit pentru finisarea evaluării externe.
--	--	--	---

			2018, § 34; HCC nr.3 din 18 ianuarie 2019, § 19; HCC nr.6 din 10 martie 2020, § 29). Astfel, având în vedere aceste elemente, Curtea constată că situațiile în discuție nu sunt comparabile, condiție care trebuie îndeplinită, pentru ca articolul 16 din Constituție să fie incident (HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 21). " Astfel, considerăm judicios a completa lista subiecților care urmează a fi supuși evaluării cu procurorii din cadrul Procuraturii General	
		24.	- la alineatul (2) litera c) noțiunea și mecanismul notificării este reglementat contradictoriu și imprevizibil în lege, la fel nu este reglementată procedura și nu sunt prevăzute eventualele situații în care persoana din motive obiective nu poate fi notificată (boală, deplasare etc).	Nu se acceptă. Detaliile despre notificare sunt reglementate în art. 12 alin. (3) și art. 3 alin. (4).
	PCCOCS	25.	Art. 3 alin. (1) lit. d) din Proiect - „ sunt evaluați... procurorii care au exercitat funcția de procuror-șef al unei procuraturi și de adjunct al procurorului-șef al unei procuraturi, inclusiv interimatul acestor funcții pentru o perioada mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le exercita la data intrării în vigoare a prezentei legi ”. Expresia ”cei care le exercită la data intrării în vigoare a prezentei legi” se referă la procurorii șefi, sau și la cei care la data intrării în vigoare a prezentei legi exercită interimatul. Subsecvent, procurorul care exercita la data intrării în vigoare a prezentei legi funcția de interimat care nu este mai mare de 1 an de zile, cade sub incidenta acestor prevederi sau nu?	Precizare: Formularea din alin. (1) lit. a), c) și d) se referă atât la „funcțiile de bază”, cât și la „interimatul funcțiilor” respective.
	Procuratura UTAG	26.	Urmare a studierii proiectului supus avizării constatăm că lista subiecților evaluării incluși în proiect este discriminatorie, nefiind clar după care criterii au fost aleși cei incluși, precum și perioada de activitate. Din proiectul de lege asupra căruia se solicită avizul nu este clar din ce raționamente urmează a fi evaluați angajații procuraturii care au asigurat interimatul diferitor funcții de conducere, ori acest lucru a fost dictat strict de necesitatea asigurării unei buni funcționări a subdiviziunilor respective. În	Nu se acceptă. Inițial, proiectul de lege a avut drept scop verificarea integrității tuturor judecătorilor și procurorilor în funcție. Ulterior, reieșind din recomandările Comisiei de

			aceiași ordine de idei, dat fiind faptul că interimatul funcțiilor de conducere în cele mai multe cazuri s-a dispus unor procurori care sunt cu o experiență vastă, disciplinați și cu rezultate în activitatea de serviciu, prin exercitiul propus de "veting" se creează impresia că de fapt se urmărește scopul lipirii Procuraturii de conducători de toate nivelele, fenomen care inevitabil se va răsfrânge negativ asupra capacităților instituției pe multe domenii de activitate. Angajații procuraturii la funcții de execuție în general și în special cei care dețin funcții de conducere, periodic au fost și sunt supuși verificărilor atât din partea Procuraturii, Consiliului Superior a Procurorilor și colegiilor subordonate acestuia, cât și din partea ANI, SIS, CNA, nu mai puțin riguroase sub aspect etic și financiar, decât cele care se propun a fi efectuate de comisiile "veting", fiind selectați cei mai integri și competenți angajați. În aceeași ordine de idei, se prezumă că organele abilitate de control (ANI, SIS, CNA, IFS) nu-și găsesc rostul și nu sunt eficiente, odată cu apariția necesității supunerii repetate a subiecților unor astfel de controale. Mult mai grav este că subiecții supuși evaluării riscă să fi lipsiți de garanțiile sociale ocrotite de legislație sub formă de indemnizații și pensii speciale, în cazul ratării evaluării. În situația în care se propune interzicerea ocupării anumitor funcții și desfășurării unor activități ca urmare a ratării evaluării, aceasta devine similară comiterii unei abateri disciplinare grave sau mai rău a unei infracțiuni, prin legea propusă fiind preluate unele prerogative care țin exclusiv de competența instanței de Judecată. Prevederile cu privire la lipsirea de indemnizație, pensie specială, concediere și interzicerea de a mai activa în anumite funcții fiind discriminatorii în raport cu alți angajați a procuraturi care nu vor fi supuși evaluării, inclusiv din punct de vedere a faptului că asemenea lege nu a existat la <u>momentul accederii în profesia de procuror, la momentul aplicării la un concurs pentru a activa în procuratură specializată, la momentul aplicării la concurs pentru ocuparea unei funcții de conducere, ori la momentul exprimării</u>	la Veneția și cele ale partenerilor de dezvoltare, lista subiecților evaluării a fost redusă la persoanele care ocupă funcții de conducere în cadrul judecătoriilor și procuraturilor. Astfel, lista subiecților prevăzuți la art. 3 alin. (1) s-a format nu în rezultatul unei discriminări, ci ca urmare a procesului de consultare a conceptului proiectului și a proiectului. Afirmația din aviz precum că „<i>se urmărește scopul lipirii procuraturii de conducătorii de toate nivelurile</i>” denotă existența unei prezumții la autorul avizului referitor la lipsa de integritate a persoanelor din funcție de conducere, de unde derivă și posibilul risc ca procuraturile să rămână fără conducători. Ineficiența mecanismelor existente de verificare a integrității etice și financiare a subiecților evaluării a fost
--	--	--	--	---

			<u>acordului de a fi delegat în procuratură specializată sau a asigura interimatul unei funcții de conducere.</u>	discutată în cadrul consultărilor publice organizate referitor la Conceptul de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor, precum și în procesul de conlucrare cu Comisia de Veneția. Drept urmare, nu considerăm oportun de a repeta toate aspectele discutate anterior. Mai mult ca atât, efectuarea evaluării externe constituie o obligație asumată de Republica Moldova la nivel internațional. Realizarea acesteia nu depinde de normele ce reglementează statutul procurorilor la momentul intrării în funcție a acestora. Or, normele ce reglementează statutul unor profesii juridice sunt în continuă evoluție.
	Procuratura mun. Bălți	27.	Nu este clar și nici argumentat algoritmul selectării subiecților evaluării, or o parte dintre aceștia nu au tangență cu situațiile descrise în nota informativă, iar unii subiecți care în viziunea autorilor au determinat procesul evaluării nu se regăsesc printre subiecții evaluării. Noțiunea și termenul interimatului nu corespunde cu cadrul legislativ în vigoare în perioada anterioară. Probabil o soluție ar fi ,dat fiind procesul extraordinar al evaluării,	Se acceptă parțial. Alin. (1) lit. e) a fost completat. Indicarea procurorilor suspendați este necesară pentru a evita interpretările eronate.

			inițial efectuarea exercițiului asupra instituțiilor după care și în măsura în care v-or fi identificate grupuri vulnerabile includerea acestora în categoria potențialilor subiecți. Or, verificarea persoanelor individuale fără un răspuns asupra cauzelor ce au generat premisa evaluării pare a fi mai degrabă o tratare a simptomelor, care nu poate asigura schimbarea situației atâta timp cât cauzele nu vor fi lichidate. Lit. e), dar cei delegați în aceste entități, or persoanele aflate în situații analogice pot fi tratați separat pe baza unor criterii formale. Lit. f) indicarea procurorilor suspendați este de prisos, atâta timp cât ei fac parte din categoriile menționate mai sus. Alin. (2) lit. c) Noțiunea și mecanismul notificării este reglementat contradictoriu și imprevizibil în lege, la fel nu este reglementată procedura și nu sunt prevăzute eventualele situații în care persoana din motive obiective nu poate fi notificată (boală, deplasare etc.)	Detaliile despre notificare sunt reglementate în art. 12 alin. (3) și art. 3 alin. (4).
	Uniunea Avocaților din RM	28.	La art. 3 alin. (1) lit. b), în conformitate cu scopul urmărit prin proiect și similar soluției adoptate pentru evaluarea extraordinară a judecătorilor din cadrul judecătoriilor care au exercitat funcția de președinte și vicepreședinte a judecătoriilor, inclusiv cei care au asigurat interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017, propunem evaluarea de rând cu aceștia și a judecătorilor care au exercitat funcția de președinte și vicepreședinte a curților de apel, inclusiv cei care au asigurat interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu 1 ianuarie 2017. Criteriile și scopul urmărit în cazul celor dintâi sunt în aceeași măsură aplicabile și în cazul celor din urmă judecători.	Nu se acceptă. Interimatul funcțiilor de președinte sau de vicepreședinte al Curții de apel au fost asigurate tot de judecătorii din cadrul curților respective. drept urmare, aceștia se încadrează în actuala lit. b), care nu necesită a fi modificată.
	CRJM	29.	Modifierea propusă: Articolul 3. Subiecții evaluării (1) În temeiul prezentei legi sunt evaluați: a) judecătorii care au exercitat funcția de președinte și vicepreședinte a judecătoriilor, inclusiv cei care au asigurat	Se acceptă parțial. Lit. a), c) și d) au fost redactate.

		interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu <u>din</u> 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le exercită și până la data intrării în vigoare a prezentei legi; b) judecătorii curților de apel, în funcție la data intrării în vigoare a prezentei legi; c) Procurorul General, adjuncții acestuia, procurorii șefi ai secțiilor Procuraturii Generale, inclusiv cei care au ocupat aceste funcții sau care au asigurat interimatul acestora pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu <u>din</u> 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le ocupă până la data intrării în vigoare a prezentei legi; d) procurorii care au exercitat funcția de procuror-șef al unei procuraturi și de adjunct al procurorului-șef al unei procuraturi, <u>membru al Consiliului Superior al Procurorilor</u>, inclusiv interimatul acestor funcții pentru o perioadă mai mare de un an, începând cu <u>din</u> 1 ianuarie 2017, inclusiv cei care le exercită până la data intrării în vigoare a prezentei legi; e) procurorii procuraturilor specializate; f) judecătorii și procurorii prevăzuți la literele a) – e) care sunt suspendați din funcție; g) candidații la funcțiile vacante din Procuratura Anticorupție și din Procuratura pentru Combaterea Crimelor Organizate și Cauze Speciale. primii clasati în concursurile finalizate până la 31 decembrie 2025 pentru funcțiile menționate la lit. a)-e); <u>h) judecătorii și procurorii care au eșuat evaluarea prevăzută de Legea nr. 26/2022;</u> <u>i) candidații pentru Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și colegiile acestora care nu a fost evaluați conform Legii 26/2022.</u> Argumente/comentarii: Propunem excluderea din lista subiecților evaluării a persoanelor care la momentul intrării în vigoare a legii exercită interimatul funcțiilor de președinte și vicepreședinte a judecătoriilor pe o perioadă mai mică de 1 an, or, în caz contrar, există riscul unor demisii în masă din aceste funcții. Considerăm	Lit. g) – conținutul lit. g) nu a fost criticat de Comisia de la Veneția. Completarea cu lit. h) nu se acceptă, deoarece astfel vor fi modificate în mod indirect efectele procesului de evaluare prevăzut de Legea nr. 26/2022. Completarea cu lit. i) nu este necesară, deoarece subiecții respectivi sunt sub incidența Legii nr. 26/2022.
--	--	---	--

			că regula de 1 an este suficientă pentru ca evaluarea externă să - și atingă scopul scontat. Propunem includerea în lista subiecților evaluării a procurorilor care au exercitat funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor, având în vedere importanța acestor funcții pentru sistem și importanță a deciziilor luate de către aceștia. Completarea cu o referință la Consiliul Superior al Magistraturii nu este necesară având în vedere că toți membrii CSM au demisionat, iar unicul membru rămas oricum va fi evaluat, fiind judecător al curților de apel. Considerăm necesar ca câștigătorii concursurilor pentru ocuparea tuturor funcțiilor enumerate în prezentul articol să fie supuși evaluării, ci nu doar candidații la funcțiile de procuror din procuraturile specializate. Este important ca toate persoanele noi care aspiră și au șanse reale de a ocupa funcții care presupun evaluarea externă la fel să treacă prin procedura de vetting, în rând cu persoanele care deja sunt în funcție. În caz contrar va fi creată o asimetrie și nedreptate față de persoanele vechi în raport cu persoanele noi din sistem. Este important de a verifica atât persoanele actuale din sistem, cât și persoanele noi care aspiră să ocupe funcții importante din sistem. Pentru a reduce numărul persoanelor evaluate, propunem ca doar câștigătorul concursului să fie evaluat. Evaluarea se va face după concurs. Dacă câștigătorul nu va trece vetting - ul, se va lua următorul candidat. Acest aspect însă trebuie menționat în completările la Legea cu privire la statutul judecătorului. La fel, propunem suplinirea listei subiecților evaluării cu judecătorii și procurorii care au eșuat evaluarea prevăzută de Legea nr. 26/2022 și candidații pentru CSM, CSP și colegiile acestora care nu au fost evaluați conform Legii 26/2022 . Deși numărul candidaților care nu au promovat evaluarea nu va fi foarte mare, totuși, este important ca aceștia să treacă prin procedura de vetting, pentru a elimina, sau a confirma, suspiciunile și dubiile ce planează asupra lor.	
--	--	--	--	--

			In ceea ce privește CSM, CSP și colegiile acestora, acest lucru trebuie menționat aici, având în vedere că multe funcții în aceste organe vor rămâne vacante chiar și după 1 septembrie 2023.	
(2) Nu sunt supuși evaluării conform prezentei legi: a) persoanele care au promovat evaluarea integrității prevăzută de Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor; b) persoanele care au promovat evaluarea prevăzută de Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție; c) judecătorii și procurorii care fac parte din una din categoriile menționate la alin. (1) și care, în termen de 20 zile de la notificarea privind inițierea evaluării, depun cerere de demisie;	Uniunea Avocaților din RM	30.	La art. 3 alin. (2), lit. c) nu ține cont de faptul că o cerere de demisie poate fi retrasă, caz în care judecătorul nu trebuie să poată beneficia de scutirea prevăzută de norma juridică dată, mai ales în condițiile în care însăși legea în mod expres permite retragerea cererii de demisie în interiorul termenului de 20 de zile.	Se acceptă. Alin. (2) lit. c) a fost completat.
		31.	La art. 3 alin. (2), lit. d) este inutilă, în considerarea principiului terțului exclus.	Nu se acceptă. Menținerea literei respective este necesară pentru a evita interpretările eronate.
	CRJM	32.	Modifierea propusă: (2) Nu sunt supuși evaluării conform prezentei legi: a) persoanele care au promovat evaluarea integrității prevăzută de Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor; Argumente/comentarii: Propunem excluderea cuvântului „integrității”, pentru a nu crea dubii cu privire la sensul normei. S- ar putea interpreta că norma se referă doar la promovarea evaluării financiare.	Se acceptă.

d) judecătorii și procurorii care nu fac parte din categoriile menționate în alin. (1).				
(4) Cererea de demisie depusă în condițiile alin. (2) lit. c) poate fi retrasă doar în interiorul termenului de 20 de zile. Depunerea cererii de demisie după expirarea acestui termen, indiferent de motiv, se echivalează cu nepromovarea evaluării.	Consiliul Superior al Procurorilor	33.	În art. 3 alin. (4) din Proiectul de lege sintagma „indiferent de motiv” nu se integrează în logica juridică a raporturilor inerente vieții persoanei, nefiind compatibilă cu principiile de drept și urmează a fi făcute ajustările corespunzătoare (e.g. să se fixeze situațiile neimputabile unei persoane), deoarece situații factologice pot fi multe, iar durată în timp a însăși procedurii nu poate fi anticipată. Din aceste motive nu este proporțional și nu pot fi limitate atât de sever drepturile persoanelor vizate de aceste proceduri.	Nu se acceptă. O formulare similară există și în <i>Legea nr. 65/2023</i> . Comisia de la Veneția nu a avut nici o obiecție referitor la acest aspect.
	CRJM	34.	Modificarea propusă: (4) Cererea de demisie depusă în condițiile alin. (2) lit. c) poate fi retrasă doar în interiorul termenului de 20 de zile. Depunerea cererii de demisie după expirarea acestui termen, indiferent de motiv, se echivalează cu nepromovarea evaluării. <u>De la data depunerii cererii de demisie, judecătorul sau procurorul respectiv nu adoptă și nu participă la adoptarea actelor de dispoziție.</u> Argumente/comentarii: Importanța acestei norme derivă din necesitatea excluderii posibilității de abuz și arbitrar din partea judecătorilor și procurorilor care au decis să nu treacă evaluarea, însă care încă se află în funcție. Pe ultima sută de metri aceștia ar putea să emite acte de dispoziție contradictorii, așa cum a fost în cazul judecătorilor de la CSJ care în 2023 și-au dat demisia pentru a nu trece evaluarea, însă care au emis până la demisie unele decizii greu de înțeles logic, însă cu implicații financiare majore.	Nu se acceptă. În primul rând, trebuie să se țină cont de faptul că procesul de evaluare externă reglementat de prezenta lege reprezintă cea de-a doua etapă a „vettingului”. Prima etapă a fost reglementată deja în <i>Legea nr. 65/2023 privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcțiile de judecători ai CSJ</i>. Drept urmare, prezentul proiect nu poate prevedea efecte mai negative decât cele stabilite deja în <i>Legea nr. 65/2023</i>.

				În al doilea rând, interdicția propusă, <i>de facto</i> , constituie o suspendare indirectă din funcție, fără a avea un raport negativ de evaluare.
(5) La data recepționării cererii de demisie, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor sau, după caz, Procurorul General informează despre aceasta comisia de evaluare corespunzătoare. Soluționarea cererii de demisie are loc în cel mult 10 zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (3), cu informarea comisiei de evaluare despre hotărârea luată.	Procuratura Anticorupție	35.	În ultima frază se indică că soluționarea cererii de demisie are loc în cel mult 10 zile de la expirarea termenului prevăzut la alin.(3), însă în acest din urmă aliniat nu se discută despre un anumit termen.	Se acceptă. Textul a fost redactat. Trimiterea din alin. (5) se referă la alin. (4).
	Uniunea Avocaților din RM	36.	La art. 3 alin. (5) referința la alin. (3) este greșită, fiind de fapt vorba despre alin. (4) și termenul indicat acolo.	Se acceptă. Textul a fost redactat. Trimiterea din alin. (5) se referă la alin. (4).
	CRJM	37.	Modificarea propusă: (5) La data recepționării cererii de demisie, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor sau, după caz, Procurorul General informează despre aceasta comisia de evaluare corespunzătoare. Soluționarea cererii de demisie are loc în cel mult 10 zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (3), cu informarea comisiei de evaluare despre hotărârea luată. <u>Judecătorii și procurorii care au demisionat astfel nu pot candida pentru a deveni din nou judecători sau procurori timp de 7 ani.</u> Argumente/comentarii: Importanța acestei norme derivă din necesitatea excluderii posibilității ca judecătorii și procurorii să demisioneze doar pentru ca să nu fie supuși vetting-ului, iar peste un termen scurt (câteva luni – un an sau doi) să revină în sistem.	Nu se acceptă. Trebuie să se țină cont de faptul că procesul de evaluare externă reglementat de prezenta lege reprezintă cea de-a doua etapă a „vettingului”. Prima etapă a fost reglementată deja în <i>Legea nr. 65/2023 privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcțiile de judecători ai CSJ</i>. Drept urmare, prezentul proiect nu poate prevedea efecte mai negative decât cele stabilite deja în <i>Legea nr. 65/2023</i>.

Articolul 4. Competența, mandatul și finanțarea activității comisiilor de evaluare (4) Comisiile de evaluare au următoarele competențe: a) colectează, acumulează și verifică prin mijloace neinterzise de lege orice date relevante pentru evaluare; b) accesează gratuit orice sistem informațional care conține informații relevante pentru realizarea mandatului acestora, inclusiv prin intermediul platformei de interoperabilitate (MConnect); c) solicită informații de la subiectul evaluării; d) solicită și obțin gratuit informații de la alte persoane fizice și juridice de drept public sau privat, inclusiv de la instituțiile financiare; e) audiază subiectul evaluării și alte persoane ce dețin informații relevante pentru evaluare;	PCCOCS	38.	Art. 4 alin. (4) lit. a) din Proiect - ”Comisiile de evaluare...colectează, acumulează și verifică prin mijloace neinterzise de lege orice date relevante pentru evaluare”. Sintagma <i>mijloace neinterzise de lege</i> este una exhaustivă, urmând a fi completată cu expresii clare și să fie reglementate de criterii transparente și obiective, de preferință prin prevederi la cel mai înalt nivel juridic. Respectiv, se încalcă principiul previzibilității normelor juridice, potrivit căruia persoana trebuie să cunoască regulile în baza cărora să-și adapteze comportamentul.	Nu se acceptă. Expresia „mijloace neinterzise de lege” nu este una nouă, fiind utilizată și în alte acte normative. Obiecția nu este clară, deoarece autorul acesteia se contrazice pe sine în propriile argumente.
		39.	Art. 4 alin. (4) lit. e) din Proiect stabilește drept competență a Comisiei de evaluare - „<i>audierea subiectului evaluării și altor persoane ce dețin informații relevante pentru evaluare</i>”. În contextul în care Comisia de evaluare solicită și <u>obține</u> gratuit <u>informații</u> de la persoane fizice și juridice de drept public sau privat (lit. d) al aceluiași articol), audierea altor persoane care dețin informații relevante nu este justificată, or acest fapt ar tergiversa procesul de evaluare, existând riscul de a denatura acest exercițiu.	Nu se acceptă. Atenționăm că literele invocate se referă la acțiuni diferite, care nu trebuie confundate: lit. d) se referă la „solicitarea și obținerea informației” iar lit. e) se referă la audiere”.
	Procuratura mun. Bălți	40.	Alin. (4) lit. a), de care lege, și care va fi procedura ce urmează a fi urmată, or legea permite colectarea oricărui tip de informații, doar că cu respectarea anumitor temeuri, condiții și respectiv proceduri. Alin. (4) lit. b), noțiunea de sistem informațional, fără specificarea cel puțin dacă e public sau privat, este prea vagă, având în vedere sensul atribuit de legislație. Alin. (4) lit. d), dar dacă informațiile țin de viața privată, etc., or subiecții evaluării prin efectul legii pot fi privați de protecția drepturilor și libertăților fundamentale. Alin. (4) lit. d), ar fi bine de specificat cercul „altor persoane”, inclusiv eventuala responsabilitate pentru prezentarea informațiilor neveridice.	Se acceptă parțial. <u>Alin. (4) lit. a)</u> - Utilizarea în textul normativ a expresiei „mijloace neinterzise de lege” are scopul de a accentua faptul că datele respective nu pot fi colectate prin mijloace ilegale. <u>Alin. (4) lit. b)</u> – utilizarea expresiei „orice sistem informațional” a avut drept scop evitarea

f) efectuează evaluarea și adoptă rapoarte privind rezultatele evaluării; g) are alte competențe prevăzute de prezenta lege.				limitării activității CE doar la sistemele din domeniul public. Or, sistemele informaționale utilizate de bănci, spre exemplu, sunt din domeniul privat. <u>Alin. (4) lit. d)</u> – proiectul a fost completat la art. 14 alin. (3) și la alin. (9) cu informația ce nu poate fi prezentată sau solicitată de CE. Noțiunea de „alte persoane” este suficient de detaliată în cadrul lit. d) și nu necesită concretizări suplimentare.
(5) Comisiile de evaluare evaluează toți subiecții prevăzuți la alin. (1) sau (2), inclusiv toate persoanele menționate la art. 3 alin (1) lit. d) care au câștigat concursurile până la 31 decembrie 2025. Comisiile de evaluare activează până la finalizarea examinării de către Curtea Supremă de Justiție a ultimei contestații depuse conform art. 20.	Procuratura Generală	41.	La Articolul 4: - la alineatul (5) urmează a fi corectată eroarea materială și cuvintele „<i>lit.d)</i> ” urmează a fi substituită cu cuvintele <i>lit.g)</i> ”;	Se acceptă. Textul a fost redactat.
	Procuratura Anticorupție	42.	Se constată două situații care creează confuzii, în primul caz se impune substituirea textului „<i>alin. (1) sau (2)</i>” cu textul „<i>art. 3 alin. (1)</i>” or ambele situații de la art. 5 alin.(1) sau (2) așa cum se propune în dispoziția criticată, de fapt trimit la prevederile instituite în art. 3 alin. (1). Aferent celei dea doua confuzie, ține de sintagma „<i>concursuri</i>”, ori nu este clar ce fel de concursuri câștigate ar impune necesitatea evaluării subiectului implicat, căci în ambele profesii sunt diferite tipuri de concursuri (cel mai bun în profesie, cel mai bun discurs, de transfer etc) în sensul prezentei legi s-ar impune specificarea exactă a desemnării drept câștigători a concursurilor pentru ocuparea unei funcții de conducere. În general propunem excluderea textului „<i>inclusiv toate persoanele menționate la art. 3 alin. (1) lit. d) care au câștigat concursurile până la 31 decembrie 2025</i>”. Pe lângă faptul sporirii	Se acceptă. Alin. (5) a fost redactat, fiind completat și art. 3 alin. (1) lit. g).

			numărului de potențiali subiecți de evaluare și prelungirea activității comisiei și respectiv a perioadei vetingului, această prevedere creează riscuri serioase de agravare a stării interimatelor în ambele profesii care astăzi reprezintă o problemă. Or, ar putea să fie o reținere de aplicare pentru funcții de promovare/conducere și participare la astfel de concursuri în situația în care reeșind din practica existentă la zi majoritate acestora se realizează cu un singur sau câțiva candidați, iar câștigătorul ar urmă să fie supus vetingului.	
	Procuratura mun. Bălți	43.	Alin. (5), dar subiecții care pretind fie au câștigat alte funcții supuse evaluării. Situația poate deveni paradoxală, când un subiect a fost demis pe motivul nepromovării evaluării, iar în locul lui a fost numită o persoană care nu a fost evaluată...	Se acceptă. Alin. (5) a fost redactat, fiind completat și art. 3 alin. (1) lit. g).
	Uniunea Avocaților din RM	44.	La art. 4 alin. (5), referința la art. 3 alin (1) lit. d) urmează a fi substituită cu referința la art. 3 alin (1) lit. g), or anume acolo este vorba despre concursurile la funcțiile la funcțiile vacante din Procuratura Anticorupție și din Procuratura pentru Combaterea Crimelor Organizate și Cauze Speciale.	Se acceptă. Alin. (5) a fost redactat, fiind completat și art. 3 alin. (1) lit. g).
		45.	Cu privire la teza a doua a art. 4 alin. (5), menționăm că art. 20 nu conține prevederi cu privire la depunerea contestațiilor la Curtea Supremă de Justiție. În acest context, sugerăm inserarea unei norme juridice la art. 20 prin care să se prevadă că după reevaluare, decizia adoptată de CSM sau CSP este definitivă și nu poate fi supusă reexaminării.	Nu se acceptă. Astfel se va îngădi accesul subiectului evaluat la contestarea în instanță.
(6) Finanțarea activității comisiilor de evaluare și a secretariatelor acestora se efectuează din contul și în limitele mijloacelor financiare aprobate în legea bugetară anuală și	Procuratura Generală	46.	- la alineatul (6) considerăm necesar textul „și din alte surse neinterzise de lege” a-1 exclude. <u>Argumentare:</u> în primul rând formularea textului „alte surse neinterzise de lege” este una ambiguă și creează interpretări. În al doilea rând, considerăm că finanțarea comisiilor de evaluare din alte surse decât din bugetul de stat ar putea afecta independența acestora, fapt inadmisibil, având în vedere competența cu un impact major a acestor comisii care este <u>evaluarea integrității etice și financiare a judecătorilor și procurorilor și, respectiv,</u>	Nu se acceptă. Modalitatea de finanțare a celor două comisii de evaluare este identică celei adoptate deja pentru Comisia de „pre-vetting”. De asemenea, a demarat deja procesul de crearea a CE a

din alte surse neinterzise de lege.			conjunctura excepțională de creare a acestor comisii și rolul acestora Totodată, având în vedere raționamentele incluse în nota informativă la acest aspect desprindem ideea că activitatea celor două Comisii de evaluare va fi asigurată din contul bugetului de stat (din contul mijloacelor financiare prevăzute în bugetul Ministerului Justiției pentru anul 2023), precum și al partenerilor de dezvoltare <u>în acest caz, nu este clar cum va fi asigurată independența acestor comisii față de partenerii de dezvoltare atât timp cât ele (membri comisiilor propuși de partenerii de dezvoltare) vor depinde financiar adică vor fi sponsorizate de către aceștia.</u> Prin urmare, finanțarea comisiilor din alte surse neinterzise de lege depășește logica juridică privind sursele legale de finanțare, or o comisie, mai ales de evaluare a judecătorilor și procurorilor, trebuie să activeze în circuit închis din surse statale, nicidecum prin susținere financiară de la alte entități.	judecătorilor, în baza <i>Legii nr. 65/2023</i> , care conține o prevedere similară.
	PCCOCS	47.	Art. 4 alin. (6) din Proiect - „<i>Finanțarea activității comisiilor de evaluare și secretariatelor acestora se efectuează din contul și în limitele mijloacelor financiare aprobate în legea bugetară anuală și din alte surse neinterzise de lege</i>”. Propunem excluderea sintagmei „și din alte surse neinterzise de lege” pentru a exclude orice dubiu privind imparțialitatea actorilor antrenati în procesul de evaluare.	
(7) Membrii naționali ai comisiilor de evaluare beneficiază lunar de o indemnizație echivalentă cu mărimea dublă a salariului de bază al judecătorului Curții Supreme de Justiție cu vechime în muncă de peste 16 ani, stabilit la	CRJM	48.	Modificarea propusă: Articolul 4. Competența, mandatul și finanțarea activității comisiilor de evaluare (7) Membrii naționali ai comisiilor de evaluare beneficiază lunar de o indemnizație echivalentă cu mărimea dublă a <u>în mărime de 125% din</u> salariului de bază al judecătorului Curții Supreme de Justiție cu vechime în muncă de peste 16 ani, stabilit la data intrării în vigoare a prezentei legi. <u>care a promovat evaluarea externă</u> Argumente/comentarii:	Se acceptă parțial. Menționăm că CE a judecătorilor este în proces de creare în baza Legii nr. 65/2023, care conține o prevedere similară. Competența acestei CE va fi extinsă pentru a evalua o parte din subiecții

data intrării în vigoare a prezentei legi.			Actuala formulă din proiectul de lege nu mai este corectă și echitabilă, din mai multe considerente: 1) din iulie 2023 nu va mai exista remunerarea judecătorilor CSJ cu o vechime în muncă mai mare de 16 ani; 2) prezenta formulă presupune faptul că timp de 3 ani cât va dura procedura de evaluare (2023–2025) salariul membrilor naționali ai comisiilor de evaluare nu vor fi modificate, ceea ce nu este corect, or, de regulă, salariile trebuie să fie ajustate potrivit tendințelor inflaționiste. Astfel, propunem ca membrii naționali ai comisiilor de evaluare să fie remunerați cu 125% din salariul judecătorilor CSJ. Astfel, va fi asigurată racordarea salariilor la realitățile economice și va fi asigurat echilibru și echitatea în raport cu alte persoane.	prevăzuți de prezentul proiect. Astfel, este incorect ca în două legi distincte să existe concomitent prevederi diferite referitoare la modul de remunerare a membrilor aceleiași CE. De asemenea, se va crea diferențiere de remunerare între CE a judecătorilor și ce a procurorilor. În propunere nu este argumentat cuantumul de 125%. Din alineatul respectiv a fost exclusă referința la vechimea în muncă de peste 16 ani.
Articolul 5. Independența comisiilor de evaluare (2) În activitatea lor, comisiile de evaluare se conduc de Constituție, de prezenta lege și de alte acte normative ce reglementează domeniile conexe activității acestora. Procedura de evaluare este stabilită de	Procuratura Generală	49.	La articolul 5 Procedura de evaluare în partea ce ține de colectarea informațiilor nu poate fi reglementată doar de prezenta lege, urmând a fi racordată la cadrul normativ conex.	Precizare: Alin. (2) deja conține referința la „alte acte normative ce reglementează domeniile conexe”.
	Procuratura mun. Bălți	50.	Alin. (2), Procedura de evaluare în partea ce ține de colectarea informațiilor nu poate fi reglementată doar de prezenta lege, urmând a fi racordată la cadrul normativ conex.	

prezenta lege și de regulamentele de organizare și funcționare a acestora.				
(4) Fiecare comisie de evaluare elaborează și aprobă regulamentul propriu de organizare și funcționare, care se publică pe pagina web oficială a comisiilor de evaluare.	PCCOCS	51.	Art. 5 alin. (4) din Proiect - <i>”Fiecare comisie de evaluare elaborează și aprobă regulamentul propriu de organizare și funcționare, care se publică pe pagina web oficială a comisiilor de evaluare.”.</i> Criteriile de evaluare trebuie să fie stabilite la nivel de lege și nicidecum într-un regulament, aprobat de Comisia de evaluare. Această ipoteză a fost susținută și de către Comisia de la Venetia atunci când a analizat modificările din 24 august 2021 aduse Legii cu privire la Procuratura, menționându-se că „[...] regulile trebuie să aibă cel mai înalt nivel posibil de legitimitate.”	Precizare: Criteriile de evaluare sunt deja reglementate în proiectul de lege, la art. 11.
	Procuratura mun. Bălți	52.	Alin. (4), Regulamentul, odată lăsat la discreția CE, urmează să fie încadrat în anumiți parametri, există riscul ca regulamentele adoptate de fiecare CE în parte să fie contradictorii?	Precizare: Ambele regulamente trebuie să se încadreze în „parametrii” stabiliți de prezentul proiect de lege. Detaliile referitoare la procesele interne de lucru vor fi stabilite de fiecare CE în parte, în propriul regulament de organizare și funcționare.
(5) Partenerii de dezvoltare nu pot da indicații comisiilor de evaluare sau secretariatelor acestora cu privire la aspectele ce țin	PCCOCS	53.	Alin. (5) art. 5 din Proiect - <i>„Partenerii de dezvoltare nu pot da indicații comisiilor de evaluare sau secretariatelor acestora cu privire la aspectele ce țin de realizarea mandatelor lor”.</i> Recomandăm excluderea integrală a acestei prevederi, or alin. (1) al art. 5 din Proiect expres stabilește independența funcțională și decizională a Comisiilor de evaluare.	Nu se acceptă. Mentținerea acestei norme este necesară pentru accentuarea independenței CE și evitarea interpretărilor eronate și

de realizarea mandatelor lor.				aplicării defectuoase a legii.
	Procuratura mun. Bălți	54.	Alin. (5), secretariatul CE nu are mandat, și nu nici nu este entitate separată. Indicațiile includ și sugestii, doleanțe, sfaturi etc.	Precizare: Cuvântul „mandat” se referă la comisiile de evaluare, iar secretariatele acestora sunt părți integrante ale comisiilor și nu trebuie privite ca entități juridice distincte.
(6) Membrii comisiilor de evaluare și șefii secretariatelor acestora beneficiază de imunitate funcțională și nu pot fi trași la răspundere pentru opinia exprimată în exercitarea mandatului și a atribuțiilor. Urmărirea penală împotriva acestora este pornită de Procurorul General, cu acordul comisiei de evaluare corespunzătoare. În cazul infracțiunilor specificate la art. 324-326 din codul penal, precum și în caz de infracțiune flagrantă, acordul respectiv nu este necesar.	Procuratura Anticorupție	55.	Prima frază, textul „și angajații secretariatelor acestora” se exclude. A se vedea recomandările Comisiei de la Veneția și respectiv imunitățile altor categorii de subiecți care beneficiază de imunitate (ex: judecătorii, președintele țării, deputații”.	Se acceptă parțial. Textul respectiv a fost deja substituit cu textul „șefii secretariatelor acestora”.
		56.	În ultima frază după textul „flagrantă” se adaugă „sau a infracțiunilor specificate la art.243, 324, 326 și 330 ² ale Codului penal”.	Se acceptă.
	Consiliul Superior al Procurorilor	57.	Totodată, alin. (6) al art. 5 din Proiect prevede o formă de imunitate a membrilor comisiei pe domeniul investigării penale a acestora. Textul normei tace referitor la situația urmăririi penale și soluția procesuală care ar putea fi emisă în cazul neexprimării acordului de către comisie. Această normă juridică este cu caracter procesual. Or, temeiurile de încetare sunt prevăzute doar de Codul de procedură penală - unica lege procesual penală. Mai mult, art. 2 alin. (4) din Codul de procedură penală reglementează că „Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod”. De asemenea, apar următoarele întrebări: - urmărirea penală va putea fi reluată după încetarea calității de membru? - care este oportunitatea acordului comisiei dacă un membru comite infracțiuni care nu se referă la activitatea exercitată de	Nu se acceptă. Odată ce o lege prevede „obținerea unui acord” în calitate de condiție pentru demararea unei proceduri, rezultă că în lipsa acordului respectiv procedura nu poate fi demarată. Referitor la invocarea în aviz a art. 2 alin. (4) din CPP, menționăm că art. 275 din CPP reglementează situațiile în

			comisie. (spre ex: infracțiuni în domeniul transporturilor, contra vieții și sănătății, etc.) De asemenea, prezentul Proiect nu a ținut cont de compatibilitatea cu termenul de „infracțiune flagrantă” din art. 513 din Codul de procedură penală și întrebarea ce rezultă - ce se întâmplă dacă membrul Comisiei de evaluare comite o infracțiune împotriva vieții și sănătății, dar infracțiunea nu este flagrantă și este descoperită peste un timp? Care este rațiunea ca în acest caz să fie necesar acordul Comisiei? În concluzie, limitele largi ale acestei imunități nu au justificare rezonabilă și obiectivă.	care nu poate fi pornită urmărirea penală. Astfel, pct. 9) din articolul respectiv prevede: „9) există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală.” Iată câteva exemple de reglementări similare: - art. 19 alin. (4) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului; - art. 52 alin. (2) din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură. Subliniem că imunitatea acordată în temeiul prezentului proiect se referă la acțiunile/inacțiunile efectuate în legătură cu exercitarea mandatului și atribuțiilor și nu la alte încălcări ce nu au tangență cu activitatea desfășurată în cadrul CE.
	Procuratura mun. Bălți	58.	Alin. (6) Ce fel de opinii pot avea șefii secretariatelor, și cum de apreciat spre exemplu o opinie total abuzivă fie eronată asupra subiectului evaluării cu consecințele de rigoare. Și dacă comisia nu își dă acordul, inclusiv până la 31.12.2025, cum rămâne cu eventualele infracțiuni comise.	
	Uniunea Avocaților din RM	59.	Dispozițiile alin. (6) art. 5 „Urmărirea penală împotriva acestora este pornită de Procurorul General, cu acordul comisiei de evaluare corespunzătoare. În cazul infracțiunilor specificate la art. 324-326 din codul penal, precum și în caz de infracțiune flagrantă, acordul respectiv nu este necesar.” Propunem a fi incluse în conținutul Codului de procedură penală, or acestea sunt norme care reglementează regulile de pornire a urmăririi penale (autoritatea competentă să poarte urmărirea penală și condițiile pentru exercitarea acestui drept).	
	CRJM	60.	Modificarea propusă: (6) Membrii comisiilor de evaluare și șefii secretariatelor acestora beneficiază de imunitate funcțională și nu pot fi trași la răspundere pentru opinia exprimată în exercitarea mandatului și	Nu se acceptă. Subliniem că concretizarea faptului că imunitatea respectivă este

			a atribuțiilor. Urmărirea penală împotriva acestora este pornită de Procurorul General, cu acordul comisiei de evaluare corespunzătoare. În cazul infracțiunilor specificate la art. 324-326 din codul penal, precum și în caz de infracțiune flagrantă, acordul respectiv nu este necesar. Aceasta încetează dacă în termen de 10 zile Comisia nu-și dă acordul pentru continuarea acesteia. Hotărârea Comisiei de evaluare referitor la continuarea urmăririi penale se publică pe pagina web a Comisiei. Argumente/comentarii: Imunitatea funcțională nu va fi în stare să protejeze membrii comisiilor de evaluare, în special având în vedere că însuși Procurorul General și adjuncții lui vor fi evaluați. Astfel, propunem lărgirea acesteia. În cazul în care vor exista temeieri veridice și certe cu privire la necesitatea desfășurării urmăririi penale împotriva unui membru al comisiei de evaluare, este puțin probabil ca membrii comisiilor de evaluare să nu dea acordul pentru continuarea acesteia, or, faptul dat va compromite în sine tot procesul de evaluare și va lăsa suspiciuni asupra tuturor membrilor comisiilor de evaluare.	una „funcțională” a fost efectuată la recomandarea Comisiei de la Veneția (§32.din Opinia nr. CDL-AD(2023)005): „32. [...] The Venice Commission and DG I recommend in this respect that the immunity should be only functional, and of the same extent and character as the immunity of judges or members of parliament.” Redacția propusă în aviz va acorda o imunitate nejustificat de extinsă.
Articolul 6. Componenta comisiilor de evaluare (1) Fiecare comisie de evaluare este formată din 6 membri, numiți cu votul a 3/5 din deputații aleși după cum urmează: a) 3 membri, cetățeni ai Republicii Moldova – la propunerea fracțiunilor parlamentare, cu respectarea reprezentării proporționale a majorității și a opoziției;	Curtea Supremă de Justiție	61.	<i>Cu referire la numărul de membri în cadrul comisiilor</i> (în special cea a procurorilor), Comisia de la Veneția (având în vedere activitatea Comisiei pre-vetting) a recomandat fie majorarea numărului de membri în Comisia de evaluare a procurorilor, fie reducerea numărului subiecților evaluării (par. 46).	Precizare: În contextul recomandării respective a Comisiei de la Veneția, din lista subiecților evaluării au fost excluse deja persoanele care au eșuat evaluarea prevăzută de <i>Legea nr. 26/2022</i>.
	Procuratura Generală	62.	La Articolul 6. Reglementările formulate în partea ce se referă la modul de selectare și desemnare a membrilor comisiilor de evaluare vin în contradicție cu principiului separației puterilor în stat. Potrivit prevederilor art. 3 alin. (3) și (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, „<i>actul normativ trebuie</i>	Nu se acceptă. Expresia „imixtiune în activitatea Procuraturii” se referă la imixtiunea în desfășurarea urmăririi penale.

b) 3 membri – propuși de partenerii de dezvoltare.			<i>să corespundă prevederilor Constituției Republicii Moldova, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, precum și legislației Uniunii Europene, trebuie să se integreze organic în cadrul normativ în vigoare, scop în care: proiectul actului normativ trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel cu care se află în conexiune... "</i> Potrivit prevederilor art. 6 din Constituție „<i>în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sânt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției. "</i> Art. 124 din Constituția Republicii Moldova și art. 1 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură prevede că „<i>Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești...</i>”, iar conform art. 3 alin. (3) din Legea vizată „<i>Procuratura este independentă de puterile legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane. Imixtiunea în activitatea Procuraturii este interzisă.</i>” Reieșind din prevederile normative enunțate, proiectul de Lege prezentat pentru avizare prezintă riscuri pentru autonomia Procuraturii, or modul prevăzut de desemnare a membrilor comisiilor de evaluare de către fracțiunile parlamentare reprezintă o expresie a voinței politice, fapt inadmisibil.	Subliniem că proiectul de lege nu prevede sub nici o formă vreo imixtiune a Comisiilor de evaluare sau a Parlamentului în urmărirea penală efectuate de Procuratură. Mai mult ca atât, Comisiile de evaluare nu fac parte nici din puterea judecătorească, nici din executivă și nici din cea legislativă. Or, în art. 5 alin. (1) din proiectul de lege este reglementată expres independența acestora „<i>față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, inclusiv față de fracțiunile parlamentare și partenerii de dezvoltare, care au participat la desenarea membrilor acestora.</i>” Drept urmare, invocarea încălcării principiului separației puterilor în stat nu are nici o incidență cu prevederile analizate.
	PCCOCS	63.	Art. 6 alin. (l) lit. b) din Proiect - „<i>Fiecare comisie de evaluare este formata din 6 membri....3 membri, cetateni ai</i>	Nu se acceptă.

			<i>Republicii Moldova..., 3 membri propși de partenerii de dezvoltare ”.</i> In redacția propusa de autorul Proiectului, conchidem ca cei 3 membri propusi de partenerii de dezvoltare nu trebuie sa fie cetățeni ai R.M., acest fapt putând fi apreciat drept o limitare în identificarea și nominalizarea lor. Cu referire la <i>partenerii de dezvoltare</i> urmează a se descrie modul de selectare a acestora. Pentru asigurarea claritatii, Comisia de Venetia remarca ca „<i>In proiectul de lege nu exista nici o indicate cu privire la cine sunt „partenerii de dezvoltare. Din motive de claritate, legea or trebui sa ofere o definite a termenului „parteneri de dezvoltare”, sau cel puțin sa facă trimitere la un act juridic in care este expusa etimologia acestei expresii.</i> Proiectul de lege nu stabileste procedura de selectare a membrilor comisiei de evaluare <i>”din randul partenerilor de dezvoltare”</i>, dar s-ar impune asigurarea unei claritati si pe aceasta dimensiune.	Interpretarea efectuată în aviz este eronată. Criteriile prevăzute în art. 7 alin. (1) din proiect sunt aplicabile în egală măsură atât procesului de selectare a membrilor de către Parlament, cât și celui de selectare a membrilor de către partenerii de dezvoltare. Astfel, partenerii de dezvoltare au posibilitate de a selecta atât din candidații cu cetănie a Republicii Moldova, cât și din cei cu cetățenia altor state. Recomandarea Comisiei de la Veneția referitoare la noțiunea de „parteneri de dezvoltare” se referă la <i>proiectul actualei Legi nr. 26/2022</i> și nu la prezentul proiect. Cu titlu de informare, precizăm că noțiunea respectivă se regăsește în art. 5 alin. (7) din <i>Legea nr. 26/2022</i>, în art. 6 alin. (6) din <i>Legea nr. 65/2023</i>, precum și în art. 6 alin. (6) din prezentul proiect de lege.
--	--	--	---	---

(2) În scopul numirii membrilor prevăzuți la alin. (1) lit. a), fracțiunile parlamentare prezintă Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului informația despre candidații propuși de acestea. Candidatul propus de opoziție poate fi respins doar dacă nu întrunește cerințele prevăzute la art. 7 alin. (1). Comisia juridică, numiri și imunități examinează candidaturile propuse și aprobă, cu votul majorității membrilor comisiei, rapoarte cu referire la fiecare candidat. Proiectele hotărârilor de Parlament se elaborează de Comisia juridică, numiri și imunități pentru fiecare candidat și se prezintă în plenul Parlamentului pentru a fi dezbătute și adoptate cu majoritatea prevăzută la alin. (1).	Curtea Supremă de Justiție	64.	<i>Cu referire la constituirea comisiilor (Art 6 alin. (2) - (4)), normele propuse creează posibilitatea blocării candidatului opoziției de către majoritatea parlamentară (par. 38); proiectul ar trebui să asigure că opoziția parlamentară își va alege candidatul ca membru al Comisiei de evaluare, chiar dacă majoritatea dezaprobă acest candidat (par. 39).</i> Curtea reține că din perspectiva art. 22 alin. (3) din proiect, nu este clară necesitatea stabilirii în art. 6 din proiect a regulilor de constituire a Comisiei de evaluare a judecătorilor odată ce autorul optează ca exercițiul de evaluare să fie realizat de către Comisia de evaluare, creată prin Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.	Se acceptă. În contextul recomandărilor respective ale Comisiei de la Veneția a fost ajustat textul din art. 6 alin. (2) și (3), fapt apreciat de aceasta în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023.
		65.	La fel, nu este clară soarta Comisiei de evaluare din perspectiva art. 21 alin. (1) din Legea nr. 65/2023 care stabilește că prezenta lege își încetează acțiunea la data finalizării examinării de către Curtea Supremă de Justiție a ultimei contestații depuse împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii prevăzute la art. 18. Exercițiul de evaluare a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție pare să se finalizeze cu mult înaintea celui propus în proiect. Astfel, odată cu încetarea acțiunii Legii nr. 65/2023, își va înceta activitatea și comisia respectivă. Prin urmare, ce organ va evalua extern integritatea etică și financiară a judecătorilor, procurorilor și altor subiecți după survenirea circumstanțelor din art. 21 alin. (1) din Legea nr. 65/2023?	Precizare: CE a procurorilor nu are nici o tangență cu prevederile Legii nr. 65/2023. CE a judecătorilor CSJ este creată în baza Legii nr. 65/2023. Subliniem că această lege nu are „perioadă de aplicabilitate”. Astfel, art. 4 alin. (4) din legea menționată, prevede că „Comisia de evaluare activează până la numirea ultimului judecător al Curții Supreme de Justiție, eventual până la finalizarea examinării de către Curtea Supremă de Justiție a ultimei

				<i>contestații depuse împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii”.</i> Precizăm că în scopul evaluării judecătorilor prevăzuți în prezentul proiect de lege, competențele și mandatul CE a judecătorilor CSJ vor fi extinse, fapt prevăzut deja în art. 22 alin. (3) din prezentul proiect.
	Consiliul Superior al Procurorilor	66.	O îngrijorare ce însoțește analiza actualei redacții a acestui Proiect de lege se referă la independența comisiilor de evaluare prin prisma respectării reprezentării proporționale a majorității și a opoziției. La acest aspect, Comisia de la Veneția și DGI au sugerat îmbunătățirea prevederilor normative ale art.6 din Proiectul de lege, care se referă la proiectarea instituțională a comisiilor de evaluare, prin garantarea pentru opoziția parlamentară de a-și alege candidatul în componența acestora. Cu referire la dispoziția art.6 din Proiectul de lege, Comisia de la Veneția a constatat că „Totuși, posibilitatea teoretică a unui asemenea blocaj încă există, astfel încât proiectul de lege ar trebui să garanteze că opoziția parlamentară obține alegerea candidatului său în calitate de membru al CE, chiar dacă majoritatea nu aprobă acest candidat.” Unica modificare ce au introdus-o se regăsește la alin.(2) de la art.6 din Proiect și stipulează că: [...] „<u>Candidatul propus de opoziție poate fi respins doar dacă nu întrunește cerințele prevăzute la art. 7 alin. (1).</u>”, în rest textul normei a rămas neschimbat. Aceasta, însă, deloc nu rezolvă dificultatea semnalată, iar de esență problema rămâne aceeași.	Se acceptă. În contextul recomandărilor respective ale Comisiei de la Veneția a fost ajustat textul din art. 6 alin. (2) și (3), fapt apreciat de aceasta în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023.

			Autorii proiectului nu au asigurat îndeplinirea recomandării experților, păstrând redacția dispoziției de referință fără modificări esențiale, astfel încât persistă un potențial pericol ca majoritatea parlamentară să poată bloca alegerea candidatului opoziției în componența comisiilor de evaluare, iar acestea să poată activa și în lipsa acestuia.	
	Procuratura mun. Bălți	67.	Alin. (2) candidații nu ar trebuie la rândul lor să fie evaluați?	Precizare: Candidații la funcția de membru al CE sunt apreciați/evaluați de Parlament sau, după caz, de partenerii de dezvoltare în baza cerințelor stabilite în art. 7 alin. (1) din proiect.
(3) Dacă una dintre fracțiunile parlamentare nu asigură desemnarea candidaturii în termenul prevăzut, Comisia juridică, numiri și imunități înaintea proiectele hotărârilor de Parlament și rapoartele pentru candidații propuși conform alin. (2) spre dezbateră în plenul Parlamentului.		68.		
(4) Dacă una dintre fracțiunile parlamentare nu a desemnat nicio candidatură, sau dacă candidatura propusă nu a fost aprobată cu numărul	Procuratura Generală	69.	În altă ordine de idei, proiectul este lacunar la capitolul procedurii de alegere a membrilor acestor comisii. Astfel, nu este clară procedura de alegere a membrilor Comisiilor - propuși de <u>fracțiuni parlamentare</u> , cu respectarea reprezentării proporționale a majorității și a opoziției având în vedere că la moment în Parlament sunt fracțiunile parlamentare „Partidul Acțiune și	Nu se acceptă. Proiectul stabilește normele de bază privind procedura de selectare a membrilor naționali din CE. Detaliile referitoare la

necesar de voturi, Comisia de evaluare se constituie și activează cu numărul de membri ce a fost confirmat prin hotărârea Parlamentului conform alin. (7).		Solidaritate " (63 deputați) (ce constituie 62,37% din numărul total de 101 deputați); „Frațiunea parlamentară a Blocului Comuniștilor și Socialiștilor" (31 deputați) (ce constituie 30,69 7% din numărul total de 101 deputați). „Frațiunea Parlamentară a Partidului ȘOR" (6 deputați) (ce constituie 5,94% din numărul total de 101 deputați). Prin urmare, reiese că fiecare fracțiune parlamentară (3 la număr) vor prezenta lista cu candidați (care de asemenea nu este clar numărul de candidați care poate fi propus de fiecare fracțiune parlamentară), dintre care Comisia juridică numiri și imunități va alege câte unul din fiecare fracțiune parlamentară sau având în vedere reprezentarea proporțională a opoziției 2 candidați vor fi din fracțiunea majoritară și un candidat din partea opoziției. Urmează a fi revizuite aceste norme cu indicarea concretă reieșind din situația actuală având în vedere că Comisiile se instituie pentru perioada de necesitate adică nu vor fi permanente. Totodată, alineatul (4) art.6 din proiect prevede că <i>dacă una dintre fracțiunile parlamentare nu a desemnat nici o candidatură, sau dacă candidatura propusă nu a fost aprobată cu numărul necesar de voturi, Comisia de evaluare se constituie și activează cu numărul de membri ce a fost confirmat prin hotărârea Parlamentului conform alin. (7).</i> în primul rând, norma a fost formulată ambiguu în măsura în care nu specifică despre care „număr necesar de voturi" se are în vedere <i>votul majorității membrilor Comisiei juridice, numiri și imunități</i> (în condițiile alineatului (2) art.6) sau <i>votul a 3/5 din deputații aleși</i> (alin.(1) art.6). în al doilea rând, reiese că dacă candidatul propus, spre exemplu, de opoziție nu va întruni numărul necesar de voturi (fie a membrilor Comisiei juridice, numiri și imunități fie a 3/5 din deputații aleși) atunci Comisia de evaluare se va constitui și va activa <u>fără membrul propus de opoziție ceea ce este contrar recomandărilor din Opinia¹⁰</u> Comisiei de la Veneția, expuse în par.38, după cum urmează: „38. <i>Articolul 6 alin. (1) Ut. a) sugerează că componenta națională a CE va trebui să „respecte reprezentarea proporțională a majorității și a opoziției". Totuși,</i>	acestea sunt stabilite de CJNI. Referitor la implicarea opoziției în procesul de formare a CE, subliniem că aceasta nu poate fi obligată să participe la acest proces în cazul în care refuză expres. În contextul recomandărilor Comisiei de la Veneția de a stabili anumite garanții pentru candidații propuși de opoziție, menționăm că a fost ajustat textul din art. 6 alin. (2) și (3), fapt apreciat de aceasta în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023. Subliniem că procesul de evaluare externă reglementat de prezenta lege reprezintă cea de-a doua etapă a „vettingului”. Prima etapă a fost reglementată deja în <i>Legea nr. 65/2023 privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcțiile de judecători ai CSJ</i>. Drept urmare, procedura de
---	--	--	---

			<i>nu este foarte clar dacă opoziția parlamentară are dreptul doar să propună 1 candidat din 3 sau, de asemenea, poate să se asigure că acest candidat este ales. Articolul 6 alin. (2) din proiectul de lege, cu referire la art. 6 alin. (1), pare să implice că candidatul propus de opoziție ar trebui să primească în continuare sprijinul unei majorități de 3/5 de voturi în plenul Parlamentului. Pentru Comisia de la Veneția, majoritatea parlamentară nu ar trebui să poată bloca alegerea candidatului propus de opoziție, 39. în comentariile sale scrise, Ministerul Justiției a susținut că, așa cum a demonstrat experiența procedurii pre-vetting-ului, majoritatea nu va bloca alegerea candidaților propuși de opoziție. El a adăugat că, chiar dacă nu se obține majoritatea necesară pentru numirea unui candidat susținut de opoziție, procesul de selecție poate începe din nou, iar opoziția poate propune un alt candidat. Este lăudabil faptul că, până în prezent, majoritatea nu a abuzat de puterea sa de a bloca sau cel puțin de a întârzia procesul de alegere a candidaților susținuți de opoziție. Acesta este un semn de maturitate politică. Totuși, posibilitatea teoretică a unui asemenea blocaj încă există, astfel încât proiectul de lege ar trebui să garanteze că opoziția parlamentară obține alegerea candidatului său în calitate de membru al CE, chiar dacă majoritatea nu aprobă acest candidat".</i> Prin urmare, proiectul urmează a fi completat cu reglementări în vederea <u>garantării opoziției parlamentare de a obține alegerea candidatului său în calitate de membru în comisiile de evaluare.</u>	selectarea a membrilor CE trebuie să fie similară celei reglementate deja în Legea nr. 65/2023.
(5) În scopul desemnării membrilor prevăzuți la alin. (1) lit. b), partenerii de dezvoltare prezintă Parlamentului, printr-o scrisoare comună, o listă	Procuratura Generală	70.	- Totodată, din redacția art. 6 alin. (5) a proiectului de lege, rezultă că: „...partenerii de dezvoltare prezintă Parlamentului, printr-o scrisoare comună, o listă din cel mult 6 persoane eligibile pentru fiecare comisie de evaluare... ” însă, nu este clară modalitatea întocmirii acestei scrisori comune venite de la mai mulți parteneri de dezvoltare, nefiind specificate anumite aspecte procedurale care vor preceda întocmirea acestei scrisori. Spre	Nu se acceptă. Reiterăm cele expuse supra la comentariile Procuraturii Generale în contextul art. 6 alin. (4).

din cel mult 6 persoane eligibile pentru fiecare comisie de evaluare. În cadrul Comisiei juridice, numiri și imunități se examinează candidaturile propuse și se aleg 3 persoane care au obținut cel mai mare număr de voturi în cadrul ședinței comisiei respective. Acestea sunt prezentate plenului Parlamentului în vederea numirii în calitate de membri ai comisiilor de evaluare. Comisia juridică, numiri și imunități elaborează proiectul hotărârii Parlamentului, însoțit de un raport, care se dezbate în plenul Parlamentului și se adoptă cu votul majorității prevăzute la alin. (1).			exemplu, acești parteneri de dezvoltare ar trebui în prealabil să aibă careva consultări în privința candidaților propuși, nefiind stipulat cine urmează să-i convoace în această ședință preliminară (Guvernul RM, Ministerul Justiției, sau altă autoritate). De asemenea, ar trebui să fie reglementat pragul de voturi necesar pentru alegerea celor 6 membri ai Comisiei de evaluare (cu majoritatea simplă de voturi - „50+1”; 2/3; 3/5 din voturi de deputați aleși; etc); să fie stipulat câți candidați poate înainta fiecare partener de dezvoltare;’ cât timp se pune la dispoziție fiecărui partener de dezvoltare pentru a-și prezenta candidatul/candidații pentru a fi aleși în calitate de membru a Comisiei de evaluare. Prin urmare, propunem autorului a se revedea proiectul și sub aspectul invocat.	
Articolul 7. Calitatea de membru al comisiei de evaluare (1) Membrul comisiei de evaluare trebuie să corespundă următoarelor cerințe: a) are studii superioare;	Curtea Supremă de Justiție	71.	<i>Cu referire la componența comisiilor de evaluare</i> , Comisia a recomandat ca cel puțin unii dintre membrii Comisiei de evaluare să reprezinte sistemul judiciar, sau cel puțin să aibă experiență judiciară (de judecător/procuror). La fel, judecătorii și procurorii ar trebui să fie cel puțin capabili să își prezinte candidaturile la funcția de membru în Comisia de evaluare (par. 37).	Nu se acceptă. Ținând cont de specificul criteriilor ce urmează a fi examinate de Comisia de evaluare, considerăm că experiența anume în funcția de judecător/procuror nu este strict necesară. Or,
	Procuratura Generală	72.	La Articolul 7: - alin. (1) lit.f) prevede că, membrul Comisiei de evaluare trebuie să corespundă următoarelor cerințe: <i>nu a deținut funcția de judecător sau procuror în Republica Moldova</i>	

b) are o reputație ireproșabilă; c) are cel puțin 10 ani de experiență în unul sau mai multe dintre următoarele domenii: drept, economie, fiscalitate, finanțe; d) nu deține și nu a deținut funcția de deputat în Parlament sau de membru al Guvernului în ultimii 3 ani; e) nu a făcut parte dintr-un partid politic din Republica Moldova în ultimii 3 ani; f) nu a deținut funcția de judecător sau procuror în Republica Moldova în ultimii 3 ani; g) cunoaște limba engleză la un nivel suficient pentru realizarea sarcinilor comisiilor de evaluare.		<i>în ultimii 3 ani. Prevederea în cauză o apreciem ca fiind nejustificată, fără suport factologic și contrară principiului de egalitate la accesarea într-o anumită funcție reprezentând o îngrădire neîntemeiată a dreptului persoanelor care au deținut funcția de procuror sau judecător în ultimii 3 ani de a candida pentru funcția de membru al Comisiei de evaluare. Exigențele statului de drept presupun <i>inter alia</i> asigurarea legalității, securității juridice, respectarea drepturilor omului, nediscriminarea și egalitatea în fața legii. [HCC 4/2013, § 54]</i> La acest aspect, relevante sunt și statuările din Avizul comun al Comisiei de la Veneția Direcției generale pentru drepturile omului și statul de drept al Consiliului Europei cu privire la unele măsuri referitoare la selecția candidaților pentru funcțiile administrative în cadrul organelor de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor precum și proiectele de modificare a unor acte normative, adoptată de Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 129-a sesiune plenară (10-11 decembrie 2021, Veneția) în Care S-a reținut că: „ 22. <i>Este pozitiv că proiectul de lege revizuit oferă mai multe garanții pentru membrii comisiei de evaluare, pentru a le asigura independența și imparțialitatea (art. 5 §2). Cu toate acestea, deși cerințele pe care trebuie să le îndeplinească membrii comisiei de evaluare în ceea ce privește competența, experiența, integritatea și neafilierea lor la Parlament sau la un partid politic sunt rezonabile (art. 6(2)), cerința că membrul „ nu a ocupat funcția de judecător sau procuror în Republica Moldova în ultimii 3 ani” pare a fi lipsită de justificare rezonabilă. Nota informativă nu motivează crearea unui astfel de mecanism extrajudiciar și nici nu indică raportul pentru perioada de trei ani. Standardele internaționale în această chestiune sunt bine stabilite și destul de clare: membrii judiciari ai Consiliilor pentru Justiție ar trebui să fie aleși de colegii lor. Având în vedere că controalele de integritate sunt de fapt o parte consecventă a procesului de selecție a membrilor CSM, CSP și a altor organisme specializate, cerința propusă care implică faptul că judecătorii și/sau sistemul judiciar în sine</i>	specificul încălcărilor ce vor fi examinate ține de domeniul evaziunilor fiscale și a regimului de declarare a averilor. Atragem atenția că prevederile proiectului nu îngrădesc accesul judecătorilor/procurorilor la funcția de membru al Comisiei de evaluare: art. 7 alin. (1) lit. f) stabilește condiția pentru candidat să nu fi activat în Republica Moldova în ultimii 3 ani în funcția de judecător/procuror, iar drept urmare a recomandărilor anterioare ale DG Just, în art. 7 alin. (1) lit. c) din proiect a fost prevăzut expres faptul că membrul Comisiei de evaluare trebuie să aibă cel puțin 10 ani de experiență în unul sau mai multe dintre următoarele domenii: juridic, economic, fiscal, financiar. Astfel, la funcția de membru al Comisiilor de evaluare cu siguranță pot candida foști judecători/procurori, cu
--	--	--	--

			nu poate fi de încredere este arbitrară și ar trebui respinsă. De reamintit că Comisia de la Veneția și Direcția pentru Drepturile Omului a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept, în Raportul lor temporar comun nr.966/2019 (adoptat la 11-12 octombrie 2019) cu privire la proiectul de lege referitor la reforma Curții Supreme de Justiție și a Procuraturii (denumită în continuare „Opinia 2019”) din Republica Moldova a recomandat (par. 55) ca numărul de membri ai comisiei de evaluare (comisie de specialitate însărcinată cu evaluarea integrității, stilului de viață și profesionalismul judecătorilor de la Curtea Supremă) cu experiență judiciară (adică foști judecători sau foști judecători de la Curtea Constituțională) ar trebui crescut în măsura în care un număr substanțial de membri (dacă nu jumătate) au experiență judiciară. ” Totodată, este de menționat și statuările din Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru drepturile omului și statul de drept (DGI) al Consiliului Europei referitoare la proiectul de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 134-a sesiune plenară (Veneția, 10-11 martie 2023), după cum urmează: „37. Proiectul de lege împiedică foștii judecători și procurori care au demisionat sau s-au pensionat cu mai puțin de trei ani în urmă să devină membri ai CE. 26 După cum rezultă din opiniile anterioare, ar fi preferabil ca cel puțin unii dintre membrii CE fie să reprezinte sistemul judiciar, fie să aibă cel puțin o experiență de judecător/procuror.27 într-adevăr, CE nu este un organ obișnuit de administrare judiciară, așa cum este CSM, iar standardele europene care prevăd necesitatea de a avea o majoritate a „judecătorilor aleși de colegii lor ” în acest organ nu sunt direct aplicabile CE28 . Totuși, după cum au menționat Comisia de la Veneția și DGI, un „ număr substanțial de membri (dacă nu jumătate) [ai Comisiei de evaluare] ar trebui să aibă o experiență judiciară”.29 Comisia de la Veneția înțelege că, într-o situație în care mulți judecători și procurori în funcție sunt împotriva reformei, ar fi greu să	condiția că aceștia întrunesc și celelalte cerințe stabilite în art. 7 din proiect. Interdicția de a nu fi în aceste funcții în ultimii 3 ani, este aplicată și pentru cei din funcțiile politice, și pentru foști membri ai Guvernului și Parlamentului (identică pentru toate cele trei puteri: judecătorească, executivă și legislativă) cu scopul, dar și necesitatea de a exclude incompatibilitățile și conflictele de interese. Totodată, nu dorim nici să îngreunăm procesul de selectare, dacă nu sunt doritori din astfel de funcții de a deveni membri ai Comisiei de evaluare. De asemenea, proiectul nu îngreunează posibilitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor/procurorilor de a-i acorda suport Parlamentului în identificarea membrilor naționali din cadrul Comisiilor de evaluare. Menționăm că în cadrul
--	--	--	---	--

			<i>găsești în rândurile la mulți candidați pentru alegerile în CE. Totuși, judecătorii și procurorii ar trebui să poată cel puțin să-și prezinte candidaturile la funcțiile din CE"</i> Având în vedere cele expuse propunem excluderea lit.f) din alin. (1) al art.7 din proiect;	consultărilor publice ce au avut loc la data de 10 mai anul curent, a fost agreată o astfel de formulă, iar reprezentanții Parlamentului și cei ai CSM au convenit să conlucreze pentru identificarea celor mai bune candidaturi pentru funcția de membru național în comisie. Totodată, trebuie să ținem cont de specificul Republicii Moldova, care este o țară mică, unde relațiile inter-umane sunt destul de cunoscute, apar frecvent acuzații de conflict de interese și de imparțialitate, fapt ce ar putea periclita obiectivul evaluării obiective și compromite imparțialitatea respectivei Comisii. Mai mult ca atât, să nu uităm de scopul procesului de „vetting” – de a curăța sistemul de persoane cu probleme de integritate, ceea ce presupune verificarea integrității persoanelor în funcție. Drept urmare, nu putem să
--	--	--	---	--

				numim în Comisiile de evaluare pe cineva din judecătorii/procurorii în funcție, fără a-i verifica integritatea și să-i încredințăm verificarea integrității colegilor săi. Aceasta din start va pune la dubiu imparțialitatea și obiectivitatea membrului Comisiei de evaluare. Suplimentar, trebuie să se țină cont de faptul că, chiar dacă prezentul proiect de lege vorbește despre 2 comisii de evaluare, procesul de creare a uneia din ele deja este demarat în baza Legii nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al CSJ. Astfel, de facto, în baza prezentului proiect de lege va fi creată doar Comisia de evaluare a procurorilor. Nu este corect să avem reguli diferite în crearea celor două comisii de evaluare. În acest context, nu este oportun de a exclude
--	--	--	--	--

				criteriul de la art. 7 alin. (1) lit. f). Subliniem că Comisia de la Veneția a ținut cont de argumentele prezentate în procesul de consultare a proiectului și în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023 aceasta nu a reiterat recomandările respective.
		73.	-în alineatul (6) cuvântul „<i>anual</i>” propunem a-1 substitui cu textul <i>la numirea în funcție, anual și la încetarea calității de membru al comisiei de evaluare</i>” pentru asigurarea transparenței informației despre membrii comisiei de evaluare având în vedere că aceștia urmează să aibă o reputație ireproșabilă.	Se acceptă.
	Procuratura Anticorupție	74.	Una din cerințele impuse pentru calitatea de membru în cadrul comisiei de evaluare este că trebuie să aibă o reputație ireproșabilă. Dacă pentru celelalte condiții specificate în alin.(1) există mecanisme viabile de verificare pentru corespundere acestor condiții, nu este clar care ar fi acel mecanism de verificare a condiției de reputație ireproșabilă atât pentru membrii propuși de către fracțiunile parlamentare cât și pentru cei propuși de către partenerii de dezvoltare și cum urmează să se efectueze la propriu acest exercițiu de apreciere pentru a avea siguranța ca odată cu începerea activității propriu zise a evaluării să nu apară date sau informații care spun despre lipsa unei astfel de reputații. Or, anterior în spațiul public, au apărut în raport cu un membru din cadrul comisiei prevetung date cu referire la bănuiala rezonabilă de lipsă de reputație ireproșabilă, acuze formulate chiar de către colegii de serviciu din țara de origine a membrului. Exercițiul aplicat pentru verificarea reputației ireproșabile trebuie să fie unul clar și să conțină criterii exacte (spre Ex: o	Precizare: Aprecierea reputației candidaților este de competența CJNI și a partenerilor de dezvoltare. Fiecare din cei menționați sunt în drept să-și stabilească „rigorile” de apreciere a reputației unui candidat ca fiind sau nu ireproșabilă. Or, aceștia sunt interesați în selectarea celor mai buni candidați.

			recomandare de la ultimul loc de muncă, o garanție a unor personalități notorii etc.)	
	Procuratu ra mun. Bălți	75.	Lit. g) de ce limba engleză și nu româna în situația în care subiecții evaluării sunt cetățeni ai RM, iar lucrările într-o altă limbă i-ar putea dezavantaja.	Precizare: Cunoașterea limbii engleze este necesară pentru asigurarea bunei conlucrări între membrii naționali și cei internaționali ai CE. Acest fapt nu afectează drepturile subiecților evaluării, deoarece aceștia beneficiază de traducere în procesul de evaluare.
		76.	Lit. c) dar a unei infracțiuni neflagrante?	Precizare: Săvârșirea unei infracțiuni „neflagrante” poate influența calitatea de membru al CE numai în cazul existenței unei hotărâri definitive a unei instanțe de judecată. Până la acest moment membrul CE beneficiază de efectele prezumției nevinovăției.
(3) Calitatea de membru al comisiei de evaluare încetează în următoarele cazuri: 1) demisie; 2) revocare a membrului pentru: a) survenirea circumstanțelor de	Ministeru l Finanțelo r	77.	Totodată, la articolul 7 alin. (2) lit. e), se propune de exclus sintagma „inclusiv din motive de sănătate”, deoarece potrivit prevederilor art.47 alin (1), din Constituția Republicii Moldova, statul este obligat să asigure omului dreptul la asistență și protecție socială, cu atât mai mult că, proiectul vizat nu reglementează careva raporturi juridice de muncă a membrilor comisiei de evaluare.	Nu se acceptă. Comentariul din aviz se referă la alin. (3). Reieșind din faptul că procesul de evaluare externă reglementat de prezenta lege reprezintă cea de-a doua etapă a „vettingului”, prezentul

incompatibilitate sau necorespondere a cerințelor stabilite la alin. (1); b) încălcarea intenționată gravă a prezentei legi sau a regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei de evaluare din care face parte; c) săvârșirea unei infracțiuni flagrante; d) neparticiparea pe parcursul a 2 luni la cel puțin 3 ședințe ale Comisiei de evaluare fără motive întemeiate; e) imposibilitatea exercitării funcției de membru al Comisiei de evaluare, inclusiv din motive de sănătate, pentru o durată mai mare de 30 de zile. 3) deces; 4) încetarea activității comisiei de evaluare.				proiect nu poate conține prevederi referitoare la statutul membrilor CE diferite de cele stabilite deja în <i>Legea nr. 65/2023</i>.
	Procuratura Anticorupție	78.	b) excluderea sintagmei „gravă” în sensul constatărilor anterioare făcute de Curtea Constituțională în jurisprudența sa.	Nu se acceptă. Excluderea cuvântului „gravă” va avea ca efect încetarea mandatului de membru al CE chiar și pentru încălcări minore. Menționăm că Curtea Constituțională nu a examinat acest aspect în raport cu activitatea comisiilor de evaluate create în baza Legii nr. 26/2022 și Legii nr. 65/2023.
		79.	c) excluderea sintagmei „flagrante” or comiterea oricărei fapte prevăzute de legea penală, statutul criminogen al membrului comisiei nu este compatibil cu calitatea de membru în comisie. Poate să comită o faptă de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate (infracțiune flagrantă) intervenind și sancțiunea revocării calității de membru și pe de altă ar putea exista situația săvârșirii unei infracțiuni de corupție consumată, chiar și în forma agravată în lipsa prezentei unui delict flagrant și nu ar prezenta temei de revocare a calității de evaluator.	Nu se acceptă. Excluderea cuvântului „flagrante” ar putea duce la încălcarea prezumției nevinovăției, în cazul în care nu există încă o hotărâre judecătorească definitivă. Săvârșirea, în general, a unei infracțiuni poate influența calitatea de membru al CE numai în cazul existenței unei hotărâri definitive a unei instanțe de judecată. Până

				la acest moment membrul CE beneficiază de efectele prezumției nevinovăției.
Articolul 9. Secretariatul comisiei de evaluare (1) Fiecare comisie de evaluare dispune de un secretariat propriu. Fiecare Secretariat al comisiei de evaluare (în continuare – secretariatul) este independent de orice autoritate publică și funcționează exclusiv în vederea asistării comisiei în realizarea competențelor acesteia. Modul de funcționare și statele de personal ale secretariatului sunt stabilite în regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei de evaluare.	Procuratura mun. Bălți	80.	Alin. (1) Este bine de prevăzut în lege criteriile de selectare statele și alte aspecte ce țin de selecția și activitatea secretariatelor.	Nu se acceptă. Angajații din secretariate nu au statut de funcționari publici și nu sunt remunerați din bugetul de stat. Secretariatele sunt create și finanțate de partenerii de dezvoltare. Drept urmare, identificarea criteriilor de selectare a angajaților din secretariate și numărul acestora nu pot fi reglementate în prezentul proiect. Detaliile despre organizarea și funcționarea secretariatelor urmează a fi stabilite în regulamentele de funcționare a Comisiilor de evaluare respective.
(2) Contractarea angajaților celor două secretariate se efectuează de către partenerii de dezvoltare.	Procuratura Generală	81.	La Articolul 9: - alineatul (2) urmează a fi exclus având în vedere argumentele expuse în pct. 2.1 din prezentul aviz;	Nu se acceptă. Punctul la care se face trimitere se referă la art. 2 alin. (1) și (2) din proiect, iar comentariile respective nu au tangență cu prevederile art. 9 alin. (2).

	Procuratu ra mun. Bălți	82.	Alin. (2) probabil ar fi recomandată o procedură publică de selecție	Nu se acceptă. Reiterăm cele expuse la comentariul de la art. 9 alin. (1).
(3) Activitatea fiecărui secretariat este coordonată de șeful secretariatului respectiv.	Procuratu ra mun. Bălți	83.	Alin. (3) de ce nu de CE fie de președintele CE	Nu se acceptă. Acceptarea propunerii date ar avea ca efect supraîncărcarea membrilor/președintelui CE cu sarcini manageriale.
(4) La solicitarea președintelui comisiei de evaluare sau a șefului secretariatului, autoritățile și instituțiile publice sunt obligate să delege sau să detașeze temporar angajați, pentru a asista comisia de evaluare respectivă în realizarea competențelor sale, inclusiv prin derogare de la prevederile legilor ce reglementează funcționarea autorităților și instituțiilor publice respective, precum și de la legile ce reglementează statutul anumitor categorii de funcționari publici.	Procuratu ra Gener ală	84.	- aliniatul (4) are o formulare arbitrară. În primul rând nu este indicat că funcționarul trebuie să dea acordul pentru a activa în componența secretariatului. În rândul doi este inadmisibil ca șeful secretariatului să ceară autorităților prin derogare de la lege detașarea angajaților pentru asistență în activitate. Urmează de a modifica și de a stabili această prerogativă numai pentru șeful comisiei de evaluare.	Nu se acceptă. Subliniem că asigurarea funcționalității secretariatelor comisiilor de evaluare reprezintă o prioritate pentru stat. Or, obligația de efectuare a evaluării externe este una asumată la nivel internațional. Drept urmare, suportul autorităților și instituțiilor publice, inclusiv al angajaților din cadrul acestora este strict necesar. Acceptarea propunerii date ar avea ca efect supraîncărcarea președintelui CE cu sarcini manageriale. Interpretarea conform căreia șeful secretariatului este echivalat în atribuții cu președintele CE este
	Procuratu ra mun. Bălți	85.	Alin. (4) Șeful secretariatului, identificat și numit în baza unor criterii nepublice, este echivalat în atribuții cu președintele CE. Persoanele delegate sau detașate, sunt angajați ai secretariatelor fie nu. Care este rolul și atribuțiile acestor persoane în procesul evaluării, cum put aceștia fi recuzați etc.	

				una eronată. Or, din prevederile proiectului nu rezultă acest lucru.
(5) Secretariatul se subordonează exclusiv comisiei de evaluare pe lângă care a fost creat.	Uniunea Avocaților din RM	86.	La art. 9 alin. (5) propunem substituirea cuvintelor „pe lângă care a fost creat” cu cuvintele „pentru asigurarea activității căreia a fost creat”.	Se acceptă.
Articolul 10. Obligațiile membrilor comisiilor de evaluare (1) Membrii comisiilor de evaluare au următoarele obligații: a) să participe, prin prezentă fizică sau prin intermediul sistemului de videoconferință, la ședințele comisiei de evaluare; b) să folosească doar în scopul evaluării și să asigure confidențialitatea datelor cu caracter personal care le-au devenit cunoscute în exercitarea mandatului de membru al comisiei de evaluare; c) să nu desfășoare activități, care ar putea genera un conflict de interese, și acțiuni incompatibile cu calitatea	Procuratura mun. Bălți	87.	Din obligații, nu este clar CE, doar apreciază informațiile selectate de alte entități fie sunt direct implicați în procesul de acumulare a informațiilor. Or în situația în care informațiile sunt acumulate de alți subiecți, acest lucru trebuie reglementat de lege. Lipsește obligația de stabilire obiectivă din oficiu a obiectului evaluării.	Nu se acceptă. În art. 14 alin. (1) din proiect deja este prevăzut expres că „Comisiile de evaluare și secretariatele acestora au acces în regim de timp real la sisteme informaționale [...]”. Formularea obligației propuse nu este clară. Or, „obiectul evaluării” rezultă clar din prevederile art. 11 din proiect.

de membru al comisiei de evaluare și să le declare în modul stabilit în regulamentul de organizare și funcționare a comisiei de evaluare; d) să nu săvârșească fapte care ar putea discredita comisia de evaluare sau ar putea provoca îndoieli privind obiectivitatea acesteia; e) să își exercite în mod profesionist, cu diligență și promptitudine atribuțiile.				
Articolul 11. Criteriile de evaluare (1) În sensul prezentei legi, evaluarea constă în verificarea integrității etice și financiare a subiecților indicați la art. 3 alin. (1).	Curtea Supremă de Justiție	88.	<i>Cu referire la criteriile de evaluare (Art. 11), Comisia a reținut că criteriile de evaluare, sunt cea mai problematică parte a proiectului (par. 47). Criteriile de evaluare par a fi similare celor din Legea nr. 26/2022, totuși, ceea ce ar putea fi permis în scopul selectării candidaților pentru funcțiile de membru CSM și CSP, nu trebuie neapărat permis pentru evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor în exercițiu. [...] <u>eliberarea din funcție a unui judecător sau procuror numit în mod legal trebuie să fie justificată din perspectiva unui comportament neadecvat mai specific, care ar trebui definit mai clar în lege. Acest lucru reiese în mod firesc din securitatea mandatului judecătorilor, care este piatra de temelie a independenței lor și care îi deosebește de candidații la funcțiile judiciare (membru CSM/ CSP); Lista criteriilor de evaluare rămâne a fi una lungă și ridică numeroase probleme (par. 50). Comisia a sugerat că norma propusă, în formularea ei existentă, creează riscul aplicării abuzive a criteriilor de evaluare, ceea ce ar putea duce la eliberarea din funcție contrar unor principii fundamentale ale drepturilor omului</u></i>	Se acceptă. În contextul recomandărilor respective ale Comisiei de la Veneția precizăm că atât criteriile de evaluare a integrității etice, cât și cele de evaluare a integrității financiare au fost rescrise într-o manieră mai detaliată și mai clară, iar numărul acestora a fost redus la câte 2 criterii pentru fiecare categorie. Mai mult ca atât, la criteriile pentru integritatea etică a fost indicată expres perioada de

			și statului de drept. Chiar dacă acest erori ar putea ulterior fi corectate în cadrul procedurilor din fața CSJ, Curții constituționale sau Curții Europene pentru Drepturile Omului, acestea vor submina încrederea publică în reformă și va <u>destabiliza sistemul judecătoresc și mai mult (par. 81). [...]</u> <u>Comisia a invitat autoritățile Republicii Moldova să revizuiască temeinic</u> art. 12 (art. 11 din proiect) (par. 82).	timp care se va lua în considerație. La criteriile pentru integritatea financiară a fost micșorat numărul de ani pentru care vor fi verificate diferențele de avere, a fost mărit numărul salariilor medii pe economie, în raport cu care se va calcula cuantumul impozitului neplătit. De asemenea, a fost exclus criteriul referitor la donații, or, acest aspect este acoperit de celelalte două criterii financiare. Subliniem că Comisia de la Veneția a apreciat modificările efectuate în proiect și a ținut cont de argumentele prezentate în procesul de consultare a proiectului. În §22 din Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023, Comisia de la Veneția recomandă următoarele: „22. [...] autoritățile sunt invitate să revină asupra acestei probleme și să examineze cu atenție, cu asistența tuturor părților interesate relevante, dacă aceste praguri ar trebui
--	--	--	--	--

				sau nu să fie mai mari. Mai mult, autoritățile sunt invitate să acorde o atenție deosebită regulilor privind donațiile, în special între părinți și copii într-o societate cu relații intra-familiale puternice..
	Consiliul Superior al Procurorilor	89.	Rămâne a fi actuală problema definirii și aplicării criteriilor de evaluare stabilite în art.11 din Proiectul de lege (art.12 în redacția inițială a Proiectului de lege). Aferent acestor aspecte noi am semnalat anterior mai multe probleme și aceleași argumente rămân valabile, pe care le reiterăm: <i>„Totuși, din proiect nu rezultă care sunt elementele acestei proceduri, care va fi competența comisiei la această etapă, cum se vor rezolva suprapunerile de competență cu alte organe stabilite prin legi.</i> <i>Regimul de integritate și aspectele aferente acestuia, precum și modul de efectuare a verificărilor, fac obiectul mai multor acte legislative din cadrul normativ național:</i> <i>Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcțiile publice nr.271 din 18.12.2008;</i> ✓ <i>Legea privind evaluarea integrității instituționale nr.325 din 23.12.2013;</i> ✓ <i>Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132 din 17.06.2016;</i> ✓ <i>Legea integrității nr. 82 din 25.05.2017;</i> ✓ <i>Legea privind avertizorii de integritate nr.122 din 12.07.2018.</i> <i>Cumulul acestor acte normative răspunde, într-o manieră clară și previzibilă, modului de aplicare în practică a tuturor standardelor relevante domeniului indicat, stabilind principii,</i>	Se acceptă parțial. Proiectul reglementează suficient de clar etapele procesului de evaluare externă (a se vedea în special cap. I și III din proiect). De asemenea, este reglementată competența CE (art. 4), obligația altor persoane juridice de a prezenta informația solicitată de CE (art. 14), obligația CE de a sesiza organele de stat în cazul depistării unor încălcări ale legii (art. 17 alin. (8)) și alte aspecte. Referitor la <u>„puterea lucrului judecat”</u> precizăm că proiectul deja reglementează caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești irevocabile (art. 11 alin. (7)).

			reguli fixe și proceduri care au, în final, obiectivul de a verifica agenții publici sub aspectul respectării regimului de integritate. În aceste condiții nu este clar care va fi activitatea Comisiei pe această dimensiune: • care vor fi competențele de a analiza proceduri care deja s-au finalizat și există hotărâri definitive în acestea, se va ține cont în aceste cazuri de aplicabilitatea principiului "puterea lucrului judecat"? • va avea comisia competență de a redeschide careva proceduri finalizate? • cum se va interpreta solicitarea/oferirea către comisie a informațiilor din proceduri aflate în curs de examinare? • se pune în discuție riscul încălcării (de către comisie) a standardului de confidențialitate a verificărilor până la adoptarea hotărârilor, de asemenea, a principiului prezumției nevinovăției, care este un element fundamental al procesului echitabil? Vom nota în acest context, că în orice caz, chiar și instituirea măsurii de „vetting” nu este suficientă pentru a neglija valențele procesului echitabil, una dintre care este prezumția de nevinovăție, deoarece în caz contrar există riscul creării de precedente periculoase care să altereze standardul de independență a justiției, prin neîncrederea profesioniștilor din domeniu că garanțiile statutului lor vor fi respectate. Este important să menționăm că în avizul Comisiei de la Veneția, atunci când a fost analizată procedura de evaluare cu titlu extraordinar a judecătorilor ucraineni, s-a menționat că „respectarea de către judecător a criteriilor etice și anticorupție ar trebui să se bazeze numai pe fapte deja stabilite de autoritățile competente”. Respectiv, este clar că nu poate fi pusă în discuție valoarea concluziilor organelor care activează în conformitate cu proceduri prevăzute de lege, consacrate la nivel internațional, iar desconsiderarea unor asemenea concluzii, chiar și în regimul ad-	Referitor la <u>„redeschiderea procedurilor finalizate”</u> precizăm că CE va avea doar obligația de a informa organele competente despre încălcările depistate (art. 17 alin. (8)). Referitor la <u>„procedurile în curs de examinare”</u> – art. 14 alin. (3) a fost completat cu prevederii referitoare la informația ce nu poate fi prezentă către CE, iar art. 14 alin. (9) prevede informația care nu poate fi folosită în procesul de evaluare. Referitor la <u>„prezumția nevinovăției”</u> subliniem că aceasta are tangență directă cu inversarea sarcinii probației, iar CtEDO acceptă inversarea sarcinii probațiunii când se analizează averea persoanei. În contextul garantării dreptului la un proces echitabil, proiectul reglementează modul de
--	--	--	---	---

			<i>hoc al unei urgențe stabilite la nivel național, poate să fie o măsură exagerată.</i> <i>Considerăm, de asemenea, că datorită regimului sancționator aplicat în cazul nepromovării evaluării externe sau, în particular datorită naturii și gravității pedepsei -eliberarea din funcție a procurorului și judecătorului precum și interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, cade sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție- dreptul la un proces echitabil.</i> <i>Cu privire la aceste aspecte indicăm statuările CtEDO:</i> <i>„În ceea ce privește procedura de lustrare, Curtea a concluzionat că predominanța aspectelor cu conotații penale (natura infracțiunii - falsa declarație de lustrare - natura și gravitatea pedepsei -interdicția de exercitare a anumitor profesii pentru o perioadă lungă) poate plasa aceste proceduri sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție [Matyjek împotriva Poloniei (dec.); a contrario, a se vedea Sidabras și Džiautas împotriva Lituaniei (dec.)]"</i> <i>În aceste condiții, criteriile de evaluare și garanțiile aplicabile în cadrul procesului de evaluare trebuie să fie suficient de înalte încât să corespundă conformității prevederilor articolului 6 CEDO. "</i>	contestare a hotărârii CSM/CSP (art. 19).
(2) Se consideră că subiectul nu corespunde cerințelor de integritate etică dacă Comisia a stabilit că: a) în ultimii 5 ani a încălcat regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și dacă a avut un	Curtea Supremă de Justiție	90.	<i>Cu referire la presupusele abaterile disciplinare (Art. 11 alin. (2) Lit. a), b)), nu este clar modul în care constatările Comisiei de evaluare s-ar corela cu constatările anterioare ale organelor disciplinare sau cu orice procedură pendinte care poate viza judecătorii/procurorii supuși procedurii de evaluare (par. 60). Posibilitatea Comisiei de evaluare, inclusiv CSM/CSP de a ignora deciziile din cauzele disciplinare anterioare ca fiind „vădit nerezonabile”, <u>ar permite redeschiderea oricărui caz disciplinar (chiar și un caz foarte vechi), fapt care dăunează certitudinii juridice și poate fi privită ca subminare a rolului constituțional al CSM/CSP: formula propusă lasă prea mare marjă de apreciere Comisiei de evaluare (par. 61).</u></i>	Se acceptă parțial. Referitor la „constatările anterioare ale organelor disciplinare” menționăm că CE nu poate fi ținută de acestea, mai ales ținând cont de numeroasele plângeri și nemulțumiri ale judecătorilor/procurorilor referitor la încălcările comise de organele

comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, care se referă la situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă; b) în ultimii 10 ani a admis în activitatea sa incompatibilități și conflicte de interese incompatibile cu funcția deținută.			<i>Cu referire la incompatibilități și conflictele de interese, declararea ex post că un judecător care a examinat o cauză se afla în situația de conflict de interese, dar nu s-a recuzat - ar necesita, în multe cazuri, redeschiderea procedurilor (par. 58); deciziile CSM/SCSP prin care se concluzionează că judecătorul/procurorul a fost în situația de conflict de interese într-un anumit caz ar coexista cu o decizie validă și definitivă luată de acei judecători/procurori în acele cazuri (par. 59).</i> Curtea observă că în „noua redacție” a normei (în partea ce ține de evaluarea integrității etice), autorul a exclus stabilirea unui prag al gravității faptei care ar atrage nepromovarea evaluării. În redacțiile anterioare ale normei, această încălcare trebuia să fie una gravă; „... într-un mod suficient de serios pentru a-1 face incompatibil cu funcția deținută”.	disciplinare pe parcursul ultimilor ani. Referitor la „puterea lucrului judecat” precizăm că proiectul deja reglementează caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești irevocabile (art. 11 alin. (7)). Referitor la „redeschiderea procedurilor finalizate” precizăm că CE va avea doar obligația de a informa organele competente despre încălcările depistate (art. 17 alin. (8)). Art. 11 alin. (2) lit. a) a fost completat cu cuvântul „grav”.
	Uniunea Avocaților din RM	91.	La art. 11 alin. (2) lit. a), atragem atenția că norma juridică nu ține cont de faptul că hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului, fie în acordurile de soluționare amiabilă a cazurilor raportate Guvernului de cele mai multe ori nu se menționează numele procurorilor și a judecătorilor care se fac vinovați de încălcarea drepturilor omului („acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă”), mai ales nu se indică dacă acest lucru s-a realizat cu intenție sau din neglijență gravă. Prin urmare, este suficient să rezulte din circumstanțele cauzei în cadrul căreia Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat violarea drepturilor omului sau Guvernul a fost nevoit să accepte soluționarea amiabilă că, anume acea persoană prin fapta sa a încălcat sau a contribuit la încălcarea drepturilor și libertăților omului, cu sau fără constatarea intenției sau culpei grave, or este	Nu se acceptă. La redactarea prevederii respective s-a ținut cont de recomandarea Comisiei de la Veneția din §56 al Opiniei nr. CDL-AD(2023)005 din 14 martie 2023: „56. [...] At the very least, the notion of an “arbitrary act” should be reformulated as to include only such situations in which the ECtHR has previously

			vorba despre exercitarea atribuțiilor oferite prin lege acestor persoane și nici nu este vorba despre o condamnare penală a acestora, ci evaluarea lor extraordinară.	established that the judge/prosecutor acted arbitrarily with intention or gross negligence (and not other breaches of the Convention which may be imputed to the malfunctioning of the system as a whole and not to the fault of the individual judge). [...]"
	Procuratura Generală	92.	Proiectul a păstrat noțiunile de „<i>comportament arbitrar</i>” și „<i>acte arbitrare</i>”. Autorii au adăugat sintagma „<i>care se referă la situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă.</i>”, însă aceasta nu aduce plus-valoare, nu rezolvă problema invocată și nu poate fi considerată îmbunătățire. Ba dimpotrivă, extensia de referință generează o mare confuzie juridică și prezintă riscuri majore de a fi o problemă în aplicare. Conținutul normei este un nonsens juridic, deoarece CtEDO stabilește încălcări a drepturilor prevăzute de Convenția europeană a drepturilor omului, dar nu se pronunță asupra vinovăției judecătorilor sau procurorilor.	Faptul vinovăției rezultă din constatările și concluziile CtEDO. Altfel, nu ar fi posibilă sancționarea judecătorilor în baza art. 4 alin. (1) lit. b) din <i>Legea nr. 178/2014</i> și a procurorilor în baza art. 38 lit. e¹⁾ din <i>Legea nr. 3/2016</i>.
		93.	Totodată, au rămas neconforme recomandărilor privind activitatea și competența completelor de evaluare din cadrul comisiilor de evaluare (art. 13), precum și rolul secretariatului în activitatea acestor complete, care au fost criticate de Comisia de la Veneția și DGI (§40-43 din Opinia comună CDL-AD(2023)005), nefiind soluționată și neconformitatea cu standardul "<i>dublilor serioase</i>" transpuse mot-a-mot din proiectul inițial al legii full-vetting transmis Comisiei de la Veneția (art. 12 al.2) în proiectul curent supus avizării (art. 11 al.3), care a fost criticat de Comisia de la Veneția și DGI în §63-69 din Opinia comună CDL-AD(2023)005.	Se acceptă parțial. Subliniem că în §40-43 la care se face referință în aviz, Comisia de la Veneția nu invocă neclarități referitor la competența completelor. În contextul recomandărilor respective, în art. 13 alin. (2) este reglementată repartizarea aleatorie a dosarelor între complete, iar în art. 17

				alin. (2) și (3) a fost modificată procedura de aprobare a Raportului cu privire la evaluare. Cu referire la standardul „dubiilor serioase”, menționăm că art. 18 din proiect a fost completat cu un nou alin. (2) care reglementează un standard mai înalt pentru etapa CSM/CSP – „existența dovezilor privind...”. Subliniem că Comisia de la Veneția a apreciat modificările efectuate și în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023 aceasta nu a reiterat recomandările respective.
		94.	La articolul 11 din proiect, sunt prevăzute criteriile de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor după cum urmează: [...] (citarea art. 11 alin. (1)-(3), (5), (6) din proiect). Subsecvent, art. 18 alin.(5) prevede: [...] (citarea art. 18 alin. (5) din proiect). - <i>Prim</i>, cu privire la textul a <i>încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a altor profesii</i> din art. 11 alin.(2) lit.a) menționăm următoarele. Potrivit art.3 alin.(4) din Legea 3/2016 cu privire la Procuratură, printre altele „Procurorul este obligat să respecte Codul de etică al procurorilor.”	Se acceptă. Textul a fost modificat.

			Legea 3/2016 cu privire la Procuratură nu obligă procurorul să respecte regulile de etică și conduită profesională a altor profesii. Or, considerăm inacceptabil ca procurorul să fie evaluat prin prisma încălcării sau nu a regulilor de etică și conduită profesională ale altor profesii din motiv că respectarea acestora nu a fost pusă în sarcina subiecților în perioada de timp supusă evaluării. Astfel, în condițiile în care legea nu a prevăzut și nici în prezent nu prevede astfel de obligații, subiecții nu au cunoscut despre regulile de etică și conduită profesională a altor profesii și obligativitatea respectării acestora, astfel încât să-și poată adapta conduita profesională la cerințele respective. Totodată, potrivit pct.29 din Avizului Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021, Comisia a statuat că „Infrațiunile minore nu ar trebui să constituie un motiv valabil pentru a respinge un candidat.”.	
	Consiliul Superior al Procurorilor	95.	Concomitent, cu privire la textul din art. 11 alin. (2) lit.a) din Proiect - „a încălcat regulile de etică și conduită profesională a altor profesii” considerăm că este o normă irațională. Reiterăm, în context, că potrivit art.3 alin.(4) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, printre altele procurorul este obligat „să respecte Codul de etică al procurorilor.” Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură nu prevede expres că procurorul poate fi sancționat pentru nerespectarea regulilor de etică și conduită profesională a altor profesii, din motiv că respectarea acestora nu a fost pusă în sarcina subiecților în perioada de timp supusă evaluării. Astfel, în condițiile în care legea nu a prevăzut și nici în prezent nu prevede astfel de obligații, subiecții nu au cunoscut despre regulile de etică și conduită profesională ale altor profesii și obligativitatea respectării acestora, este compromisă cerința previzibilității normei, care ar permite ca ei să-și poată adapta conduita profesională la cerințele respective.	Se acceptă. Textul a fost modificat.
		96.	Proiectul a păstrat noțiunile de „comportament arbitrar” și „acte arbitrare”. Autorii au adăugat sintagma „care se referă la	Nu se acceptă.

		situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă.", însă aceasta nu aduce plus-valoare, nu rezolvă problema invocată și nu poate fi considerată îmbunătățire. Ba dimpotrivă, extensia de referință generează o mare confuzie juridică și prezintă riscuri majore de a fi o problemă în aplicare. Conținutul normei este un non-sens juridic, deoarece CtEDO stabilește încălcări a drepturilor prevăzute de Convenția europeană a drepturilor omului, dar nu se pronunță asupra vinovăției judecătorilor sau procurorilor. Mai mult de atât, fără a încadra în acest aviz prea multă teorie juridică, considerăm că este vădită disonanța între natura și semnificația termenilor utilizați. Este foarte inadecvat să se reglementeze o asemenea competență Comisiei de evaluare, deoarece concluzia privind „comportamentul arbitrar” și „act arbitrar” poate să aparțină doar unei instanțe de judecată și numai în limitele unui proces reglementat de ordinea juridică, dar nu de un organism creat ad-hoc. Concomitent, o asemenea atribuție deviază de la scopul declarat al legii, depășește limitele pe care le poate avea verificarea integrității financiare și etice a procurorilor și este inadmisibilă din perspectiva echității procedurilor. Un asemenea transfer de competență distorsionează substanța principiilor de drept și excedă, fără o justificare relevantă, câmpul constituționalității procedurilor de verificare a judecătorilor și procurorilor.	La redactarea prevederii respective s-a ținut cont de recomandarea Comisiei de la Veneția din §56 al Opiniei nr. CDL-AD(2023)005 din 14 martie 2023: „56. [...] At the very least, the notion of an “arbitrary act” should be reformulated as to include only such situations in which the ECtHR has previously established that the judge/prosecutor acted arbitrarily with intention or gross negligence (and not other breaches of the Convention which may be imputed to the malfunctioning of the system as a whole and not to the fault of the individual judge). [...]” Subliniem că constatarea caracterului arbitrar de către CE va avea loc doar în cazul în care acest caracter este deja stabilit de CtEDO. Considerăm inacceptabil atribuirea CtEDO la categoria „organismelor create ad-hoc”, mai ales că hotărârile
	Procuratura Anticorupție	97. Sintagmele „a avut un comportament arbitrar...”, „a emis acte arbitrare...”, „a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă”, nu sunt suficient de clare. Criteriile de evaluare instituite în prezentul aliniat, trebuie să corespundă cerințelor de claritate și previzibilitate, care urmează să fie luate în considerare de potențialii subiecți care urmează a fi	

			supuși evaluării pentru a putea efectua un exercițiu de apreciere a propriei situații în care se află pentru a putea să decidă clar despre acțiunile care urmează să le întreprindă după notificarea lui aferent inițierii procesului de evaluare, fie decide să demisioneze fie participă la procesul de evaluare. La fel aprecierile efectuate de comisie a situației în care se află subiectul trebuie să fie raportate la criteriile din prezentul aliniat care ar trebui să fie suficiente de clare și să nu permită abuziv o apreciere subiectivă. În nota informativă la prezentul proiect de lege nu s-a efectuat o interpretare a criteriilor care sunt puse la baza exercițiului de evaluare, însă considerăm că aici se impune o detalizare cu titlu de clarificare a tuturor neclarităților și o desfășurare a acestora. Tot aici urmează să fie ajustat textul dispoziției, la constatările din Avizul Comisiei de la Veneția făcute în pct.55, prin care se indică că „act arbitrar” utilizat în această dispoziție este periculos de vag. Proiectul de lege ar trebui să precizeze cel puțin că Comisia de evaluare nu poate stabili că judecătorul a emis un act arbitrar, dacă pur și simplu nu este de acord cu soluționarea cauzei respective sau a motivării legale a acesteia. Până și hotărârile anulate de instanțele de apel nu pot fi considerate „arbitrare”, decât dacă este stabilit de instanță că acestea au fost adoptate cu rea-credință sau ca rezultat al unei neglijențe grave și evidente.	CtDEO sunt obligatorii inclusiv pentru instanțele de judecată și procuratură.
	PCCOCS	98.	Art. 11 alin.(2) lit. a) din Proiect - unul din criteriile de evaluare - <i>"in ultimii 5 ani a incalcat regulile de etica și conduita profesionala a judecatorilor, a procurorilor sau, dupa caz, a altor profesii, precum și daca a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, care se refera la situațiile cand Curtea Europeana a Drepturilor Omului a stabilit anterior ca judecatorul sau, dupa caz, procurorul a acționat in mod arbitrar cu intenție sau neglijența grava "</i>. Aliniatul 2 contine termene contradictorii aferente perioadei pentru care se supun verificarii subiectii, astfel, lit.a) prevede un termen de 5 ani, lit. b) prevede un termen de 10 ani, iar alin.(3). lit. a) vine in contradictie cu alin.(2) lit. b).	Nu se acceptă. Criteriile de la alin. (2) și (3) nu trebuie confundate. Or, alin. (2) sereferă 1 criteriile de integritate etică, iar alin. (3) se referă la criteriile de integritate financiară. Criteriile sunt absolut distincte, pentru fiecare fiind expres indicată

			Corespunzator, nu este clar pentru ce perioada se verifica integritatea financiara a subiectilor, pentru o perioada de 12 ani sau de 10 ani. Cu atat mai mult, aceasta prevedere este una contradictorie, in conditiile in care subiectii evaluarii prezinta declaratia de venit pentru ultimii 5 ani, fapt stipulat in art. 12 alin. 3 lit. c).	perioada ce se va lua în considerare.
	Procuratu ra mun. Bălți	99.	Lit. a) criteriile reguli de etică și conduită profesională dar și modul arbitrar sunt prea vagi. Lit. b) termenul de 10 ani este exagerat de mare inclusiv în raport cu prescripția unor eventuale răspunderi disciplinare, contravenționale etc.	Nu se acceptă. A se vedea comentariile de mai sus, referitoare la acest alineat.
	CRJM	100.	Modificarea propusă: (2) Se consideră că subiectul nu corespunde cerințelor de integritate etică dacă Comisia a stabilit că: a) în ultimii 5 ani a încălcat regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, <u>așa cum acest termen este definit în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care se referă la situațiile când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit anterior că judecătorul sau, după caz, procurorul a acționat în mod arbitrar cu intenție sau neglijență gravă;</u> Argumente/comentarii: Este nerealist ca CtEDO acum să dea o hotărâre definitivă cu privire la situațiile juridice de la nivel național care s-au consumat cu mai puțin de 5 ani în urmă. Cu alte cuvinte, norma dată nu poate fi aplicată, de aceea propunem excluderea acesteia. Sintagma „arbitrar” presupune per se „intenție sau neglijență gravă”. În redacția actuală la lit. a) se creează un pleonasm. Alternativ ar putea fi scris – „a emis cu intenție sau neglijență gravă acte care contravin normelor imperative”.	Nu se acceptă. Prevederea din alin. (2) lit. a) nicidecum nu obligă CtEDO la emiterea unei hotărâri despre actele arbitrale. Aceasta este o interpretare greșită. La redactarea prevederii respective s-a ținut cont de recomandarea Comisiei de la Veneția din § 56 al Opiniei nr. CDL-AD(2023)005 din 14 martie 2023: „56. [...] At the very least, the notion of an “arbitrary act” should be reformulated as to include only such situations in which the ECtHR has previously established that the judge/prosecutor acted arbitrarily with intention

				or gross negligence (and not other breaches of the Convention which may be imputed to the malfunctioning of the system as a whole and not to the fault of the individual judge). [...]"
(3) Se consideră că un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia are dubii serioase determinate de faptul că: a) diferența dintre avere, cheltuieli și venituri din ultimii 12 ani depășește 20 de salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care a început evaluarea; b) în ultimii 10 ani a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care a început evaluarea.	Curtea Supremă de Justiție	101.	<i>Cu referire la integritatea financiară (Art. 11 alin. (3) lit. a), b) și alin. (4)), vorbind despre averea nejustificată, donațiile nedeclarate și taxele neplătite, Comisia de la Veneția și DGI notează că proiectul de lege stabilește un prag specific depășirea căruia ar constitui un temei pentru verificare. Pe de o parte, setarea unor astfel de praguri adaugă certitudine întregului exercițiu. Pe de altă parte, există riscul că legea stabilește praguri foarte mici, și că chiar și inexactități minore în declarații, nerespectarea evidenței tranzacțiilor ne semnificative etc. ar duce la eliberarea din funcție a unui judecător sau a unui procuror. Astfel, de exemplu, eliberarea din funcție a unui judecător doar pentru că în perioada de 10 ani are iregularități fiscale acumulate în valoare de cel mult 3 ori salarii medii, nu pare să fie o pedeapsă proporțională. Toată lumea trebuie să plătească taxe, în special funcționarii publici, și în special judecătorii. Dar oamenii fac adesea greșeli în timp ce evaluează impozitele și 3 salarii medii pe economie (5 în redacția actuală a normei) în Republică al Moldovei în 10 ani, <u>nu este suma pentru care judecătorul ar trebui demis (par. 78)</u>. La fel, <u>Comisia a recomandat ca autoritățile să ia în considerare specificul contextului Republicii Moldova, unde o parte importantă a populației trăiește și muncește peste hotarele țării și trimite bani acasă pentru a-și susține familiile, unde multe din tranzacții sunt realizate în numerar și nu sunt înregistrate în mod corespunzător. Acest factor ar trebui luat în considerare de către legislativ la definirea cuantumului averii nejustificate, donațiilor nedeclarate sau iregularităților fiscale (par. 79).</u></i>	Nu se acceptă. În contextul recomandărilor Comisiei de la Veneția invocate în aviz, a fost majorat numărul de salarii minime de la 3 la 5. Comisiei de la Veneția a apreciat această modificare și a recomandat următoarele: „22. [...] the authorities are invited to revert to this issue and carefully examine, with the assistance of all the relevant stakeholders, whether or not these thresholds should be higher.” Precizăm că pentru existența unor „iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit 5 salarii medii pe economie” rezultă din

			Deși autorul a majorat pragul respectiv (5 salarii medii pe economie), în opinia Curții, recomandările Comisiei rămân a fi valabile.	nedeclararea unei sume de 485500 lei (aproximativ 25 426 euro). Deci, cuantumul de 5 salarii medii pe economie, raportat la economia de piață a Republicii Moldova este unul suficient de rezonabil.
		102.	La fel, în ceea ce ține de criteriile de evaluare, Comisia a semnalat și alte neajunsuri, printre care: <i>Faptele prescrise</i> - acestea nu ar trebui să constituie obiect de cercetare a Comisiei de evaluare (par. 70). Curtea constată că nu există o concordanță între prevederile proiectului și normele generale care reglementează prescripția: art. 5 alin. (1) din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr. 178 din 25.07.2014 - 3 ani; art. 264 Cod fiscal - 4 ani pentru stabilirea obligației fiscale. <i>Retroactivitatea</i> - Comisia a recomandat stipularea expresă în lege a faptului că Comisia de evaluare, aplică regulile în vigoare la data săvârșirii acțiunilor (par. 71-72). <i>Sarcina probei disproporționată</i> - obligația de a proba caracterul licit al averii sau al tranzacțiilor din trecutul îndepărtat, nu ar trebui să pună o povară disproporționată pe judecător sau procuror (par. 73). Comisia a recomandat reducerea termenelor (par. 74). Astfel, termenele prevăzute la art. 11 alin. (2)-(3) (5 ani pentru încălcări etice; 10 ani pentru conflicte de interese; 12 ani pentru avere nejustificată; 10 ani pentru iregularități fiscale) trebuie revăzute.	Se acceptă parțial. În contextul recomandărilor Comisiei de la Veneția menționate în aviz, menționăm următoarele: <u>Faptele prescrise</u> – examinând modificările efectuate în proiect, Comisia de la Veneția a constatat următoarele: „18. The Commission and the Directorate recommended that the ACs should not be empowered to examine the alleged offences which would normally be time-barred. This was key recommendation (IV.2), which the authorities addressed in Article 11. Notably, the time limits have been added in Art 11 (2) (a) and (b); Art 11 (3)
	Consiliul Superior al	103.	Potrivit Proiectului evaluarea va cuprinde perioada de 12 ani anteriori din activitatea procurorului, care vor fi verificați conform acestei proceduri.	

	Procurori lor		Este nefiresc, lipsit de sens și în contradicție cu principiile consacrate ale dreptului să se intervină în acest fel față de judecători și procurori. Trebuie menționat că acum 12 ani în Republica Moldova acționa un anumit cadru legislativ privind declararea averii și intereselor personale, erau în vigoare reguli fixe privind integritatea judecătorilor și procurorilor. Respectiv, este contrar principiului neretroactivității legii și împotriva securității raporturilor juridice să se ceară procurorilor trecerea unor proceduri bazate pe criterii despre care nici nu știau acum 12 ani și nici nu aveau obligația să le cunoască sau să se conformeze acestora. Au fost neglijate și încălcate reguli juridice elementare, nefiind compatibilă această situație cu exigențele statului de drept.	(a) provides a shorter time limit (12 instead of 15 years). A further improvement could be to introduce a general safeguard on the statute of limitation applicable to the vetting proceedings. In any event, these changes are welcome, and this key recommendation may be considered to have been met in substance. <u>Retroactivitatea</u> – art. 11 a fost completat cu un alin. nou (6) care reglementează acest aspect.
	Procuratu ra Generală	104.	-cu privire la art.II alin.(3) lit.a) din proiect reiterăm statuările Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021: „73. <i>In sfârșit, când se stabilesc fapte legate de îmbogățirea nejustificată sau nedeclararea donațiilor, Comisia de evaluare ar avea competența să solicite justificarea achizițiilor sau cheltuielilor, care au fost efectuate până la 15 ani înainte de adoptarea legii. într-un context asemănător, deși a recunoscut că utilizarea unor asemenea prezumții este permisă, Comisia de la Veneția a observat că „ obligația de a demonstra originea licită a [...] bunurilor sau a tranzacțiilor nu trebuie să impună o sarcină disproporționată judecătorului, trebuie să vizeze doar tranzacții deosebit de importante și nu trebuie să vizeze, de exemplu, un bun pe care judecătorul sau familia acestuia îl posedă de zeci de ani. Obligația de a prezenta explicații trebuie să rămână rezonabilă”</i> Totodată, indicăm asupra faptului că prevederile Codului Fiscal obligă păstrarea de către subiecți, a actelor contabile de evidență fiscală o perioadă de 5 ani. Prin urmare, în lipsa unei	<u>Sarcina probei</u> - Precizăm că în Republica Moldova obligația judecătorilor/procurorilor de a declara veniturile și proprietățile există de mult timp, fiind inițial instituită prin Legea nr. 1264 din 19 iulie 2002³ privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a

³ Legea nr. 1264/2002 poate fi accesată în română la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17252&lang=ro#

		obligații lege de păstrare a actelor de evidență fiscală mai mult de 5 ani, subiecții evaluați ar putea fi în dificultate să prezinte la solicitare sau din oficiu pentru a se apăra anumite acte confirmatoare, motiv pentru care perioada de 12 ani supusă analizei din punct de vedere al integrității financiare urmează să fie redusă la o limită rezonabilă. În contradicție, proiectul de lege face derogare de la aceste prevederi impunând subiecții supuși evaluării să prezinte în fața comisiei de evaluare actele contabile sau a bonurilor privind serviciile procurate pentru o perioadă care depășește termen de 12 ani. Prin urmare, se impune necesitatea reducerii perioadei de timp care este luată în considerare la detectarea averii nejustificate și/sau a donațiilor nedeclarate, deoarece nu este realist ca o persoană poate să păstreze urmele bunurilor sale o perioadă de timp atât de mare.	unor persoane cu funcție de conducere. Astfel, obligația de a face declarații există deja timp de 21 de ani, iar stabilirea pentru verificarea unor criterii a perioadei de 10 sau de 12 ani nu este disproporționată și, de fapt, corespunde legii și practicii naționale. Or, judecătorii/procurorii începând cu anul 2002 erau obligați să-și țină evidența bunurilor și finanțelor. Suplimentar, precizăm că din lista criteriilor au fost excluse „donațiile nedeclarate”.
105.	-cu privire la art.II alin.(3) lit.b) care prevede că: <i>„(3) Se consideră că un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia are dubii serioase determinate de faptul că\</i> <i>b) în ultimii 10 ani a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care a început evaluarea”,</i> menționăm următoarele: Eventualele iregularitățile fiscale admise de subiectul evaluării nu constituie iregularități (acțiuni/inacțiuni) admise în exercitarea funcție și nu vizează nici integritatea etică nici cea financiară a subiectului, motiv pentru care considerăm că acestea nu pot constitui un element de caracterizare a integrității din punct de vedere profesional.	Nu se acceptă. Alin. 3 lit. b) a fost formulat astfel, încât subiectul evaluării să nu fie sancționat pentru iregularități fiscale minore. Precizăm că pentru existența unor „iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit 5 salarii medii pe economie” rezultă din nedeclararea unei sume	

			Așadar, iregularitățile fiscale admise de subiectul evaluării în viața cotidiană exprimate spre exemplu prin omisiunea de plată la timp a unui impozit, care însă ar putea fi achitat cu penalitățile de rigoare ulterior, au loc în cadrul unor raporturi juridice private care nu vizează nicidecum funcția sau activitatea desfășurată în funcția de procuror sau judecător. În aceste condiții, considerăm injustă aplicarea criteriului prevăzut la art. 11 alin.(3) lit.b) din proiect, la evaluarea subiecților prevăzuți de art.3 din proiect.	de 485500 lei (aproximativ 25 426 euro). Deci, cuantumul de 5 salarii medii pe economie, raportat la economia de piață a Republicii Moldova este unul suficient de rezonabil.
		106.	-<i>Secund</i>, analiza prevederilor art. 11 combinate cu prevederile art. 18 alin.(5) atestă următoarele: Datorită regimului sancționator aplicat în cazul nepromovării evaluării externe sau, în particular datorită naturii și gravității pedepsei - eliberarea din funcție a procurorului și judecătorului precum și interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, cade sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție- dreptul la un proces echitabil. Cu privire la aceste aspecte indicăm statuările CtEDO: <i>„În ceea ce privește procedura de lustrare, Curtea a concluzionat că predominanța aspectelor cu conotații penale (natura infracțiunii -falsa declarație de lustrare - natura și gravitatea pedepsei - interdicția de exercitare a anumitor profesii pentru o perioadă lungă) poate plasa aceste proceduri sub incidența laturii penale a art 6 din Convenție [Matyjek împotriva Poloniei (dec); a contrario, a se vedea Sidabras și Dziautas împotriva Lituaniei (dec.)]”.</i> În aceste condiții, criteriile de evaluare și garanțiile aplicabile în cadrul procesului de evaluare trebuie să fie suficient de înalte încât să corespundă conformității prevederilor articolului 6 CEDO.	Precizare: În contextul garantării dreptului la un proces echitabil, proiectul reglementează modul de contestare a hotărârii CSM/CSP (art. 19).
	Consiliul Superior al	107.	Menținem poziția expusă anterior referitor la sintagma „dubii serioase” din conținutul art. 11 alin. (3) din proiect, reținând următoarele:	Se acceptă. Reieșind din recomandările Comisiei de

	Procurori lor		Este neconformă dreptului la un proces echitabil, adoptarea unei soluții de nepromovare a evaluării, în baza unor „dubii serioase” privind conformitatea acestuia (subiectului evaluării) cu unul sau mai multe criterii prevăzute la art. 11. Consecințele sunt foarte severe: eliberarea din funcție cu interdicția de a exercita funcția de procuror sau judecător timp de 7 ani, lipsirea de dreptul la indemnizația unică de concediere, precum și lipsirea de dreptul la pensie specială, ceea ce înseamnă că și garanțiile trebuie să fie pe măsură. Standardul „dubiilor serioase” nu a fost clarificat deși Comisia de la Veneția a subliniat riscurile și viciile conexe. Pentru respectarea conformității cu art. 6 CEDO, în cadrul procedurilor de evaluare este necesar de a fi asigurat standardul de probă „dincolo de orice dubiu rezonabil”. Prin urmare, considerăm că sintagma „<u>dubii serioase</u>” din conținutul art. 11 alin. (3) ar trebui substituită cu textul „probe suficiente”. Într-un alt registru, este de menționat că în cadrul unui proces civil, standardul probei este mai redus decât standardul probării „dincolo de orice dubiu rezonabil”, care operează în procesele penale. Standardul balanței probabilităților, care operează în procesul civil, presupune ca instanțele să constate că un fapt este stabilit dacă sunt convinse că probabilitatea ca faptul să fi avut loc este mai mare decât probabilitatea ca faptul să nu fi avut loc. Prin urmare, se impune excluderea „interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, sau admiterea și exercitarea altor profesii juridice prevăzute timp de 5 ani”, care sunt consecințe vădit disproporționate cu natura juridică a procedurii. De asemenea, se impune consolidarea garanțiilor în cadrul evaluării astfel încât, acestea din urmă să corespundă art. 6 CEDO.	la Veneția, proiectul art. 18 a fost completat cu un alineat nou (2), care stabilește pentru CSM/CSP un alt standard de apreciere a probelor „existența dovezilor privind...”. Remarcăm că Comisia de la Veneția a apreciat modificările efectuate, remarcând următoarele în Opinia Follow up nr. CDL-AD(2023)023: „§ 17. [...]New paragraph 2 of Article 18 has been added stating that the SCM/SCP should take into account “the existence of evidence” with regard to committing the imputed actions. The authorities explained that with these amendments, the case would be assessed based on the available evidence which would imply a higher standard of proof than “serious doubts”. The Commission and the Directorate welcome these amendments to improve the draft Law in this part. Whether these
	Procuratu ra Generală	108.	Cu privire la sintagma „<i>dubii serioase</i>” din conținutul art. 11 alin.(3) din proiect reținem următoarele:	

		Este neconformă dreptului la un proces echitabil, adoptarea unei soluții de nepromovare a evaluării, eliberarea din funcție cu interdicția de a exercita funcția de procuror sau judecător timp de 7 ani, din data rămânerii definitive a hotărârii consiliului respectiv, a ordinului Procurorului General sau, după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova în baza unor „<i>dubii serioase</i>” privind necorespunderea subiectului evaluării criteriilor de integritate financiară prevăzute la art. 11 alin.(3) din proiect. Pentru respectarea conformității cu art.6 CEDO, în cadrul procedurilor de evaluare este necesar de a fi asigurat standardul de probă „dincolo de orice dubiu rezonabil”. Prin urmare, sintagma „<i>are dubii serioase determinate de faptul că:</i>” din conținutul art. 11 alin. (3) propunem a fi substituită cu textul „<i>deține probe suficiente cu privire la faptul că</i>”. În acest sens, este de menționat că autorul în proiect le oferă comisiilor de evaluare competențe foarte largi (art. 14 din proiect) cum ar fi: au acces în regim de timp real la sistemele informaționale care conțin informația necesară, pot primi informații de la orice persoană informații relevante despre subiectul evaluat, inclusiv persoanele fizice și juridice de drept public, inclusiv instituțiile financiare nu pot refuza prezentarea informației invocând protecția datelor cu caracter personal, a secretului bancar sau a altor date cu acces limitat, solicită informații de la subiectul evaluăriiL.ș.a. Prin urmare, comisiile de evaluare pot folosi pîrghiile legale de a stabili cu certitudine (și nu doar dubii serioase) dacă candidații corespund cerințelor de integritate etică și/sau financiară sau nu. Este de menționat că în cadrul procesului civil, standardul probei este mai redus decât standardul probării „<i>dincolo de orice dubiu rezonabil</i>”, care operează în procesele penale. Standardul balanței probabilităților, care operează în procesul civil, presupune ca instanțele să constate că un fapt este stabilit dacă sunt convinse că probabilitatea ca faptul să fi avut loc este mai	provisions are sufficient and appropriate will depend on the practice of their application. With this caveat, it may be considered that this key recommendation has been met.”
--	--	---	---

		mare decât probabilitatea ca faptul să nu fi avut loc. [Avizul Curții constituționale nr. 1 din 15 martie 2022. pct.31] În acest sens, criteriul „<i>dubii serioase</i>” a fost criticat și de către Comisia de la Veneția în opinia adoptată la 14 martie 2023 CDL-AD(2023)005, în care la pct. 66 a statuat că, <i>„[...] Procedura de evaluare, în termenii prevăzuți și în ceea ce privește consecințele, are asemănări din punct de vedere material cu procedurile disciplinare; efectul nepromovării evaluării (eliberarea din funcție) din punct de vedere material este același ca pentru cele mai grave abateri disciplinare sau ale unei pedepse accesorii care rezultă dintr-o condamnare penală pentru unele infracțiuni grave.”</i> Mai mult, Comisia în pct. 68 și 69 din opinie, a indicat că, „[...] nimic nu împiedică legislatorul să ridice standardul de probă necesar pentru adoptarea deciziilor de către CE. Ceea ce constituie o sursă de îngrijorare pentru Comisia de la Veneția este faptul că CSM/CSP decide pe baza criteriului „dubiilor serioase, pct. 69 [...] criteriul „dubiilor serioase” se aplică tuturor motivelor enumerate la articolul 12. (<i>în prezent art. 11</i>). Acest lucru poate fi problematic, de exemplu, în situația în care CSM decide să dispună demiterea unui judecător pe baza unui „<i>dubiu serios</i>” cu privire la faptul că acest judecător a încălcat o normă de conduită profesională. Prin urmare, recomandăm autorului consolidarea garanțiilor în cadrul evaluării astfel încât, acestea din urmă să corespundă prevederilor art.n6 CEDO care garantează respectarea standardului de probă - „<i>dincolo de orice dubiu rezonabil</i>”.	
109.	Subsecvent, considerăm că autorul urmează să țină cont de statuările Comisiei de la Veneția în opinia adoptată la 14 martie 2023 CDL-AD(2023)005, și în partea ce vizează considerentele privind proporționalitatea între gravitatea abaterii imputate și severitatea consecințelor. Astfel, în pct. 75 din opinie Comisia a reținut că, „Nu toate abaterile enumerate în articolul 12 ar implica eliberarea din	Nu se acceptă. Eliberarea din funcție a persoanelor lipsite de integritate a fost utilizată în Albania și în Ucraina. CtEDO – în cazurile examinate în fața sa, nu a	

			funcție. Astfel, de exemplu, norma privind existența unui conflict de interese nu conține elemente care ar permite identificarea relevantei și gravității riscului iminent, tipurile de conflicte sau de incompatibilități sau natura acestora; dacă acestea au survenit într-o singură cauză sau la în cadrul unei anumite perioade etc. O observație similară se poate face în ceea ce privește comiterea unor „<i>acte arbitrare</i>”, care pot fi relativ minore și rară implicații grave. Subsecvent, în pct. 77 Comisia reiterează că, criteriile de evaluare prevăzute în proiectul de lege pot fi interpretate ca fiind susceptibile de a crea noi temeiuri pentru demitere, care nu sunt supuse normelor existente. Acesta este motivul pentru care ar fi recomandabilă menționarea principiului proporționalității în proiectul de lege.	constatat probleme de neproporționalitate a sancțiunii de „eliberare din funcție” pentru lipsa de integritate, atâta timp cât au fost asigurate toate garanțiile. Mai mult, prin Opinia sa din 2022, în pct. 50 Comisia de la Veneția a statuat că procedura disciplinară trebuie să fie distinctă de cea a vetting-ului, care e o procedură extrarodinară cu măsuri extraordinare. Astfel, nu putem diversifica sancțiunile, similar procedurii disciplinare. Subliniem că criteriile au fost modificate, fiind majorate marjele de apreciere a criteriilor. Astfel, va fi posibilă evitarea situațiilor de demitere a persoanelor pentru încălcări minore, iar referitor la ca încălcările de etică vor fi imputabile doar cele grave. Drept urmare, o altă sancțiune decât eliberarea din funcție pentru necorespunderea cu criteriile de evaluare din funcție nu poate fi. Un judecător sau procuror
--	--	--	---	--

				lipsit de integritate nu poate fi, prin definiție, lăsat să activeze în sistemul judiciar și să decredibilizeze încrederea societății. Asta ar submina toate eforturile de a reforma justiția și de a sancționa persoanele corupte.
		110.	- cu privire la textul „și persoanelor apropiate,” din conținutul art. 11 alin.(5) menționăm că, subiectul evaluat nu poate influența corectitudinea conduitei persoanelor apropiate în raport cu plenitudinea declarării veniturilor de către aceste persoane. Modul de declarare a averii, a cheltuielilor și veniturilor acestor persoane ține exclusiv de aprecierea și responsabilitatea acestor persoane astfel, subiectul evaluării nu poartă nici o responsabilitate sau răspundere pentru comportamentul lor. În caz contrar, se deviază de la principiul răspunderi personale și doar pentru faptele săvârșite.	Nu se acceptă. Verificarea inclusiv a „persoanelor apropiate” nu este o noutate legislativă, fiind reglementat în <i>Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale</i> , iar apoi și în <i>Legea nr. 26/2022</i> .
		111.	- cu privire la textul „La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)-(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare.” din art. 11 alin. (6) menționăm că această normă deviază de la principiul: securitatea raporturilor juridice; și puterea lucrului decis. (art. 140 din Codul administrativ).	Nu se acceptă. Formularea respectivă nu împiedică CE să examineze inclusiv „constatările altor entități”. Subliniem că la baza activității CE stă informația din diverse baze de date ale autorităților/instituțiilor publice și nu concluziile la care au ajuns autoritățile/instituțiile respective în procesul ed

				analizare a aceleiași informații. În contextul în care atât procurorii, cât și judecătorii invocau frecvent lipsa de obiectivitate a organelor de autoadministrare și a colegiilor acestora, rămâne inexplicabilă insistența actuală a acestora de a se ține cont de hotărârile organelor respective. Actualul alin. (7) deja este completat cu prevederi referitoare la caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești irevocabile.
	Procuratura Anticorupție	112.	Textul „are dubii serioase determinate de faptul că” se substituie cu textul „a stabilit că” a) Se propune substituie a textului „din ultimii 12 ani” cu textul „avute într-o funcție publică sau în una din profesiile de judecător sau de procuror, dar nu mai mult de 10 ani” . Textul propus urmărește ca subiecții supuși evaluării să justifice veniturile obținute sau cheltuielile suportate de acesta pe perioada exercitării funcției de judecător, procuror sau o funcție publică deținută anterior accederii în profesie, cu excluderea situațiilor de evaluare a acestor criterii când subiectul deține una din profesii de o perioadă scurtă de timp iar anterior nu a activat sau a activat în domeniul privat, or ingerința în viața sa personală sau a rudelor sale apropiate nu este justificată atât timp cât subiectul nu a fost agent public. Nu este clar cum s-a ajuns la termenul de 12 ani și de ce nu un alt termen.	Nu se acceptă. Proiectul prevedea inițial un termen de 15 ani. La recomandarea Comisiei de la Veneția, termenul respectiv a fost redus la 12 ani. Precizăm că în Republica Moldova obligația judecătorilor/procurorilor de a declara veniturile și proprietățile există de mult timp, fiind inițial instituită prin Legea nr. 1264 din 19

			Politica de integritate la nivel național a început a fi implementată odată cu adoptarea Legii integrității nr. 82 din 25.05.2017, în rezultatul acestui exercițiu de creație legislativă, Guvernul a asigurat elaborarea actelor normative necesare precum și revizuirea de către entitățile publice a actelor lor departamentale. Astfel, impunerea prin act normativ a unui comportament bazat pe reguli de integritate instituțională cât și personală și pe care agenții publici erau obligați să îl respecte, a început a fi realizat mult mai târziu decât termenul propus de autorul Proiectului în prezenta dispoziție, respectiv o verificare <i>ex-ante</i> instituirii unor reguli de comportament sub aspectul integrității agenților publici o considerăm nejustificată iar termenul de 12 propus în textul dispoziției, considerăm a fi pre mare.	iulie 2002⁴ privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere. Astfel, obligația de a face declarații există deja timp de 21 de ani, iar stabilirea pentru verificarea unor criterii a perioadei de 10 sau de 12 ani nu este disproporționată și, de fapt, corespunde legii și practicii naționale. Or, judecătorii/procurorii începând cu anul 2002 erau obligați să-și țină evidența bunurilor și finanțelor.
		113.	b) „iregularități fiscale, impozitul neplătit a depășit 5 salarii medii pe economie ”. Comisia de la Veneția în pct. 78 a formulat un exemplu că pentru un impozit neplătit de 1755 euro care constituie aproximativ 3 salarii medii pe economie, nu ar trebuie să constituie un temei de revocare din funcție. Indiscutabil, toți trebuie să plătească impozite însă oamenii fac erori, mai ales pe chestiuni de calcul fiscal care impun cunoștințe speciale. Nu este clar raționamentul instituirii pragului valoric a mărimii impozitului neplătit de 5 salarii medii pe economie și de ce nu 4,	Nu se acceptă. Recomandările Comisiei de la Veneția se refereau la versiunea anterioară a proiectului, în care era stabilit un prag de 3 salarii medii pe economie.

⁴ Legea nr. 1264/2002 poate fi accesată în română la linkul: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17252&lang=ro#

			6, 7 etc, și dacă pentru impozitul neachitata în mărime de 3 salarii medii lunare nu constituie temei de revocare din funcție, de ce pentru suma impozitului de 5 salarii medii ar trebuie să constituie temei de revocare. Considerăm că neplata impozitelor ar urma să se rețină drept criteriu de nepromovare, doar condiționat de comportamentul subiectului cu obligații fiscale care trebuie să fie însoțit de rea intenție (ex: includerea intenționată în documentele contabile, fiscale și/sau financiare, inclusiv în cele electronice, a unor date vădit denaturate privind veniturile sau cheltuielile care nu au la bază operațiuni reale ori care au la bază operațiuni ce nu au existat, fie prin tănuirea intenționată a unor obiecte impozabile, acte contabile, fiscale și/sau financiare).	Subliniem că pentru executarea recomandărilor respective, cuantumul a fost majorat la 5 salarii medii pe economie. Astfel, art. 3 lit. b) a fost formulat astfel, încât subiectul evaluării să nu fie sancționat pentru iregularități fiscal minore. Precizăm că pentru existența unor „iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit 5 salarii medii pe economie” rezultă din nedeclararea unei sume de 485500 lei (aproximativ 25 426 euro). Deci, cuantumul de 5 salarii medii pe economie, raportat la economia de piață a Republicii Moldova este unul suficient de rezonabil.
	Procuratura mun. Bălți	114.	Alin. (3) lit. a) poate ar fi bine de specificat noțiunea de venituri - în sensul, spre exemplul opus celui prevăzut de art. 243 CP, poate fie prea larg; doar cele permise de lege pentru subiectul evaluării, ar putea deturna scopul evaluării, pe același cântar fiind pus atât cel care a realizat venituri din acte de corupție, cât și cel care spre exemplu a desfășurat activități generatoare de profit fără conexiunea cu activitatea de serviciu (situație reală având în vedere realitățile RM). În altă ordine de idei pot fi dezavantajați	Nu se acceptă. Noțiunea de „venituri” este suficient de clară și nu necesită o reglementară suplimentară.

			cei pentru care perioada de verificare este de 12 ani, comparativ cu cei cu o perioadă mai mică, or raportat la numărul de ani diferența specificată ar putea fi de 19500 lei pentru 12 ani comparativ cu 117000 lei pentru perioada de 2 ani. Alin. (3) lit. b) evaziunea ca act unic, fie cumulativă pentru perioada de 10 ani. În plus nu au fost luate în calcul termenele de prescripție la care a atras atenția Comisia de la Veneția.	
	CRJM	115.	Modificarea propusă: (3) Se consideră că un candidat nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia are dubii serioase determinate de faptul că: a) diferența dintre avere, cheltuieli și venituri din ultimii 12 ani depășește 20 de salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care a început evaluarea <u>2023</u>; b) în ultimii 10 ani a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care a început evaluarea <u>2023</u>. Argumente/comentarii: Considerăm incorectă și inechitabilă formula din redacția actuală, or, evaluările diferitor judecători și procurori vor începe în ani diferiți (2023, 2024, 2025), comparativ cu evaluările judecătorilor CSJ care vor începe toate în 2023. Astfel, în acești ani, salariile medii pe economie vor fi diferite. Luând în considerație că de regulă acestea se măresc, reiese că persoanele a căror evaluare va începe în 2023 vor fi dezavantajate față de persoanele a căror evaluare va începe în 2024 și 2025, or, diferența admisibilă pentru aceștia va fi mai mică. În acest context, propunem ca diferența să fie calculată pentru toate persoanele supuse evaluării în baza salariului mediu pe economie din 2023, astfel, va fi asigurată egalitate și corectitudine pentru toți judecătorii și procurorii implicați în proces.	Se acceptă.

(4) În procesul de evaluare a integrității financiare a judecătorului, Comisia de evaluare poate verifica: a) respectarea de către subiectul evaluării a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, de veniturile impozabile și de achitarea drepturilor de import și celor de export; b) respectarea de către subiectul evaluării a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale; c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia subiectului evaluării ori a persoanelor indicate la alin. (5), precum și cheltuielile legate de întreținerea bunurilor respective; d) sursele de venit ale subiectului evaluării și, după caz, ale persoanelor indicate la alin. (5);	Procuratura Anticorupție	116.	Se propune excluderea acestui aliniat. Or aceste mecanisme preluate din Legea 26 nu sunt aplicabile criteriilor prevăzute în alin.(2) și (3) care sunt diferite de criteriile prevăzute în legea prevetingului. Mai mult, comisia de evaluare ar trebui să fie liberă în accesarea mecanismelor și metodelor pe care le consideră necesare pentru realizarea exercițiului de acumulare și cercetare a informației cu ulterioara transpunere prin criteriile de evaluare.	Nu se acceptă. Prevederile alin. (4) stabilesc o listă de aspecte, de care trebuie să țină cont CE în procesul de verificare a integrității financiare. Subliniem că o prevedere similară este și în <i>Legea nr. 65/2023</i>, iar în opinia Follow-up Comisia de la Veneția nu a criticat conținutul acestui alineat.
	Procuratura mun. Bălți	117.	Alin. (4) Cum poate fi verificată perioada de 12 fie 10 ani dacă conform cadrului normativ conex termenele de păstrare a actelor inclusiv contabile este una mult mai mică.	Nu se acceptă. Obiecția nu are tangență cu acest alineat. A se vedea <i>supra</i> comentariile de la alineatul (3).
	CRJM	118.	Argumente/comentarii: Propunem excluderea integrală a alin. (4), având în vedere că comisia de evaluare poate verifica orice stare de fapt și de drept, pentru a asigura corectitudinea aprecierii criteriilor de evaluare. Astfel, acest text este de prisos. Mai mult, textul dat are un efect păgubos, deoarece impune comisiile să verifice aspecte minore care nu sunt esențiale pentru promovarea evaluării (ex. respectarea termenului pentru depunerea declarației de avere și interese personale, contracte de împrumut, etc). Oricum, metodologiile de evaluare sunt stabilite de către comisiile de evaluare, în acest mod, prevederile din alin.(4) doar vor îngreuna activitatea comisiilor și nu va aduce plus valoare.	Nu se acceptă. Prevederile alin. (4) stabilesc o listă de aspecte, de care trebuie să țină cont CE în procesul de verificare a integrității financiare. Subliniem că o prevedere similară este și în <i>Legea nr. 65/2023</i>, iar în opinia Follow-up Comisia de la Veneția nu a criticat conținutul acestui alineat.

e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care subiectul evaluării, persoana indicată la alin. (5) sau persoana juridică, în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi, este parte contractantă; f) dacă există sau nu donații în care subiectul evaluării sau persoana specificată la alin. (5) are statut de donatar sau de donator; g) alte aspecte relevante pentru identificarea originii averii subiectului evaluării și pentru justificarea acesteia.				
(5) La aprecierea corespunderii cu criteriile prevăzute la alin. (3) comisia de evaluare va lua în considerare inclusiv averea, cheltuielile, veniturile și persoanelor apropiate, astfel cum acestea sunt definite în Legea	PCCOCS	119.	Potrivit art. 11 alin. (5) din Proiect, „La aprecierea corespunderii cu criteriile prevăzute la alin. (3) comisia de evaluare va lua în considerare inclusiv averea, cheltuielile, veniturile și persoanelor apropiate, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și ale persoanelor indicate la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Nationala de Integritate ”. În aliniatul (3) din art. 11 sunt prevăzute doua criterii pentru cerinta de integritate financiara a candidatului si anume,	Nu se acceptă. Subliniem că o prevedere similară este și în <i>Legea nr. 65/2023</i>, iar în opinia Follow-up Comisia de la Veneția nu a criticat conținutul acestui alineat.

nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și ale persoanelor indicate la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.			<i>averea dobandită</i> în ultimii 12 ani cat si iregularități fiscale în ultimii 10 ani. Având in vedere redacția propusă în aliniatul (5) din art. 11, apare incertitudinea daca iregularitatile fiscale a parintilor/socrilor si copiilor, urmeaza a fi calculate in cumul cu a subiectului evaluării. În acest sens, privitor la persoanele apropiate, se propune de a indica numai criteriul prevazut de lit. a) din alin. 3) din art. 11 din proiect. Astfel, se propune urmatoarea redactie: <i>„La aprecierea corespunderii cu criteriile prevazute la alin. (3) lit. a) comisia de evaluare va lua in considerare inclusiv averea, cheltuielile, veniturile și persoanelor apropiate, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și ale persoanelor indicate la art.33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Naționala de Integritate”.</i>	
(6) La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare. Constatările din hotărârile judecătorești irevocabile se iau în considerare, în mod obligatoriu, de Comisia de evaluare.	Curtea Supremă de Justiție	120.	<i>Cu referire la art. 11 alin. (6)</i> - actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare. Potrivit competențelor, Comisia poate face anumite constatări cu privire la aspecte disciplinare, integritate și încălcări fiscale. Acest fapt constituie o substituie a competențelor autorităților statului responsabile de aceste domenii (Colegiul disciplinar, ANI, SFS). Curtea a indicat acest argument în evidențierea faptului că constatările Comisiei cu privire la aceste aspecte se află în afara controlului judecătoresc. Prin prisma art. 19 alin. (6) din proiect, Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise de către Comisia de evaluare erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării. Cu alte cuvinte, dacă constatarea încălcărilor menționate de către organele statului	Precizare: Cu referire la recomandarea de a fi respectat principiul autorității lucrului judecat, precizăm că art. 120 din Constituția Republicii Moldova reglementează expres caracterul obligatoriu al sentințelor și altor hotărâri judecătorești definitive. În context, art. 11 alin. (6) a fost deja modificat.

			precum Colegiul disciplinar, Autoritatea Națională de Integritate și Serviciul Fiscal de Stat pot fi contestate în instanța de judecată, atunci constatările Comisiei cu referire la aspectele menționate - nu pot fi contestate. De asemenea, Curtea consideră că posibilitatea Comisiei de a ignora constatările organelor competente limitează posibilitatea persoanei de a se apăra împotriva eventualelor acuzații de săvârșire a anumitor încălcări, odată ce Comisia ar putea respinge orice probă (care emană de la autoritățile menționate mai sus) pe motiv că nu este legată de aceste constatări în virtutea legii. La fel, această norma pare să fie problematică din perspectiva certitudinii juridice (a se vedea par. 61).	
	Consiliul Superior al Procurorilor	121.	Potrivit art. 11 alin. (6) din Proiect „La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)-(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare.” Considerăm asemenea dispoziție ca fiind în măsură să încalce principiul puterii lucrului decis, în sensul art. 140 din Codul administrativ. Prin prevederea în speță se alterează disproporționat și necorespunzător ordinea juridică națională și se creează riscul reconsiderării unor hotărâri sau încălcării securității juridice.	
	Procuratura Anticorupție	122.	Se propune după textul „ <i>judecătorești</i> ” a se completa cu sintagma „ <i>definitive sau</i> ” .	Se acceptă parțial. Cuvântul „irevocabile” a fost substituit cu „definitive”, conform art. 12 din Constituție.
	Procuratura mun. Bălți	123.	Alin. (6) pot apărea situații paradoxale când spre exemplu decizia organului a fost contestată în instanță, iar în consecință a fost confirmată poziția entității, astfel că cazuri soluționate analogic să fie ori nu luate în considerație în dependență de faptul dacă au constituit ori nu obiectul unor hotărâri judecătorești.	Nu se acceptă. Sistemul de drept național nu se bazează pe precedentele judiciare.
	CRJM	124.	Modificarea propusă: (6) La aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(3), actele sau constatările altor entități cu competențe în domeniile respective	Nu se acceptă.

			nu au valoare prestabilită pentru Comisia de evaluare. Constatările din hotărârile judecătorești irevocabile se iau în considerare, în mod obligatoriu, de Comisia de evaluare, <u>decât dacă aceasta sunt considerate de către Comisie ca fiind arbitrare sau vădit nerezonabile.</u> Argumente/comentarii: Propunem completarea alin.(6) cu fraza indicată, pentru a face posibilă evaluarea criteriului privind integritatea etică a persoanei evaluate prevăzut la art.11 alin.(2) lit. a) din prezentul proiect.	Completarea propusă este în contradicție cu art. 120 din Constituție.
Articolul 12. Inițierea procedurii de evaluare (3) Comisia de evaluare notifică subiectul evaluării privind inițierea evaluării acestuia și îi solicită să depună: a) declarația de avere și interese personale cu datele actualizate pentru ultimii 5 ani, care să includă și cheltuielile din perioada respectivă; b) chestionarul de etică; c) declarația privind lista persoanelor apropiate, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale,	Procuratura mun. Bălți	125.	Alin. (3) cum are loc procedura de notificare Alin. (3) lit. a) sensul, dacă actele respective oricum sunt depuse la ANI Alin. (3) lit. b) poate ar fi bine de detaliat, inclusiv cu luarea în calcul a aspectelor de neincriminare.	Se acceptă parțial. Prevederile art. 12 alin. (3) trebuie interpretate în raport cu alte prevederi din proiect. Astfel, art. 14 alin. (7) prevede că comunicarea cu subiectul evaluat are loc în formă electronică, prin utilizarea de către acesta a sistemului de poștă electronică al instanțelor sau al procuraturii. Alin. (3) lit. a) – este nevoie de o actualizare a informației, mai ales dacă cea depusă la ANI a fost incompletă sau conține erori. Alin. (3) lit. b) – dreptul subiectului evaluat de a nu depune mărturii împotriva sa a fost inclus în art. 16 alin. (5) lit. f).

care activează sau au activat în ultimii 5 ani în sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public.				
(4) Declarațiile și chestionarul menționate la alin. (3) se prezintă în termenul stabilit de comisia de evaluare, care nu poate fi mai mic de 10 zile de la data solicitării, fiind semnate cu semnătură electronică. Lipsa unei justificări rezonabile pentru refuzul de a prezenta sau neprezentarea în termen a declarațiilor sau a chestionarului de etică reprezintă temei pentru constatarea de către comisia de evaluare a nepromovării evaluării.	Procuratura Generală	126.	La articolul 12 alin. (4) din proiect - „<i>Declarația și chestionarul menționate la alin. (3) se prezintă în termenul stabilit de comisia de evaluare, care nu poate fi mai mic de 10 zile de la data solicitării, fiind semnate cu semnătura electronică. Lipsa unei justificări rezonabile pentru refuzul de a prezenta sau neprezentarea în termen a declarațiilor sau a chestionarului de etică reprezintă temei pentru constatarea de către comisia de evaluare a nepromovării evaluării.</i>”. Considerăm termenul de 10 zile este prea mic și insuficient pentru subiectul evaluării în ipoteza în care acesta nu deține informația solicitată și urmează să o solicite de la o autoritate sau persoana fizică sau juridică. Conform art. 16 alin. (1) din Legea privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000, termenul de furnizare a informației este de 15 zile lucrătoare¹¹. Respectiv, în ipoteza în care subiectul evaluării nu a primit informația solicitată în termenul de 10 zile, acesta va fi în imposibilitate de a prezenta declarațiile/chestionarul complet, fapt ce se va solda cu nepromovarea evaluării. Un alt argument în vederea majorării termenului este determinat de imposibilitatea prezentării informației de către subiectul supus evaluării ar putea fi în deplasare de serviciu în străinătate, concediu medical sau, anual de odihnă anterior planificat, circumstanțe care nu i-ar permite prezentarea informațiilor solicitate în termen de 10 zile.	Nu se acceptă. Termenul de 10 zile este un termen-minim, garantat de lege. CE are posibilitatea de a acorda un termen mai mare, în dependență de circumstanțele fiecărui caz în parte.
	PCCOCS	127.	Art. 12 alin. (4) din Proiect - „<i>Declarația și chestionarul menționate la alin. (3) se prezintă în termenul stabilit de comisia de evaluare, care nu poate fi mai mic de 10 zile de la data solicitării, fiind semnate cu semnătura electronică. Lipsa unei</i>	

			<i>justificdri rezonabile pentru refuzul de a prezenta sau neprezentarea in termen a declarafiilor sau a chestionarului de etica reprezinta temei pentru constatarea de catre comisia de evaluare a nepromovarii evaluarii ”.</i> Consideram termenul de 10 zile este prea mic și insuficient pentru subiectul evaluarii in ipoteza in care acesta nu detine informatia solicitata și urmeaza sa o solicite de la o autoritate sau persoana fizica sau juridica. Conform art. 16 alin. (1) din Legea privind accesul la informatie nr. 982 din 11.05.2000, termenul de furnizare a informatiei este de 15 zile lucratoare2. Respectiv, in ipoteza in care subiectul evaluarii nu a primit informatia solicitata in termenul de 10 zile, acesta va fi in imposibilitate de a prezenta declaratiile/chestionarul complet, fapt ce se va solda cu nepromovarea evaluarii. Un alt argument in vederea majorarii termenului este determinat de imposibilitatea prezentarii informatiei de catre subiectul supus evaluarii ar putea fi in deplasare de serviciu in strainatate, concediu medical sau, anual de odihna anterior planificat, circumstante care nu i-ar permite prezentarea informatiilor solicitate in termen de 10 zile.	
	Procuratu ra mun. Bălți	128.	Alin. (4) și (5) ar fi bine de racordat la principiul echității enunțat la art. 2, inclusiv la dreptul de a nu se autoincrimina, dreptul la apărare etc.	Se acceptă. <u>„Dreptul de a nu se autoincrimina”</u> – art. 16 alin. (5) a fost completat cu lit. f). <u>„Dreptul la apărare”</u> – proiectul deja conține prevederi detaliate privind drepturile subiectului evaluării (art. 16 alin. (5)), dreptul de a acestuia de a prezenta orice dovezi

				considerate necesare (art. 14 alin. (6)).
Articolul 13. Completul care efectuează evaluarea (3) Dosarul de evaluare este pregătit pentru evaluare de către un membru-raportor, care este asistat de secretariatul comisiei respective. Modul de desemnare a membrului-raportor este stabilit în regulamentul de organizare și funcționare a comisiei de evaluare.	Procuratura mun. Bălți	129.	Alin. (3) ar fi bine de detaliat în ce constă asistența secretariatului, inclusiv posibilitatea unor eventuale recuzări.	Nu se acceptă. Aceste detalii vor fi stabilite în Regulamentul privind organizarea și funcționarea CE.
Articolul 14. Acumularea informației (1) Comisiile de evaluare și secretariatele acestora au acces în regim de timp real la sisteme informaționale care conțin informația necesară pentru realizarea mandatului, în condițiile legislației privind schimbul de date și interoperabilitatea. Comisiile de evaluare pot primi de la orice persoană	Curtea Supremă de Justiție	130.	<i>Cu referire la acumularea informației de către Comisia de evaluare (art. 14 alin. (1)), legea ar trebui să stabilească anumite limite în ceea ce ține de informațiile care ar putea fi obținute; în acest, legea nu prevede nici o excepție cu referire la informațiile cu caracter auto-incriminator, cele acoperite de secretul profesional (relația avocat-client), cu caracter medical sau privat, dreptul la viața intimă, familială și privată prevăzut la art. 28 din Constituție și art. 8 CEDO ar trebui respectat în privința judecătorilor/ procurorilor evaluați (par. 85). Ar trebui introduse garanții procedurale în acest sens, cum ar fi o autorizare de către CSM/ CSP, pentru a se asigura că această competență largă a Comisiei (de acumulare a informației) în realizarea mandatului, nu este exercitată abuziv (par. 87). Legea ar trebui să prevadă expres că informația acumulată este utilizată doar în vederea realizării evaluării și nu ar putea constitui probe în cadrul altor proceduri (par. 90).</i>	Se acceptă. Pentru executarea recomandării Comisiei de la Veneția a fost completat art. 14 alin. (3) și alin. (9).

informații relevante despre subiectul evaluat și poate acumula de sine stătător informațiile respective.	Procuratura Generală	131.	La articolul 14 : - alin. (1) prevede că „... Comisiile de evaluare pot primi de la orice persoana informații relevante despre subiectul evaluat și poate acumula de sine stătător informațiile respective”. În acest sens, urmează a fi stabilit și reglementat un mecanism clar privind modalitatea și sursele de colectare a informațiilor (mass-media, rețele de socializare, de la colegii de muncă ai subiectului evaluării, etc) și respectiv, cum și cine va verifica veridicitatea acestor informații.	Nu se acceptă. Stabilirea unei liste exhaustive a posibilelor surse de colectare a informației nu este oportună din considerentul că acest lucru va spori rigiditatea procedurii și va limita activitatea CE.
	PCCOCS	132.	Art. 14 alin. (1) din Proiect - „... Comisiile de evaluare pot primi de la orice persoana informații relevante despre subiectul evaluat și poate acumula de sine stătător informațiile respective ”. În acest sens, urmează a fi stabilit și reglementat un mecanism clar privind modalitatea și sursele de colectare a informațiilor (mass-media, rețele de socializare, de la colegii de muncă ai subiectului evaluării, etc) și respectiv, cum și cine va verifica veridicitatea acestor informații, inclusiv cele anonime (alin.(9) art. 14 din Proiect).	„Verificarea informației acumulate” – detaliile referitoare la activitatea internă a CE vor fi stabilite în Regulamentul privind organizarea.
	Procuratura mun. Bălți	133.	Alin. (1) cred că accesul trebuie restricționat în dependență de categoria informațiilor, inclusiv cu respectarea procedurilor prevăzute de legislația în vigoare. La fel noțiunea de informație relevantă cred că urmează a fi nuanțată. La fel este interesantă abordarea prin care inclusiv secretariatul este abilitat cu largi competențe în acumularea informațiilor și de protecție a datelor cu caracter personal față de subiectul evaluării. Cred că pentru a asigura echitatea procedurii ar fi bine de asigurat dreptul subiectului evaluării de a participa în procesul acumulării informațiilor inclusiv posibilitatea de contestare a anumitor acțiuni.	Se acceptă parțial. Dreptul de acces la sistemele informaționale al CE nu poate fi restricționat. Acest lucru va duce la analiza incompletă a informației despre subiectul evaluării. Cu referire la dreptul subiectului evaluării de a participa la acumularea informației – a fost completat art. 14 alin. (6). Subliniem că și art. 16 alin. (5) reglementează dreptul

				acestui de a prezenta în cadrul audierilor date și informații suplimentare, dacă s-a aflat în imposibilitatea de a le prezenta anterior.
(2) Informația solicitată de la persoanele menționate în art. 11 alin. (5) se prezintă Comisiei de evaluare gratuit, inclusiv în formă electronică, în termen de cel mult 10 zile de la data solicitării.	Procuratura Generală	134.	- în alineatul (2) urmează a fi revăzut și corectată eroarea materială, or art. 11 alin.(5) la care se face referire în acest alineat nu prevede persoanele de la care Comisiile pot solicita informația necesară;	Nu se acceptă. În art. 11 alin. (5) sunt menționate persoanele apropiate ale subiectului evaluării.
(3) Persoanele fizice și juridice de drept public sau privat, inclusiv instituțiile financiare, nu pot refuza prezentarea informației invocând protecția datelor cu caracter personal, a secretului bancar sau a altor date cu acces limitat, cu excepția informației care cade sub incidența prevederilor Legii nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat și care nu a fost desecretizată.	Procuratura Generală	135.	- cu referire la alineatul (3) reiterăm constatările Comisiei de la Veneția în opinia adoptată la 14 martie 2023 CDL-AD(2023)005, în care la pct. 85 a statuat că: <i>Având în vedere amploarea exercițiului de evaluare, care se poate referi la conduita, bunurile, averea și cheltuielile judecătorilor/procurorilor și a persoanelor afiliate acestora, proiectul de lege ar trebui să stabilească unele limite cu privire la tipul de informații care poate fi solicitat și obținut. În special, proiectul de lege nu conține excepții cu privire la informația potențial auto-incriminatoare, informația privilegiată (secretul profesional al avocatului), informațiile medicale sau alte informații cu caracter privat. Dreptul la viață privată și de familie, prevăzut la articolul 28 din Constituție și la articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului trebuie respectate în ceea ce privește judecătorii și procurorii evaluați. Comisia și DGI reamintesc că o îngrijorare similară a fost exprimată în opinia din 2019. "</i> Prin urmare, proiectul de lege trebuie să stabilească categoriile de informații care nu pot fi solicitate de către Comisia de evaluare	Se acceptă. Urmare a recomandării Comisiei de la Veneția din §85, art. 14 alin. (3) a fost completat.

			sau care pot fi solicitate doar în anumite cazuri și doar cu o anumită procedură.	
		136.	Totodată, considerăm că pentru a asigura echitatea procedurii ar fi bine de asigurat dreptul subiectului evaluării de a participa în procesul acumulării informațiilor inclusiv posibilitatea de contestare a anumitor acțiuni	Se acceptă. Referitor la „dreptul subiectului evaluării de a participa în procesul acumulării informațiilor” a fost completat art. 14 alin. (6). Subliniem că și art. 16 alin. (5) reglementează dreptul acestuia de a prezenta în cadrul audierilor date și informații suplimentare, dacă s-a aflat în imposibilitatea de a le prezenta anterior.
(5) Prin derogare de la prevederile Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, prelucrarea datelor cu caracter personal este admisă pe perioada desfășurării activității de către comisiile de evaluare și secretariatele acestora. Dreptul de acces al subiectului evaluării la datele respective este asigurat de secretariat. Subiectul evaluării are obligația să păstreze	Procuratura Anticorupție	137.	În prima frază, după textul „cu caracter personal” se impune indicarea căror subiecți, datele căror, cu titlu permisiv comisia are dreptul să le verifice, or nu poate fi o prevedere abstractă.	Nu se acceptă. Prevederea respectivă nu trebuie interpretată izolat de alte prevederi ale proiectului. Astfel, din conținutul acestuia rezultă clar că vor fi examinate datele cu caracter personal ale subiecților evaluării și ale persoanelor apropiate acestora.

confidențialitatea datelor cu caracter personal din materialele evaluării prezentate de comisia de evaluare.				
(7) Comunicarea cu judecătorul evaluat are loc în formă electronică, prin utilizarea de către acesta a sistemului de poștă electronică al instanțelor de judecată. În cazul lipsei adresei de poștă electronică în sistemul respectiv, se utilizează adresa de poștă electronică personală a judecătorului.	Procuratura Anticorupție	138.	În prima propoziție, sintagma „judecătorul” urmează a fi înlocuită cu „subiectul” iar la final după textul „al instanțelor de judecată” se completează cu textul „sau al procuraturii”. În fraza a doua, sintagma „judecătorului” se înlocuiește cu „subiectului evaluat”.	Se acceptă.
	CRJM	139.	Modificarea propusă: (7) Comunicarea cu judecătorul evaluat are loc în formă electronică, prin utilizarea de către acesta a sistemului de poștă electronică al instanțelor de judecată. În cazul lipsei adresei de poștă electronică în sistemul respectiv, se utilizează adresa de poștă electronică personală a judecătorului. Argumente/comentarii: Propunem excluderea obligativității folosirii poștei guvernamentale din domeniul justiție, or, acesta deseori are probleme serioase de lucru. Acest fapt a fost constat de către comisia pre-vetting. Propunem ca să fie lăsată la discreția judecătorului / procurorului ce poștă să folosească, cea guvernamentală, sau cea personală.	Nu se acceptă. Subiecții evaluării au obligația de a folosi în procesul de lucru poștele electronice oficiale ale instituțiilor în care activează. Asigurarea securității acestora este o obligație a statului. Precizăm că proiectul prevede și posibilitatea utilizării unei poște electronice personale.
(10) Informația acumulată de Comisia de evaluare despre subiecții evaluării se păstrează, se arhivează, se radiază și se distruge în modul stabilit de regulamentul de organizare și funcționare a comisiei de evaluare.	Procuratura Anticorupție	140.	După sintagma „se păstrează” se completează cu textul „la materialele dosarului” iar textul „se arhivează, se radiază și se distruge” se exclude. Conform pct. 90 din Avizul Comisiei de la Veneția care indică că nu trebuie utilizate în alte cauze astfel de informații, și respectiv în conformitate cu Hotărârea Curții Constituționale din 23.09.2021, cu ocazia examinării constituționalității art. 132 ⁹ alin. (12) și alin. (15) din Codul de procedură penală. Este cert faptul că aceste informații obținute în cadrul acestui tip de exercițiu nu pot fi folosite în alte procese decât doar în acest proces de evaluare și procedurile de contestare ca parte a acestuia. Constatările Curții Constituționale re rezumă	Se acceptă parțial. Excluderea textului „se arhivează, se radiază și se distruge” va avea ca efect păstrarea permanentă a informațiilor respective. considerăm acest lucru inoportun, deoarece informația acumulată de CE nu pot fi folosite în procese judiciare.

			la faptul că datele obținute într-un anumit proces și se referă la un subiect vizat în cadrul acestei proceduri, nu se distrug (cu excepția celor obținute pe căi ilegale) și se păstrează la materialele cauzei respective și sunt folosite atât de către autoritate respectivă cât și persoana vizată, restricționarea accesului la astfel de date se echivalează cu încălcarea dreptului la apărare și la un proces echitabil.	
Articolul 16. Audierea (1) După analiza informației acumulate, completul de evaluare îi comunică subiectului evaluării, în formă scrisă, toate dubiile pe care le are în privința acestuia și care urmează a fi discutate în cadrul audierii, oferindu-i acces la materialele din dosarul de evaluare în legătură cu dubiile respective.	Procuratura mun. Bălți	141.	Alin. (1) de ce nu dreptul de acces la întreg dosarul, și cum se pliază această abordare cu echitatea procedurii.	Precizare: În cadrul audierii se analizează doar informația care a rămas neclară pentru CE urmare a cercetării efectuate. Drept urmare, accesul la informația despre aspectele care au fost clarificate și nu mai trezesc dubii nu pare a fi oportună.
	CRJM	142.	Modificarea propusă: (1) După analiza informației acumulate, completul de evaluare îi comunică subiectului evaluării, în formă scrisă, toate dubiile pe care le are în privința acestuia și care urmează a fi discutate în cadrul audierii, oferindu-i acces la materialele din dosarul de evaluare în legătură cu dubiile respective. Argumente/comentarii: Dubiile pe care le are comisia față de subiectul evaluării pot să dispară urmare explicațiilor, până a avea loc audierile. Din acest motiv, propunem ajustarea normei. Totodată, pentru o precizie și claritate mai sporită, propunem înlocuirea sintagmei „în legătură cu” cu sintagma „pertinente pentru”.	Nu se acceptă. Excluderea textului „și care urmează a fi discutate în cadrul audierii” va avea drept efect extinderea listei de dubii inclusiv la cele care au fost deja examinate și epuizate până la audiere.
(2) Peste cel puțin 7 zile de la prezentarea dubiilor, completul de	Procuratura mun. Bălți	143.	Alin. (2) dar dacă subiectul nu vrea să fie audiat dar prezintă materiale relevante inclusiv prin avocat care poate prezenta contraargumente.	Precizare: Dreptul subiectului de a renunța la audiere este

evaluare audiază subiectul evaluării. În cazul refuzului subiectului evaluării de a participa la audiere, Completul de evaluare nu organizează audierea acestuia și îl evaluează în baza informației acumulate.				reglementat în art. 16 alin. (3).
(3) Audierea are loc în ședință publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video. Completul de evaluare poate decide să desfășoare audierea sau o parte a acesteia în ședință închisă dacă acest lucru este absolut necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității. În cazul în care completul de evaluare respinge solicitarea subiectului evaluării de a desfășura audierea sau o parte a acesteia în ședință închisă, subiectul evaluării poate refuza participarea la audiere. Evaluarea acestuia	Procuratu ra Generală	144.	La articolul 16: - alin. (3) din proiect se prevede că: <i>"Audierea are loc în ședință publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video. Completul de evaluare poate decide să desfășoare audierea sau o parte a acesteia în ședință închisă dacă acest lucru este absolut necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității".</i> La acest aspect, Comisia de la Veneția a recomandat că „o cerere a judecătorului sau a procurorului în cauză de a avea o audiere cu ușile închise a cazului său ar trebui, în mod normal, să fie acceptată. ”, Se propune următoarea redacție: <i>"Audierea are loc în ședință publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video. La cererea subiectului evaluării audierea sau o parte a acesteia are loc în ședință închisă. "</i> Pornind de la raționamentul că autorul proiectului reglementează expres competențele Comisiei de evaluare: va acumula și analiza informația, va comunica scris subiectului dubiile în privința acestuia care urmează a fi discutate în cadrul audierii, nu este clar caracterul public al ședințelor de audiere, or principiul prezumției nevinovăției nu a fost abrogat, detaliile/circumstanțele discutate în cadrul ședinței de facto, pot atinge inviolabilitatea și securitatea personală a procurorului și familiei acestuia, expunând astfel procurorul la oricare risc.	Se acceptă. Urmare a recomandărilor Comisiei de la Veneția, art. 16 alin. (3) a fost modificat.

continuă în baza informației acumulate de completul de evaluare, fără desfășurarea audierii.		<i>În asemenea circumstanțe, se urmărește timorarea procurorilor fără a ține cont de faptul că procurorii exercitând funcțiile acționează în numele statului.</i> Caracterul public al audierilor nu poate fi interpretat ca o garanție a imparțialității și corectitudinii membrilor comisiei." Mai mult, scopul evaluării este verificarea corespunderii subiectului unor criterii, decizia finală aparținând CSP-ului. La fel, autorul proiectului impune comisia de evaluare să sesizeze organele competente pentru documentare și sancționare a subiectului evaluării în cazul în care constată încălcări ale legii. În acest sens, proiectul de lege nu reglementează situația subiectului supus evaluării pe perioada de timp în care autoritatea sesizată va examina și va dispune o soluție pe caz, iar în particular în cazul în care nu se va stabili vinovăția subiectului evaluării;	
	PCCOCS	145. Articolul 16 alin. (3) din Proiect prevede ca "<i>Audierea are loc în ședința publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video. Completul de evaluare poate decide să desfășoare audierea sau o parte a acesteia în Ședința închisă dacă acest lucru este absolut necesar pentru asigurarea ordinii publice, protecția vieții private sau moralității</i>". La acest aspect, Comisia de la Veneția a recomandat ca „o cerere a judecătorului sau a procurorului în cauza de a avea o audiere cu ușile închise a cazului sau ar trebui, în mod normal, să fie acceptată.”. Se propune următoarea redacție: "<i>Audierea are loc în Ședința publică, care se înregistrează prin mijloace audio și video. La cererea subiectului evaluării audierea sau o parte a acesteia are loc în ședința închisă.</i>". sau "<i>Audierea subiectului evaluării are loc în Ședința închisă și se înregistrează prin mijloace audio și video.</i>". Pornind de la rationamentul ca autorul proiectului reglementează expres competentele Comisiei de evaluare: va acumula și analiza informația, va comunica scris subiectului dubiile în privința acestuia care urmează a fi discutate în cadrul	Se acceptă. Urmare a recomandărilor Comisiei de la Veneția, art. 16 alin. (3) a fost modificat.

			audierii, nu este clar caracterul public al sedintelor de audiere, or principiul prezumptiei nevinovatiei nu a fost abrogat, detaliile/circumstanțele discutate în cadrul sedinței <i>de facto</i>, pot atinge inviolabilitatea și securitatea personală a procurorului și familiei acestuia, expunând astfel procurorul la oricare risc. <i>În asemenea circumstanțe, se urmărește timorarea procurorilor fără a ține cont de faptul că procurorii exercită funcțiile acționează în numele statului.</i> Caracterul public al audierilor nu poate fi interpretat ca o garanție a imparțialității și corectitudinii membrilor comisiei. Mai mult, scopul evaluării este verificarea corespunderii subiectului unor criterii, decizia finală aparținând CSP-ului. La fel, autorul proiectului impune comisia de evaluare să sesizeze organele competente pentru documentare și sancționare a subiectului evaluării în cazul în care constată încălcări ale legii. În acest sens, proiectul de lege nu reglementează situația subiectului supus evaluării pe perioada de timp în care autoritatea sesizată va examina și va dispune o soluție pe caz, iar în particular în cazul în care nu se va stabili vinovăția subiectului evaluării.	
(5) Subiectul evaluării are următoarele drepturi: a) să ofere explicații în cadrul audierii cu privire la dubiile comunicate conform alin. (1); b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare; c) să ia cunoștință de materialele dosarului de evaluare până la audiere;	Procuratura Generală	146.	- la alin. (5), printre drepturile subiectului evaluării, urmează a fi inclus și dreptul de recuzare a membrilor Comisiei și a Secretariatului Comisiei. Or, deși alineatul (8) face referință la instituția recuzării, în conținutul proiectului Legii nu este stipulată procedura soluționării cererilor de recuzare.	Se acceptă. Art. 16 alin. (5) a fost completat cu o nouă lit. g).
	Procuratura mun. Bălți	147.	Alin.(5), printre drepturile subiectului evaluării, nu este specificat dreptul la recuzare a membrilor Comisiei și a Secretariatului Comisiei.	
	CRJM	148.	Modificarea propusă: (5) Subiectul evaluării are următoarele drepturi: a) să ofere explicații în cadrul audierii cu privire la dubiile comunicate conform alin. (1);	Nu se acceptă. Excluderea lit. b) va avea ca efect invocarea încălcării dreptului la apărare.

d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră relevante, dacă s-a aflat în imposibilitatea de a le prezenta anterior; e) să solicite audierea sa în ședință închisă.			b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare; e <u>b</u>) să ia cunoștință de materialele dosarului de evaluare până la audiere; d <u>c</u>) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră relevante, dacă s-a aflat în imposibilitatea de a le prezenta anterior; e <u>d</u>) să solicite audierea sa în ședință închisă. Argumente/comentarii: Norma dată reglementează drepturile subiectului evaluării în cadrul audierilor. Considerăm că, persoana evaluată nu poate fi reprezentată de către avocat / avocat stagiar în timpul audierilor, or, subiectul evaluării trebuie să răspundă personal la întrebările comisiei.	
(8) Recuzarea concomitentă a tuturor membrilor completului de evaluare este interzisă.	Procuratura mun. Bălți	149.	Alin. (8), deși acest aliniat face referință la instituția recuzării, în conținutul proiectului Legii nu este stipulată procedura soluționării cererilor de recuzare	Precizare: Detaliile referitoare la acest aspect se vor regăsi în Regulamentul de organizare și funcționare a CE.
Articolul 17. Raportul cu privire la evaluare (1) În urma evaluării, completul de evaluare întocmește un raport motivat cu privire la evaluare, care trebuie să cuprindă faptele relevante, motivele și propunerea privind promovarea sau nepromovarea evaluării.	CRJM	150.	Modificarea propusă: (1) În urma evaluării, completul de evaluare întocmește <u>aproabă</u> un raport motivat cu privire la evaluare <u>în limba română</u>, care trebuie să cuprindă <u>cuprinde</u> faptele relevante, motivele și propunerea privind promovarea sau nepromovarea evaluării. Argumente/comentarii: Întocmirea proiectului de raport este obligația membrului raportor al comisiei de evaluare (a se vedea art.15 alin.(5) din proiect). Comisia urmează să aprobe raportul. Totodată, propunem de a fi specificat ca raportul să fie întocmit în limba română, pentru a exclude practica actuală de adoptare a deciziilor în limba engleză și traducerea ulterioară în română. Acest lucru necesită un volum mare de muncă în plus, deoarece membrii internaționali ai comisiei de evaluare cer ca	Nu se acceptă. Legea nr. 65/2023 nu conține astfel de prevederi.

			versiunea engleză să fie impecabilă. În regulamentul de activitate a comisiei pre-vetting a fost prevăzut că deciziile se redactează și se aprobă în engleză, ceea ce a creat dificultăți și a făcut ca procesul de evaluare să fie mai lent și anevoios.	
(2) Raportul cu privire la evaluare se aprobă cu votul unanim al membrilor completului de evaluare și se semnează de președintele acestuia. În caz contrar, raportul cu privire la evaluare se va examina de Comisia de evaluare. Membrii completului de evaluare nu se pot abține de la vot.	CRJM	151.	Modificarea propusă: (2) Raportul cu privire la evaluare se aprobă cu votul unanim al membrilor completului de evaluare și se semnează de președintele acestuia. În caz contrar de lipsă de unanimitate, raportul cu privire la evaluare se va examina <u>aproba</u> de Comisia de evaluare <u>cu votul majorității membrilor prezenți la ședință, dintre care cel puțin unul să fie din categoria menționată la art. 6 alin. (1) lit. b).</u> Membrii completului de evaluare nu se pot abține de la vot. Argumente/comentarii: Propunem ajustarea redacțională a normei, pentru a asigura o claritate și precizie mai sporită acesteia. De asemenea, propunem oferirea unei ponderi mai mari votului membrilor desemnați de partenerii de dezvoltare, așa cum acest lucru a fost solicitat de partenerii de dezvoltare.	Se acceptă parțial. Alineatele (2) și (3) au fost redactate ținându-se cont de recomandările Comisiei de la Veneția. Menționarea expresă a faptului că „majoritatea” include cel puțin un membru internațional nu este oportună. Dorim să precizăm următoarele. Reieșind din faptul că Comisia de evaluare este formată din 6 membri, majoritatea minimă, necesară pentru aprobarea raportului de evaluare constituie 4 membri, după cum urmează: a) 3 membri internaționali și 1 membru național; b) 2 membri internaționali și 2 membri naționali; c) 1 membru internațional și 3 membri naționali.

				Bineînțeles că „majoritatea” ar putea fi formată și din 5 membri. Astfel, remarcăm că nu există șanse ca raportul de evaluare să fie aprobat fără participarea cel puțin a unui membru internațional.
(3) Raportul completului de evaluare se aprobă de Comisia de evaluare respectivă cu votul majorității membrilor săi.	Procuratura mun. Bălți CRJM	152.	Alin. (3), nu este specificat cum se soluționează situația în cazul parității de voturi, or, Comisia este alcătuită din 6 membri.	Precizare: Procedura de votare a fost modificată.
		153.	Modificarea propusă: (3) Raportul completului de evaluare se aprobă de Comisia de evaluare respectivă cu votul majorității membrilor săi. Argumente/comentarii: Ajustările operate la aliniatul (2) exclud necesitatea aliniatului (3).	Precizare: Alineatele (2) și (3) au fost redactate ținându-se cont de recomandările Comisiei de la Veneția.
(4) Se consideră că subiectul evaluării nu a promovat evaluarea dacă s-a constatat existența unuia sau mai multor temeiuri de necorespondere cu criteriile prevăzute la art. 11.	Curtea Supremă de Justiție	154.	Din perspectiva art. 17 alin. (4) din proiect, prin renunțarea la stabilirea unui prag al gravității faptei, autorul creează premise pentru nepromovarea evaluării și respectiv, aplicarea celei mai grave sancțiuni - eliberarea din funcția de judecător sau procuror, pentru anumite fapte/ încălcări în privința cărora (în mod firesc), ar trebui aplicate alte sancțiuni, proporțional faptei comise. În opinia Curții, o asemenea abordare este problematică din perspectiva CEDO, relevantă la acest aspect este cauza SEVDARI v. ALBANIA (Application no. 40662/19) unde Curtea a reținut că eliberarea din funcție a reclamantului (procuror) a fost disproporționată în raport cu faptele acesteia, constatând astfel încălcarea art. 8 CEDO. Principiul proporționalității ar putea fi aplicat de către Comisia de evaluare, ceea ce ar pregăti rapoarte de nepromovare a evaluării doar în acele cazuri în care comportamentul neadecvat a atins un anumit prag de gravitate. Cu toate acestea, <u>ar fi</u>	Nu se acceptă. Eliberarea din funcție a persoanelor lipsite de integritate a fost utilizată în Albania și în Ucraina. CtEDO – în cazurile examinate în fața sa, nu a constatat probleme de neproporționalitate a sancțiunii de „eliberare din funcție” pentru lipsa de integritate, atâta timp cât au fost asigurate toate garanțiile. Mai mult, prin Opinia sa din 2022, în pct. 50 Comisia de la Veneția a

			preferabil să se menționeze însăși în lege că ar trebui să existe un <u>raport de proporționalitate între gravitatea abaterii și gravitatea consecințelor (par. 76)</u>, Ministerul Justiției a susținut că principiul proportionalității este deja consacrat în legislația actuală care reglementează statutul judecătorilor și procurorilor și temeiurile răspunderii disciplinare a acestora. Acest lucru este pozitiv, dar Comisia de la Veneția reiterează că articolul 12 (art. 11 în redacția actuală) poate fi interpretat ca creând noi temeiuri pentru destituirea din funcție, neprevăzute la regulile existente. <u>Din această cauză, menționarea principiului proportionalității în proiectul de lege ar fi recomandabil</u>, în pofida clarificărilor utile propuse de Ministerul Justiției (par. 77). La fel, Comisia de la Veneția în Opinia nr. 1114/2022 (CDL-AD(2022)049) din 19 decembrie 2022 a reținut că deși autoritățile au menționat în comentariile din 12 decembrie că în cazul evaluării negative, orice altă sancțiune decât concedierea, ar fi vădit insuficientă, Comisia a subliniat în continuare <u>necesitatea de a asigura CSM o marjă de apreciere în aplicarea diferitelor măsuri, eliminarea din funcția de judecător fiind o soluție ultima ratio</u>, în conformitate cu principiul proportionalității (par. 39-40). Această flexibilitate este importantă din perspectiva principiului proportionalității [...]. în cadrul procedurii de evaluare, sancțiunile ar putea fi mai multe decât una (par. 101).	statuat că procedura disciplinară trebuie să fie distinctă de cea a vetting-ului, care e o procedură extrarodinară cu măsuri extraordinară. Subliniem că criteriile au fost modificate, fiind majorate marjele de apreciere a criteriilor. Astfel, va fi posibilă evitarea situațiilor de demitere a persoanelor pentru încălcări minore, iar referitor la ca încălcările de etică vor fi imputabile doar cele grave. Drept urmare, o altă sancțiune decât eliberarea din funcție pentru necorespunderea cu criteriile de evaluare din funcție nu poate fi. Un judecător sau procuror lipsit de integritate nu poate fi, prin definiție, lăsat să activeze în sistemul judiciar și să decredibilizeze încrederea societății. Asta ar submina toate eforturile de a reforma justiția și de a sancționa persoanele corupte.
	CRJM	155.	Modificarea propusă:	Nu se acceptă.

			(4) Se consideră că subiectul evaluării nu a promovat evaluarea <u>Propunerea privind nepromovarea evaluării este făcută</u> dacă s-a constatat existența unuia sau mai multor temeiuri de necorespondere cu criteriile prevăzute la art. 11. Argumente/comentarii: Propunem ajustarea redacțională a normei, pentru a asigura o claritate și precizie mai sporită acesteia, or nepromovarea va fi decisă de către CSM sau CSP.	Redacția propusă nu schimbă esența normei.
(5) Subiectul evaluării în privința căruia a fost aprobat un raport de evaluare nu participă la adoptarea actelor de dispoziție până la emiterea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii, a ordinului Procurorului General sau după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova de eliberare din funcție.	Curtea Supremă de Justiție	156.	<i>Cu privire la efectele raportului de nepromovare a evaluării (art. 17 alin. (5)),</i> interdicția de a participa la adoptarea actelor de dispoziție constituie o suspendare din funcție, fapt care a fost criticat de către Comisie (par. 95). În opinia din 19 decembrie 2022, Comisia a reținut că raportul Comisie de evaluare <u>nu poate constitui un temei de suspendare din funcție, având în vedere principiul inamovibilității și rolul decisiv al CSM în această privință (par. 29).</u>	Precizare: În opiniile ulterioare ale Comisiei de la Veneția referitor la procesul de evaluare externă, această obiecție nu a fost reiterată. Or, menținerea dreptului de a emite acte de dispoziție pentru persoanele, în privința cărora este aprobat un raport negativ de evaluare pune în pericol securitatea raporturilor juridice și compromise imaginea justiției.
	CRJM	157.	Modificarea propusă: (5) Subiectul evaluării în privința căruia a fost aprobat un raport de evaluare nu participă la adoptarea actelor de dispoziție până la emiterea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii, <u>sau</u> a ordinului Procurorului General sau după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova de eliberare din funcție a <u>Procurorului General sau a adjuncților acestuia.</u> Argumente/comentarii: Propunem suplinirea redacțională a normei, pentru a specifica în ce caz urmează a fi emis decret prezidențial.	Nu se acceptă. Odată ce pentru celelalte acte (hotărârea CSM, hotărârea CSP, ordinul Procurorului General) nu sunt specificate cazurile în care acestea se emit, nici referitor la decretul Președintelui nu-i necesar

				acest lucru. Or, detaliile respective rezultă din Legea cu privire la statutul judecătorului și Legea cu privire la Procuratură.
(6) Raportul de evaluare se expediază subiectului evaluării, la adresa de poștă electronică a acestuia și Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor. În aceeași zi, Comisia de evaluare publică pe pagina sa web oficială informația despre rezultatul evaluării. Raportul cu privire la evaluare se publică, luându-se măsurile necesare pentru protecția vieții private a subiectului evaluării și a altor persoane, pe pagina web oficială a comisiilor de evaluare în cel mult 3 zile de la adoptarea hotărârii indicate la art. 18 alin. (2).	Curtea Supremă de Justiție	158.	<i>Cu referire la publicarea raportului de evaluare (art. 17 alin. (6)),</i> Comisia de la Veneția a recomandat publicarea raportului de evaluare (în special cel de nepromovare) după validarea acestuia de către CSM/ CSP sau instanța de judecată, având în vedere impactul acestuia asupra reputației persoanei, inclusiv a întregului sistem judecătoresc. Efectele adverse asupra reputației persoanei, chiar și după o ulterioară rectificare, pot fi greu de combătut (par. 93-94).	Se acceptă parțial. Alineatul (6) a fost modificat ținându-se cont și de recomandările Comisiei de la Veneția.
	CRJM	159.	Modificarea propusă: (6) Raportul de evaluare se expediază subiectului evaluării, la adresa de poștă electronică a acestuia și Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor. În aceeași zi, Comisia de evaluare publică pe pagina sa web oficială informația despre rezultatul evaluării. Raportul cu privire la evaluare se publică, luându-se măsurile necesare pentru protecția vieții private a subiectului evaluării și a altor persoane, pe pagina web oficială a comisiilor de evaluare în cel mult 3 zile de la adoptarea hotărârii indicate la art. 18 alin. (2). Argumente/comentarii: Remiterea raportului de evaluare în format electronic către CSM și CSP este inutilă, or, în câteva zile, acestora trebuie să le fie expediat întregul dosar de evaluare pe suport de hârtie și format electronic (alin.(7) al aceluiași articol). Propunem renunțarea la această birocrație inutilă.	Se acceptă parțial. Alineatul (6) a fost modificat ținându-se cont și de recomandările Comisiei de la Veneția.
(7) În cel mult 3 zile de la adoptare, raportul de evaluare semnat de președintele Comisiei de evaluare se transmite	CRJM	160.	Modificarea propusă: (7) În cel mult 3 zile de la adoptare, raportul de evaluare semnat de președintele Comisiei de evaluare se transmite Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor și pe suport de hârtie, împreună cu o	Nu se acceptă. Reieșind din faptul că informația este acumulată din sistemele informaționale naționale,

Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliului Superior al Procurorilor și pe suport de hârtie, împreună cu o copie în formă electronică a dosarului de evaluare, care să conțină toate materialele aferente evaluării, acumulate de comisia de evaluare.			copie în formă electronică a dosarului de evaluare, care să conțină toate materialele aferente evaluării, acumulate de comisia de evaluare <u>în limba română pe care se întemeiază raportul.</u> Argumente/comentarii: Considerăm importantă suplinirea normei după cum a fost indicat, din următoarele considerente: 1) va fi reglementat că traducerea actelor nu se expediază; 2) va fi reglementat că se expediază doar actele relevante, care au avut importantă la emiterea raportului. Faptul dat va elimina surplusul de copii de acte neimportante, astfel, va fi ușurată activitatea și asigurată o mai precisă examinare a cauzei.	materialele respective sunt în limba română.
Articolul 18. Examinarea de către Consiliul Superior al Magistraturii sau Consiliul Superior al Procurorilor a rezultatelor evaluării (1) Consiliul Superior al Magistraturii sau, după caz, Consiliul Superior al Procurorilor, examinează în ședință publică rezultatele evaluării, în baza dosarului de evaluare recepționat de la Comisia de evaluare. Subiectul evaluării poate prezenta informații suplimentare pe care le consideră relevante doar dacă	Consiliul Superior al Procurorilor	161.	Competențele Consiliului Superior al Procurorilor sunt diluate deoarece potrivit art.18 din Proiect, Consiliul Superior al Procurorilor își formulează hotărârea doar în baza raportului remis de Comisie. Este incorect și impropriu ca atribuțiile Consiliului Superior al Procurorilor să fie limitate de o așa manieră. Consiliul Superior al Procurorilor trebuie să dispună de posibilitatea de a solicita/administra de sine stătător acte în această procedură, dar nu să fie limitat doar de ceea ce îi va furniza Comisia de evaluare. Curtea Constituțională a reținut că „[...] Orice redistribuire a competențelor de luare a deciziilor care afectează în mod substanțial mandatul constituțional al unei autorități pretinde un amendament constituțional. In sens contrar, va fi compromis scopul creării unei asemenea autorități la nivel constituțional (a se vedea Opinia <i>amicus curiae</i> nr. 972/2019 despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), § 22, 26).¹¹ „[...] Consiliul ar trebui să urmeze legea, iar legislatorul ar trebui să nu-și depășească competența de legiferare pentru a împiedica Consiliul Superior al Procurorilor să-și exercite mandatul constituțional (Opinia <i>amicus curiae</i> nr. 972/2019	Nu se acceptă. Procedura de evaluare externă trebuie să fie identică pentru judecători și procurori, inclusiv la etapa examinării raportului de evaluare în cadrul CSM și CSP.

probează că a fost în imposibilitate de a le prezenta anterior. Reprezentantul Comisiei de evaluare și subiectul evaluării, în persoană, sunt în drept să își prezinte poziția.	Procuratura mun. Bălți	162.	despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), § 39). Alin. (1) respingerea informațiilor prezentate de subiectul evaluării pe motive formale, nu corespunde principiului echității procedurii de evaluare, or în anumite situații acesta poate alege momentul prezentării informațiilor în apărarea, fapt care nu poate priva CE de a acumula în mod obiectiv informațiile relevante.	Nu se acceptă. Procedura de evaluare externă nu trebuie confundată cu o procedură de judecată, în care partea la proces își crează anumite strategii procesuale. Pentru procedura de evaluare externă, prevederea de la alin. (1) are inclusiv rol de disciplinare a subiecților evaluării. Or, dacă aceștia dețin anumite informații, acestea trebuie prezentate CE, pentru a asigura evaluarea deplină și obiectivă a acestora.
(2) Prin hotărâre motivată adoptată în cel mult 30 zile de la recepționarea documentelor menționate în art. 17 alin. (7), consiliul respectiv: a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării;	Curtea Supremă de Justiție	163.	<i>Cu referire la rolul Consiliului Superior al Magistraturii/ Consiliului Superior al Procurorilor (art. 18 alin. (2)),</i> Comisia a reținut că, având în vedere rolul constituțional al CSM/CSP, aceste organisme ar trebui să aibă posibilitatea de a întreprinde orice alte acțiuni necesare din proprie inițiativă, fără a dispune reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare. Din perspectiva oportunității, Comisia a recomandat excluderea posibilității de a dispune reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare (par. 95) .	Se acceptă parțial. Proiectul deja prevede la art. 18 alin. (3) lit. c) dreptul CSM/CSP de a lua o decizie diferită de constatările CE. Acest fapt poate avea loc dacă după reluarea evaluării, CSM/CSP nu sunt de acord cu rezultatele primite de la CE.

b) respinge raportul cu privire la evaluare și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare, dacă constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea, sau după caz, nepromovarea evaluării; c) după recepționarea raportului cu privire la evaluare, întocmit ca urmare a reluării evaluării, prevăzute la lit. b), acceptă raportul conform literei a) sau îl respinge și constată promovarea sau nepromovarea evaluării.	Procuratura Generală	164.	La Articolul 18. -potrivit art.18 alin. (2) din proiect: „<i>Prin hotărâre motivată adoptată în cel mult 30 zile de la recepționarea documentelor menționate în art. 17 alin. (7), consiliul respectiv:</i> a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării; b) respinge raportul cu privire la evaluare și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare, dacă constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea, sau după caz, nepromovarea evaluării; c) după recepționarea raportului cu privire la evaluare, întocmit ca urmare a reluării evaluării, prevăzute la Ut. b), acceptă raportul conform literei a) sau îl respinge și constată promovarea sau nepromovarea evaluării. ” Prin urmare, având în vedere cum a fost formulată norma menționată se stabilește că Consiliul Superior al Procurorilor și respectiv Consiliul Superior al Magistraturii nu vor avea hotărârea decisivă în cazul promovării sau nepromovării a evaluării de către procurori/judecători, contrar prevederilor art. 123 și 125 din Constituție care reglementează că chestiunile cu referire la numirea, transferarea, promovarea și demiterea procurorilor/judecătorilor sunt de competența organelor de Consiliului Superior al Magistraturii sau după caz Consiliu Superior al Procurorilor. De altfel, după întocmirea raportului de evaluare de către comisiile de evaluare CSP/CSM vor fi puse în situația obligatoriu <u>de a accepta</u> acel raport sau de a-1 <u>respinge</u> numai în situația în care constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea sau după caz nepromovarea și dispune o singură dată reluarea procedurii de evaluare. în circumstanța descrisă în cazul în care CSP/CSM nu constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale sau nu consideră necesar reluarea procedurii de evaluare nu va putea respinge raportul ci doar să-1 accepte, fapt inadmisibil or, decizia finală urmează să aparțină CSP/CSM în baza dosarului și	Nu se acceptă. Nu poate fi acceptat, pentru a nu crea și standarde diferite față de mecanismul de evaluare al CSJ. Mai mult ca atât și Curtea Constituțională s-a expus recent pe o sesizare cu subiect similar și nu a constatat o problemă de legalitate (HCC nr. 5/2023). Subliniem că în p. 30 din Opinia Comisiei de la Veneția din decembrie 2022, s-a constatat dreptul autorităților de a selecta procedura cea mai oportună : „30. [...] This would contribute much more to a timely process and will underline the key role of the SCM in this issue. However, given the fact that the provisions at stake are of procedural nature, the Venice Commission finds that the authorities have a margin of discretion in this, as long as the decisive role of the SCM, as well as the guarantees against unnecessary
--	------------------------------------	-------------	---	--

		raportului prezentat de către comisiile de evaluare, tară a fi condiționate de careva <u>circumstanțe de fapt sau erori procedurale</u>. În acest sens, nu putem achiesa argumentelor aduse la acest capitol în nota informativă aferent proiectului conform căreia: „<i>Prin mecanismul propus CSM/CSP va putea să intervină în mod deplin, pentru a asigura evitarea eventualelor carențe sau abuzuri ce ar putea afecta independența judecătorilor/procurorilor, fapt ce va fi în corespundere cu rigorile prevederilor constituționale relevante.</i>” Or, CSM/CSP va putea respinge raportul comisiei de evaluare întocmit ca urmare a reluării evaluării, care după cum am menționat <i>supra</i> poate fi dispusă doar dacă se constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale. Este incorect și impropriu ca atribuțiile Consiliului Superior al Procurorilor să fie limitate de o așa manieră. Consiliul Superior al Procurorilor trebuie să dispună de posibilitatea de a solicita/administra de sine stătător acte în această procedură, dar nu să fie limitat doar de ceea ce îi va furniza Comisia de evaluare. Curtea Constituțională a reținut că „[...] Orice redistribuire a competentelor de luare a deciziilor care afectează în mod substanțial mandatul constituțional al unei autorități pretinde un amendament constituțional. în sens contrar, va fi compromis scopul creării unei asemenea autorități la nivel constituțional (a se vedea Opinia <i>amicus curiae</i> nr. 972/2019 despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), § 22, 26).¹² „[...] Consiliul ar trebui să urmeze legea, iar legislatorul ar trebui să nu-și depășească competența de legiferare pentru a împiedica Consiliul Superior al Procurorilor să-și exercite mandatul constituțional (Opinia <i>amicus curiae</i> nr. 972/2019 despre amendamentele la Legea cu privire la Procuratură (CDL-AD(2019)034), § 39).¹³ Relevante în acest sens sunt și constatările Comisiei de la Veneția în Opinia comună (2023), după cum urmează: ',96. în conformitate cu articolul 19 alin. (2) din proiectul de lege,	procedural delays are clearly ensured.” Suplimentar, precizăm următoarele: • Art. 18 alin. (3) lit. c) reglementează posibilitatea CSM/CSP de a lua o hotărâre finală diferită de concluziile Comisiei de evaluare, dacă nu sunt de acord cu rezultatul reevaluării. • Pentru a evita abuzurile, reevaluarea poate fi dispusă o singură dată. • Menționăm că mecanismul propus oferă CSM posibilitatea de a interveni plenar, pentru a asigura evitarea eventualelor carențe sau abuzuri ce ar putea afecta independența judecătorilor, fapt ce este în corespundere cu rigorile prevederilor constituționale relevante, dar și a opiniilor anterioare ale Comisiei ale Veneția. • Judecătorul/procuro rul evaluat, în persoană, sunt în drept să își prezinte poziția în fața
--	--	---	---

			CSM/CSP va examina raportul de evaluare prezentat de către CE și va adopta una dintre următoarele decizii: (a) acceptă raportul și constată promovarea sau nepromovarea evaluării; (b) respinge raportul și dispune reluarea procedurii de evaluare; c) după evaluarea repetată, acceptă raportul și decide dacă evaluarea a fost sau nu promovată. 97. în opinia formulată în decembrie 2022, Comisia de la Veneția și DGI au considerat că reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare în cazul respingerii raportului de evaluare al CSM necesita prea mult timp și era dificilă. Totuși, ei au subliniat că autoritățile au o marjă de apreciere în acest sens, atât timp cât rolul decisiv al CSM, precum și garanțiile împotriva întârzierilor procedurale inutile au fost asigurate în mod clar.⁴⁴ Tot în acest sens, Comisia dorește să sublinieze faptul că evaluarea este o procedură excepțională, care ar trebui efectuată în mod concis. Având în vedere rolul constituțional al CSM/CSP, aceste instituții ar trebui să poată întreprinde singure măsurile suplimentare necesare și să ia o decizie fără a retrimite cauza Comisiei de evaluare. Prin urmare, Comisia și DGI, din motive de oportunitate, recomandă eliminarea posibilității retrimiterii cauzei către Comisia de evaluare. ". Având în vedere cele expuse, propunem următoarea redacție a alineatului (2) al art.18: „Prin hotărâre motivată adoptată în cel mult 30 zile de la recepționarea documentelor menționate în art. 17 alin. (7), consiliul respectiv: a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării; b) respinge raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării. "	CSM/CSP, inclusiv, să prezinte probe noi • Reiterăm că CSM are acces la dosarul persoanei evaluate (copia acestuia se prezintă împreună cu raportul Comisiei de evaluare). De asemenea, CSM va avea posibilitatea să audieze suplimentar judecătorul vizat și reprezentantul Comisiei de evaluare. Necesitatea menținerii dreptului CSM de a dispune reluarea procedurii de evaluare către comisie, rezidă în faptul că doar Comisia de evaluare are acces la bazele de date din care este preluată informația despre persoana evaluată, și acest lucru este similar și altor proceduri, de exemplu la cele disciplinare, fiind oferită posibilitatea de remediere a situației sau de completare a informațiilor lipsă. Subliniem că <u>în proiectul legii este prevăzut expres că restituirea dosarului pentru reexaminare poate avea loc</u>
--	--	--	--	--

				doar o singură dată (art. 18 alin. (2) lit. b) din proiect). În acest fel va fi evitată tergiversarea procedurii și, de asemenea, nu va fi diminuată importanța acestui exercițiu extraordinar de evaluare.
	Procuratura mun. Bălți	165.	Alin. (1) lit. b), dar dacă nu apare necesară reluarea procedurii de evaluare.	Precizare: În acest caz nu se va dispune reluarea evaluării.
(3) Hotărârea motivată a consiliului respectiv se publică pe pagina web oficială a acestuia și se expediază la adresa de poștă electronică subiectului evaluării și Comisiei de evaluare în ziua adoptării.	Procuratura Generală	166.	- alineatul (3) al art. 18 urmează a fi revăzut și adus în concordanță cu recomandările Comisiei de la Veneția în Opinia comună (2023): „94. Mai mult decât atât, audierea în ședință publică nu implică în mod necesar ca raportul de evaluare, în special unul negativ, să fie făcut public și în această etapă. Comisia de la Veneția a declarat anterior într-un context similar că „efectele negative ale unei asemenea publicări asupra reputației persoanei pot fi cu greu eliminate printr-o rectificare ulterioară, iar persoana afectată nu are mijloace să se apere împotriva unor asemenea efecte negative. Aceasta din urmă poate părea a fi o măsură proporțională necesară într-o societate democratică numai atunci când [colaborarea cu regimul anterior] este definitiv verificată, și nu înainte. Prin urmare, publicarea ar trebui să aibă loc numai după o hotărâre a instanței. în consecință, în opinia sa din anul 2019, Comisia a recomandat ca raportul de evaluare să nu fie făcut public până când CSM/CSP va lua o decizie sau până când instanța de apel o confirmă. Aceste considerații sunt la fel de pertinente prezentului proiect de lege. Articolul 18 alin. (6), care prevede regula generală de publicare a rapoartelor de evaluare la această etapă precocă, ar trebui eliminat. ”;	Nu se acceptă. Trebuie să se țină cont de faptul că conform legislației Republicii Moldova, hotărârile CSM și CSP, ca organe quasi-judiciare, sunt publicate în mod obligatoriu, pentru asigurarea principiului publicității și transparenței deciziilor adoptate. Or, societatea are dreptul să cunoască din prima sursă despre deciziile luate de organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Considerăm că această propunere a Comisiei de la Veneția nu poate fi pusă în aplicare și din motiv că în

				procesul de evaluare extraordinară a integrității nu toate hotărârile CSM/CSP vor ajunge să fie contestate și examinate de CSJ. Astfel, în cazul în care acestea nu vor fi contestate, rezultă că nici nu vor fi publicate. Drept urmare, este riscul apariției dublelor standarde. Acceptarea acestei propuneri va reduce din transparența și încrederea în procesului de evaluare extraordinară și va lăsa loc pentru suspiciuni și dubii referitor la obiectivitatea hotărârilor luate. Mai mult ca atât, subliniem că prezentul proiect prevede același standard ca și în Legea nr. 65/2023 privind evaluarea extraordinară a integrității judecătorilor și candidaților la funcția de judecător CSJ. Având în vedere că ambele fac parte din aceeași procedură de evaluare extraordinară, considerăm necesar de a menține regulile deja stabilite și adoptate.
--	--	--	--	--

	Procuratura mun. Bălți	167.	Alin. (3) atât pentru consiliu cât și pentru raportul CE ar fi bine de înaintat pe lângă necesitatea motivării și cea a întemeierii soluțiilor inclusiv cu indicarea informațiilor ce pot fi utilizate în acest sens.	Nu se acceptă. Propunerea nu este clară.
(4) Hotărârea consiliului respectiv cu privire la nepromovarea evaluării are ca efect eliberarea din funcție a judecătorului sau, după caz, procurorului.	Procuratura Generală	168.	- la alineatul (4) considerăm că autorul urmează să țină cont de statuările Comisiei de la Veneția în opinia adoptată la 14 martie 2023 CDL-AD(2023)005, și în partea ce vizează considerentele privind proporționalitatea între gravitatea abaterii imputate și severitatea consecințelor. Astfel, în pct.75 din opinie Comisia a reținut că, „Nu toate abaterile enumerate în articolul 12 ar implica eliberarea din funcție. Astfel, de exemplu, norma privind existența unui conflict de interese nu conține elemente care ar permite identificarea relevanței și gravității riscului iminent, tipurile de conflicte sau de incompatibilități sau natura acestora; dacă acestea au survenit într-o singură cauză sau la în cadrul unei anumite perioade etc. Prin urmare, propunem autorului în funcție de gravitatea abaterii de a institui și alte sancțiuni și nu doar cea mai drastică <u>eliberarea automată din funcție.</u>	Nu se acceptă. Eliberarea din funcție a persoanelor lipsite de integritate a fost utilizată în Albania și în Ucraina. CtEDO – în cazurile examinate în fața sa, nu a constatat probleme de neproporționalitate a sancțiunii de „eliberare din funcție” pentru lipsa de integritate, atâta timp cât au fost asigurate toate garanțiile. Mai mult, prin Opinia sa din 2022, în pct. 50 Comisia de la Veneția a statuat că procedura disciplinară trebuie să fie distinctă de cea a vetting-ului, care e o procedură extrarodinară cu măsuri extraordinară. Subliniem că criteriile au fost modificate, fiind majorate marjele de apreciere a criteriilor. Astfel, va fi posibilă evitarea situațiilor de demitere a persoanelor pentru încălcări minore, iar

				referitor la ca încălcările de etică vor fi imputabile doar cele grave. Drept urmare, o altă sancțiune decât eliberarea din funcție pentru necorespunderea cu criteriile de evaluare din funcție nu poate fi. Un judecător sau procuror lipsit de integritate nu poate fi, prin definiție, lăsat să activeze în sistemul judiciar și să decredibilizeze încrederea societății. Asta ar submina toate eforturile de a reforma justiția și de a sancționa persoanele corupte.
(5) Judecătorul sau, după caz, procurorul eliberat din funcție conform alin. (4): a) nu are dreptul de a exercita funcția de judecător sau, după caz, procuror, timp de 7 ani din data rămânerii definitive a hotărârii consiliului respectiv, a ordinului Procurorului General sau, după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova;	Procuratura Generală	169.	- la alineatul (5) măsurile cum ar fi interdicția judecătorului/procurorului de a exercita funcția de judecător sau procuror timp de 7 ani, lipsirea de dreptul la indemnizația unică la concediere și dreptul la pensia specială sunt niște măsuri abuzive și neconstituționale. Menționăm că, conform prevederilor art.43 alin.(1) din Constituție " <i>Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii</i>". În context, menționăm că, în Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei privind proiectul de Lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție, adoptată în cadrul celei de-a 120-a sesiune plenară (11-12 octombrie 2019)" <i>orice sistem de vetting prevăzut de proiectul de lege și punerea sa în aplicare ar trebui să respecte Constituția actuală și, în special, dispozițiile constituționale privind independența sistemului judiciar</i>"¹⁴.	Nu se acceptă. Subliniem că prevederile referitoare la această interdicție au fost modificate pe parcurs. Astfel, a fost micșorată durata interdicției de la 15 ani în versiunea inițială la 7 ani. De asemenea, au fost exclusă interdicția de a exercita profesiile de avocat, notar, administrator autorizat, executor judecătoresc. Drept urmare, invocarea încălcării

b) este lipsit de dreptul la indemnizația unică de concediere, prevăzută la art. 26 alin. (3) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, sau, după caz, prevăzută la art. 62 alin. (2) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură; c) este lipsit de dreptul la pensie specială prevăzută la art.32 din Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului, cu menținerea pensiei generale pentru limita de vârstă conform condițiilor generale stabilite de Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.		Totodată, restricția procurorilor/judecătorilor eliberați din funcție ca temei al nepromovării evaluării este mai drastică decât sancțiunea complementară a unei infracțiuni. Prin urmare, datorită regimului sancționator aplicat în cazul nepromovării evaluării externe sau, în particular datorită naturii și gravității pedepsei - eliberarea din funcție a procurorului și judecătorului precum și interdicția exercitării funcției de procuror sau, după caz judecător timp de 7 ani, cade sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție- dreptul la un proces echitabil. Cu privire la aceste aspecte indicăm statuările CtEDO: <i>„în ceea ce privește procedura de lustrare, Curtea a concluzionat că predominanța aspectelor cu conotații penale (natura infracțiunii -falsa declarație de lustrare - natura și gravitatea pedepsei - interdicția de exercitare a anumitor profesii pentru o perioadă lungă) poate plasa aceste proceduri sub incidența laturii penale a art. 6 din Convenție [Matyjek împotriva Poloniei (dec); a contrario, a se vedea Sidabras și Dziautas împotriva Lituaniei (dec.)] ”</i> în aceste condiții, criteriile de evaluare și garanțiile aplicabile în cadrul procesului de evaluare trebuie să fie suficient de înalte încât să corespundă conformității prevederilor articolului 6 CEDO. Reiterăm că sintagma „<i>dubii serioase</i>” din conținutul art. 12 alin.(2) și art. 18 alin.(4) din proiect este neconformă dreptului la un proces echitabil, iar pentru respectarea conformității cu art.6 CEDO, în cadrul procedurilor de evaluare este necesar de a fi asigurat standardul de probă „<i>dincolo de orice dubiu rezonabil</i>”. Similar, lipsirea de dreptul la indemnizația unică de concediere sau la pensia specială acestea reprezintă niște garanții sociale în vigoare la momentul angajării persoanelor în funcția de demnitate publică și care într-o oarecare măsură a determinat subiectul să acceadă în funcția respectivă. Or, indemnizația unică de concediere, pensia specială a fost instituită de legiuitor pentru a stimula stabilitatea în serviciu și formarea unei cariere în calitate de judecător sau procuror, aceasta fiind o necesitate izvorâtă și din statutul profesional al acestora, care impune interdicții pe care celelalte categorii de	dreptului la muncă nu este pertinentă în acest caz. Referitor la criticile aduse pentru sintagma „dubii serioase” a se vedea opinia expusă <i>supra</i> la obiecțiile similare din alte avize.
---	--	--	--

			asigurați nu le au și vizează activități care le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-si crea o situație materială de natură să le mențină un trai decent. Acceptând restricțiile dure impuse prin lege în activitatea lor, la accederea în funcție, procurorii/judecătorii au contat pe indemnizația unică de concediere/pensia specială că le va recupera aceste inconveniente și aveau miza și siguranța că la îndeplinirea condițiilor vor beneficia de acestea în deplină măsură. Având în vedere cele expuse considerăm judicios a exclude alineatul (5) din articolul 18 din proiect.	
	PCCOCS	170.	Impunerea unor limitari/interdicții arbitrare judecătorului/procurorului eliberat din funcție pe motivul nepromovării evaluării în textul alin. (5) al art. 18 din Proiect (<i>dreptul de a exercita funcția timp de 7 ani....; dreptul la indemnizația unică de concediere; dreptul la pensia specială</i>) - este abuzivă, absurdă, nejustificată și ilegală. Nu este clar ce stabilește această normă, un nou tip de sancțiune (dacă da, de care? penală, administrativă, etc?) sau o "întrerupere" temporară (7 ani) din funcție (autorul Proiectului nu stabilește un mecanism ulterior pentru a accede în funcție de către judecătorul/procurorul demis în condițiile art... din Proiect. Respectiv, reiesind din redacția propusă, am putea cataloga termenul de "7 ani" fie „termen de prescripție”, fie termenul în care o persoană poate deveni "integră" în sensul Proiectului de lege și al Comisiei de evaluare. Pe final, în contextul celor expuse supra, reiesind din importanța și impactul acestui exercițiu de evaluare al judecătorilor și procurorilor asupra securității și independenței justiției, pentru a realiza scopul propus prin evaluare (eliminarea din sistem a actorilor lipsiți de integritate), considerăm ca Proiectul de lege vizat urmează a fi amendat	Precizare: Referitor la interdicția de a ocupa anumite funcții timp de 7 ani – a se vedea opinia autorului proiectului, expusă <i>supra</i> în prezenta sinteză. Referitor la amendare proiectului în corespundere cu recomandările Comisiei de la Veneția – rezultatul acestor modificări a fost reflectat în Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023 din 13 iunie 2023.

			in stricta corespundere cu toate Recomandarile Comisiei de la Venetia.	
	Procuratu ra mun. Bălți	171.	Alin. (5) deși marja încălcărilor constatate pare a fi una destul de mare, sancțiunea pentru acestea este identică, astfel lipsind nu doar proporționalitatea sancțiunii în raport cu eventualele încălcări ci și posibilitatea de individualizare.	Nu se acceptă. A se vedea opinia Ministerului Justiției, expusă la recomandarea similară a Procuraturii Generale referitor la alin. (4) din același articol.
	CRJM	172.	Modificarea propusă: (5) Judecătorul sau, după caz, procurorul eliberat din funcție conform alin. (4): a) nu are dreptul de a exercita funcția de judecător sau, după caz, procuror, timp de 7 ani din data rămânerii definitive a hotărârii consiliului respectiv <u>Consiliului Superior al Magistraturii</u> , a ordinului Procurorului General sau, după caz, a decretului Președintelui Republicii Moldova <u>de eliberare din funcție a Procurorului General sau a adjuncților acestuia;</u> Argumente/comentarii: Propunem ajustarea redacțională a normei, pentru a asigura o claritate și precizie mai sporită acesteia. Suspendarea procurorilor va fi până la ordinul Procurorului General, nu până la hotărârea CSP, or procurorii sunt demși prin ordinul Procurorului General, nu prin hotărârea CSP.	Nu se acceptă. Modificările propuse nu schimbă sensul normei.
Articolul 19. Contestarea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii sau Consiliului Superior al Procurorilor (1) Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, după caz, a Consiliului Superior al	Procuratu ra Generală	173.	La articolul 19: - alineatul (1) propunem ca termenul de contestare a hotărârii CSM/CSP de 5 zile să fie înlocuit cu termenul de 15 zile, pentru a permite persoanelor ce vor fi evaluate de a avea timp suficient pentru a pregăti contestația.	Se acceptă. Termenul a fost mărit.
	Procuratu ra Anticorup ție	174.	Termenul de 5 zile în interiorul căruia subiectul evaluării urmează să recureze decizia adoptată în raport cu el, este unul insuficient pentru exercitarea deplina a dreptului de acces la justiție și la un tribunal. Aici urmează să se țină cont de constatările Curții Constituționale din 19.03.2019 cu ocazia	Se acceptă. Termenul a fost mărit.

Procurorilor poate fi contestată de către subiectul evaluării în termen de 5 zile de la primirea prin email a actului respectiv.			examinării constituționalității prevederilor art.265 alin.(2) din Codul de procedură penală, norma fiind declarată neconstituțională iar termenul de 5 zile pentru a contesta actul de procedură, este unul insuficient.	
	CRJM	175.	Modificarea propusă: (1) Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, după caz, a Consiliului Superior al Procurorilor poate fi contestată de către subiectul evaluării <u>și de către comisia de evaluare</u> în termen de 5 zile de la primirea prin email a actului respectiv. Argumente/comentarii: Considerăm important de a acorda posibilitatea comisiilor de evaluare de a contesta hotărârile consiliilor de auto-administrare a judecătorilor și procurorilor. Or, acestea poate să aibă o opinie diferită față de comisiile de evaluare, care, nu obligatoriu vor fie argumentate și corecte. Respectiv, considerăm important ca și comisiilor de evaluare să le fie acordat dreptul de a-și apăra poziția în fața unui tribunal independent. Mai mult, în Moldova nu există avocatul public, cum această instituție este în Albania. Respectiv, comisiile de evaluare trebuie să aibă posibilitatea să acționeze în interes public, în caz că vor considera că hotărârile CSM și CSP nu sunt justificate.	Nu se acceptă. Efectul raportului de evaluare din procedura de evaluare externă este diferit de cel al raportului de evaluare din „procedura de pre-vetting”. Raportul de evaluare constituie un set de informații transmise la CSM/CSP pentru analiză și luarea deciziei finale. Drept urmare, nu considerăm oportun de a prevedea dreptul CE ed a contesta în instanță hotărârea CSM/CSP. Mai mult ca atât, acest fapt poate tergiversa la nesfârșit procesul de evaluare și poate fi în detrimentul subiectului evaluării. Subliniem că prezentul proiect prevede aceleași standarde ca și în Legea nr. 65/2023 privind evaluarea extraordinară a integrității judecătorilor și candidaților la funcția de

				judecător CSJ. Având în vedere că ambele fac parte din aceeași procedură de evaluare extraordinară, considerăm necesar de a menține regulile deja stabilite și adoptate.
(2) Contestația se depune la Curtea Supremă de Justiție și se examinează în termen de cel mult 30 de zile de un complet format din 3 judecători, care au promovat evaluarea și nu au activat în cadrul Curții Supreme de Justiție până la data de 31 decembrie 2022.	CRJM	176.	Modificarea propusă: 2) Contestația se depune la Curtea Supremă de Justiție și se examinează în termen de cel mult 30 de zile de un complet format din 3 judecători, care au promovat evaluarea <u>externă și nu au activat în cadrul Curții Supreme de Justiție până la data de 31 decembrie 2022.</u> Argumente/comentarii: În situația în care judecătorii de la CSJ vor fi deja trecuți prin procedura de evaluare, nu mai este justificat de a limita posibilitatea judecătorilor care au activat până la 31 decembrie 2022 de a examina contestațiile. Or, buna-credință și integritatea acestora deja va fi constatată prin raportul comisie de evaluare și hotărârea CSM-ului, la fel trecut prin evaluare.	Nu se acceptă. Nu există certitudinea că la data intrării în vigoare a prezentei legi, în cadrul CSJ vor activa doar judecători evaluați deja.
(5) Curtea Supremă de Justiție: 1) respinge contestația; 2) admite contestația, și: a) dispune reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare; b) dispune reluarea procedurii de evaluare de către consiliul respectiv.	Curtea Supremă de Justiție	177.	<i>Cu referire la scopul contestării și competențele Curții Supreme de Justiție (art. 19 alin. (5), 2)),</i> în viziunea Comisiei de la Veneția, domeniul de aplicare al acestei norme nu este clar determinat (constatarea circumstanțelor care de fapt care puteau duce la promovarea evaluării (în opinia Curții, aceasta se referă și la erorile procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare). Jurisprudența CtEDO sugerează că, controlul judecătoresc nu ar trebui să se limiteze doar la circumstanțele de fapt, ci și la circumstanțele de drept și exercitarea dreptului discreționar (caracterul rezonabil) ar organului primar (par. 98). CSJ ar trebui să poată să corecteze erorile grosolane, preservând totodată rolul constituțional al CSM/CSP în calitate de organ decizional primar (par. 99).	Se acceptă parțial. Precizăm că în §98 din Opinia Comisiei de la Veneția din martie 2023 este prevăzut următoarele: „98. [...] This appears insufficient, especially in the light of the case-law of the ECtHR which suggests that the scope of judicial review should extend not only to the matters of fact, but also the matters of law and the reasonable use of

			Controlul judiciar ar trebui să fie unul efectiv. <u>Disponerea reluării procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare creează impresia că organul decizional primar este Comisia de evaluare și nu CSM/CSP, ceea ce ar trebui evitat, având în vedere că în corespundere cu Constituția, eliberarea din funcție a unui judecător/ procuror ține de competența CSM/CSP.</u> Mai mult, stabilirea competenței CSJ doar de a dispune reevaluarea fără posibilitatea de a lua o decizie finală, implică riscul contestărilor repetate, în cazul în care Comisia de evaluare sau CSM/CSP insistă asupra pozițiilor sale și nu corectează erorile sesizate de către CSJ. <u>CSJ ar trebui să aibă competența de adopta decizii finale și obligatorii în cazul în care disponerea reevaluării nu produce un rezultat satisfăcător, ceea ce este necesar pentru exercitarea unui veritabil drept de acces la o instanță de judecată (par. 100).</u>	the discretion by the primary body”. În acest context, vom cita p. 71 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 5/2023: „71. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului impune, în principiu, ca o instanță sau un tribunal să fie competent să examineze toate chestiunile de fapt și de drept care sunt relevante litigiului cu care a fost sesizată (a se vedea <i>Sigma Radio Television Ltd v. Cipru</i>, 21 iulie 2011, § 151-157; <i>Ozdil și alții v. Republica Moldova</i>, 11 iunie 2019, § 68). Acest fapt presupune, în special, că instanța trebuie să aibă competența de a examina, pe fond, punct cu punct, fiecare dintre motivele litigiului, fără să refuze examinarea vreunei dintre ele, și să motiveze clar respingerea lor. Referitor la faptele, instanța trebuie
	Procuratura Generală	178.	Nu în ultim rând, proiectul revăzut al legii full-vetting nu a eliminat îngrijorările Comisiei de la Veneția și a DGI expuse în § 100 al Opiniei comune CDL-AD(2023)005 referitor la competența Curții Supreme de Justiție în materie de examinare a contestațiilor depuse împotriva hotărârilor CSM/CSP de acceptare/respingere a raportului comisiei de evaluare, având în vedere faptul că prevederile art. 20 al.5 din proiectul inițial al legii full-vetting transmis Comisiei de la Veneția sunt identice cu cele ale art. 19 al.5 din proiectul legii full-vetting supus avizării. Comisia de la Veneția și DGI au evidențiat că atunci când admite recursul, CSJ poate <i>"trimite cauza numai la CSM/SCP sau la Comisia de evaluare pentru reluarea procedurii de verificare, fiindcă transmiterea cauzei direct la Comisia de evaluare creează impresia că această Comisie și nu Consiliul respectiv este principalul organ de decizie, lucru care trebuie evitat în condițiile în care, în conformitate cu Constituția, eliberarea din funcție a judecătorilor și procurorilor nu poate fi decât decis de CSM/aprobat de CSP.</i> Mai mult, prevederea numai a competenței CSJ de a retrimite cauza și de a nu lua o decizie definitivă implică	

		<i>un risc de recursuri repetitive, dacă Comisia de evaluare sau CSM/CSP insistă asupra poziției lor inițiale și nu corectează erorile identificate de CSJ Prin urmare, CSJ ar trebui să aibă dreptul de a lua o decizie definitivă (irevocabilă) și obligatorie în cazul în care sesizarea CSM/SCP sau a Comisiei de evaluare nu produce un rezultat satisfăcător, care este necesar pentru un drept de recurs semnificativ în fața unei instanțe de judecată".</i>	să fie în măsură să le examineze pe cele care sunt esențiale în cazul justițiabilului (Pişkin v. Turcia, 15 decembrie 2020, § 131).
	179.	- alineatul (5) prevede că Curtea Supremă de Justiție poate: 1) respinge contestația; 2) admite contestația și dispune reluarea procedurii de evaluare de către Comisie sau consiliu. în continuare alineatul (6) al aceluiași articol stipulează că CSJ admite contestația doar dacă constată erori procedurale grave sau circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării. în acest sens, nu este clar din ce considerente Curtea Supremă de Justiție este limitată în dreptul de a aprecia fondul cauzei și poate doar fie respinge contestația fie admite și dispune reluarea procedurii. Or, în cazul în care spre exemplu există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării din ce considerente Curtea Supremă de Justiție nu poate aprecia si a se expune pe fondul cauzei. Totodată, nu este clar cum va proceda CSJ dacă raportat la informațiile colectate în cadrul procedurii de evaluare ajunge la o concluzie opusă celor formulate de comisia de evaluare sau de consiliu, care ar fi argumentele pentru care instanța de judecată este limitată în dreptul de a aprecia fondul cauzei. în acest sens reiterăm recomandările Comisiei de la Veneția și DGI¹⁵ au evidențiat că atunci când admite recursul, CSJ poate "trimite cauza numai la CSM/SCP sau la Comisia de evaluare pentru reluarea procedurii de verificare, fiindcă transmiterea cauzei direct la Comisia de evaluare creează impresia că această Comisie și nu Consiliul respectiv este principalul organ de decizie, lucru care trebuie evitat în condițiile în care, în conformitate cu Constituția, eliberarea din funcție a judecătorilor și procurorilor nu poate fi decât decis de	Acordarea pentru CSJ a dreptului de a se expune asupra fondului ar fi incorect deoarece ar submina rolul organului de auto-administrare la luarea deciziilor. Acest fapt va fi contrar prevederilor Codului administrativ. Drept urmare a constatării unei anumite ilegalități, cazul va fi restituit pentru reexaminare și adoptarea unei hotărâri legale. Totuși pentru a nu tergiversa la nesfârșit această retrimiteră și a nu afecta dreptul la examinarea mai rapidă, pentru echilibrare, a fost completat art. 19 alin. (5), iar CSJ va dispune o singură dată realuarea evaluării, la fel ca CSM/CSP. De menționat că referitor la proiectul legii

		<i>CSM/aprobat de CSP. Mai mult, prevederea numai a competenței CSJ de a retrimite cauza și de a nu lua o decizie definitivă implică un risc de recursuri repetitive, dacă Comisia de evaluare sau CSM/CSP insistă asupra poziției lor inițiale și nu corectează erorile identificate de CSJ. Prin urmare, CSJ ar trebui să aibă dreptul de a lua o decizie definitivă (irevocabilă) și obligatorie în cazul în care sesizarea CSM/SCP sau a Comisiei de evaluare nu produce un rezultat satisfăcător, care este necesar pentru un drept de recurs semnificativ în fața unei instanțe de judecată".</i> Având în vedere cele expuse considerăm judicios a introduce reglementări în sensul stabilirii competenței CSJ de a examina cauza de a aprecia și a se expune pe fondul cauzei fără a fi limitată sau condiționată în sensul garantării dreptului la un proces echitabil și la un recurs efectiv două drepturi fundamentale prevăzute de art.6 și respectiv art.13 de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În vederea atingerii acestui scop, Convenția Europeană a Drepturilor Omului reglementează două drepturi procedurale, care se concretizează în garanții cu privire la punerea în valoare în fața instanțelor judiciare a drepturilor ce sunt recunoscute persoanelor. Or, o protecție eficace a drepturilor omului nu poate fi realizată prin simpla consacrare a unor drepturi substanțiale, ci este necesar ca aceste drepturi să fie însoțite de garanții fundamentale de ordin procedural, care să asigure mecanismele corespunzătoare de punere în valoare. În concluzie, considerăm judicios ca lucrările si consultările asupra acestui proiect de lege să continue și să implice real reprezentanții categoriilor profesionale vizate, argumentele cărora să fie analizate în mod real, dar nu formal, dat fiind faptul că procedura de evaluare nu poate să fie un SCOp în sine, obiectivul la care ne aliniem trebuie să constea în consolidarea calității actului de justiție în beneficiul cetățenilor.	privind evaluare CSJ, a fost propusă aceeași formulă, iar Comisia de la Veneția nu a prezentat nici o obiecție. Astfel, suntem în situația de a avea standarde diferite față de cele 2 faze ale evaluării extraordinare.
--	--	--	---

	Procuratura Anticorupție	180.	Se propune completarea cu lit. c) prin care CSJ în cel de al doilea ciclu de control judiciar, instanța supremă să decidă asupra fondului cauzei așa cum se indică în pct. 100 din Avizul Comisiei de la Veneția precum și conform Hotărârii Curții Constituționale din 14.02.2023.	
	Procuratura mun. Bălți	181.	Alin. (5) dar dacă raportat la informațiile colectate în cadrul procedurii de evaluare CSJ ajunge la o concluzie opusă celor formulate de CE fi CSP/CSM, care ar fi argumentele pentru care instanța de judecată este limitată în dreptul de a aprecia fondul cauzei.	
(6) Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise de către Comisia de evaluare erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării.	Procuratura mun. Bălți	182.	Alin. (6), dacă CSJ constată că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării, atunci de ce nu se poate expune pe fond.	Nu se acceptă. Acordarea pentru CSJ a dreptului de a se expune asupra fondului ar fi incorect deoarece ar submina rolul organului de auto-administrare la luarea deciziilor. Acest fapt va fi contrar prevederilor Codului administrativ. Drept urmare a constatării unei anumite ilegalități, cazul va fi restituit pentru reexaminare și adoptarea unei hotărâri legale.
	CRJM	183.	Modificarea propusă: (6) Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise de către Comisia de evaluare erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea <u>sau nepromovarea</u> evaluării. Argumente/comentarii:	Nu se acceptă. Propunerea anterioară referitoare la dreptul CE de a depune contestația nu a fost acceptată.

			În cazul în care este acordat dreptul comisiilor de evaluare de a contesta hotărârile CSM și CSP, este necesară de a fi ajustat și norma în cauză, după cum a fost indicat.	
Articolul 22. Dispoziții finale și tranzitorii (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.	CRJM	184.	Modificarea propusă: Propunem ajustarea termenilor similar celor prevăzuți în Legea privind evaluarea judecătorilor și candidaților la CSJ, or, termenii actuali indicați sunt prea scurți.	Nu se acceptă. Termenii propuși sunt suficienți pentru demararea procesului de implementare a legii.
(3) Atribuțiile Comisiei de evaluare a judecătorilor sunt exercitate de Comisia de evaluare, creată prin Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.	Procuratura Generală	185.	O altă "inovație" propusă în acest proiect redactat al legii (art. 22 al.3), constă în extinderea atribuțiilor comisiei de evaluare a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție (înstituită prin Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție), ceea ce denotă că pretinsul caracter unic, temporar și excepțional al exercițiului de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor este neglijat <i>grosso modo</i> prin arogarea competențelor extinse ale acestei comisii, care are un termen limită de funcționare stabilit de art. 4 al.4 din Legea 65/2023 (<i>Comisia de evaluare activează până la numirea ultimului judecător al Curții Supreme de Justiție, eventual până la finalizarea examinării de către Curtea Supremă de Justiție a ultimei contestații depuse împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii conform art. 18</i>), pe când termenul limită de funcționare a comisiei de evaluare pentru judecători (ca și cea pentru procurori) potrivit proiectului supus avizării este stabilit până la 31 decembrie 2025 (art. 4 al.5) sau finalizarea examinării de către Curtea Supremă de Justiție a ultimei contestații depuse conform art.20.	Precizare: CE a judecătorilor CSJ este creată în baza Legii nr. 65/2023. Subliniem că această lege nu are „perioadă de aplicabilitate”. Astfel, art. 4 alin. (4) din legea menționată, prevede că <i>„Comisia de evaluare activează până la numirea ultimului judecător al Curții Supreme de Justiție, eventual până la finalizarea examinării de către Curtea Supremă de Justiție a ultimei contestații depuse împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii”</i> . Precizăm că în scopul evaluării judecătorilor

				prevăzuți în prezentul proiect de lege, competențele și mandatul CE a judecătorilor CSJ vor fi extinse, fapt prevăzut deja în art. 22 alin. (3) din prezentul proiect.
--	--	--	--	--

Ministru

/semnat electronic/

Veronica MIHAILOV-MORARU